

**KSIĘGA PAMIĄTKOWA
NA JUBILEUSZ 90-LECIA DZIAŁALNOŚCI
AKADEMII WYCHOWANIA FIZYCZNEGO
JÓZEFA PIŁSUDSKIEGO
W WARSZAWIE**

WARSZAWA 2020

**KSIĘGA PAMIĄTKOWA NA JUBILEUSZ 90-LECIA DZIAŁALNOŚCI
AKADEMII WYCHOWANIA FIZYCZNEGO JÓZEFA PIŁSUDSKIEGO
W WARSZAWIE**

Praca pod redakcją
Michała Lenartowicza

Warszawa 2020

Copyright by Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie

Wszystkie prawa zastrzeżone

Przedruk i reprodukcje w jakiegokolwiek postaci całości lub części bez pisemnej zgody wydawcy zabronione

Opracowane na podstawie oryginalnych tekstów dostarczonych przez Autorów

Wydanie publikacji dofinansowane przez:

Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego

00-968 Warszawa 45, ul. Marymoncka 34

tel. 22 669 09 85

ISBN: 978-83-61830-39-9

Egzemplarze obowiązkowe zostały przekazane uprawnionym bibliotekom zgodnie z art. 3 ustawy z dnia 7 listopada 1996 r. o obowiązkowych egzemplarzach bibliotecznych (Dz.U. poz. 722, z 2003 r. poz. 1188, z 2008 r. poz. 1056 oraz z 2012 r. poz. 1529).

Redakcja: Iwona Krynicka

Korekta: Renata Kumala

Spis treści

Pielęgnujmy tradycję i dbajmy o współczesną kondycję Uczelni. Słowo na 90-lecie AWF Józefa Piłsudskiego w Warszawie – Michał Lenartowicz, przewodniczący komitetu programowego obchodów jubileuszu 90-lecia AWF Warszawa	5
Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie w kadencji władz w latach 2012–2020 i strategia jej rozwoju do roku 2030 – Andrzej Mastalerz	16
Marszałek Józef Piłsudski, fundator i patron Centralnego Instytutu Wychowania Fizycznego – Akademii Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie – Kajetan Hądzelek	34
Modernistyczna architektura Akademii Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie – Waldemar Dorcz	43
Uczelnia niezaistniała – niezrealizowane elementy kompleksu Centralnego Instytutu Wychowania Fizycznego i konteksty niepowodzenia tych inwestycji – Kamil Potrzuski	50
Geneza i ewolucja Wydziału Wychowania Fizycznego Akademii Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie – Jerzy Nowocień, Jan Gajewski, Krzysztof Jankowski, Waldemar Dorcz, Anna Godlewska, Elżbieta Olszewska	60
Wydział Rehabilitacji Akademii Wychowania Fizycznego w Warszawie – rys historyczny i teraźniejszość – Izabela Rutkowska, Paweł Targosiński, Andrzej Kosmol	79
Filia Akademii Wychowania Fizycznego w Białej Podlaskiej – Anna Bodasińska, Krystyna Górniak	91
90 lat działalności naukowo-badawczej w Akademii Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie – Monika Guszowska	108
Wymiana międzynarodowa Akademii Wychowania Fizycznego w Warszawie – Tomasz Skiba	115
Stowarzyszenie Absolwentów Akademii Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie – kartki z historii – Ryszard Wysoczański	121
Spis fotografii	132
Spis rycin	135
Załączniki	136

AWF Warszawa

INAUGURACJA
ROKU
AKADEMICKIEGO
2019 / 2020

01

Michał Lenartowicz

**Pielęgnujmy tradycję i dbajmy
o współczesną kondycję Uczelni.
Słowo na 90-lecie AWF Józefa
Piłsudskiego w Warszawie**

Michał Lenartowicz

Pielęgnujmy tradycję i dbajmy o współczesną kondycję Uczelni. Słowo na 90-lecie AWF Józefa Piłsudskiego w Warszawie

Nasza Uczelnia weszła już niewątpliwie w bardzo dojrzały wiek. Została założona w burzliwym okresie dwudziestolecia pomiędzy dwiema światowymi wojnami – podobnie jak wiele innych kluczowych dla współczesnej polskiej państwowości, kultury i nauki instytucji. W ciągu dziewięćdziesięciu lat istnienia Akademii Wychowania Fizycznego na warszawskich Bielanach, wraz ze zmianami w otoczeniu społecznym Uczelni, zmieniało się jej postrzeganie, zadania i sposoby ich realizacji. Warto zwrócić uwagę na to, że jej działalność po roku 1946 była silnie uwarunkowana przez powojenny system społeczno-polityczny i że to stanowi większość jej historii. Wspominając dawną Uczelnię i porównując jej sytuację kiedyś i dziś, dosyć często o owych uwarunkowaniach zapominamy. Co więcej, wyciągamy w związku z tymi bardziej lub mniej uporządkowanymi porównaniami pochopne wnioski, że w pewnych okresach historii AWF Warszawa działo się w niej lepiej lub (to rzadsza opinia) gorzej niż współcześnie. Tymczasem na każdym etapie życia Uczelni jej kierownictwo i pracownicy dokładali należytej staranności w wykonywaniu swoich obowiązków, najpierw tworząc, a później nieustannie rozwijając wiedzę o kulturze fizycznej oraz badania sportu, wychowania fizycznego, rehabilitacji i aktywnej turystyki, doskonaląc także metodykę nauczania studentów.

Powojenny socjalizm ze swoim nakazowo-rozdziałczym systemem centralnego planowania i upolitycznieniem sportu masowego oraz wyczynowego niewątpliwie dobrze służył instytucjonalnemu funkcjonowaniu specjalistycznych uczelni sportowych. Przyczyniał się także do (często szybszego niż w wielu innych państwach na świecie) rozwoju badań nad sportem i wychowaniem fizycznym. Jako socjolog mogę podać przykład bezprecedensowego rozwoju i siły warszawskiej bielańskiej szkoły socjologii sportu w drugiej połowie XX wieku. Szybkie tempo rozwoju tej dziedziny miało kilka przyczyn – przede wszystkim unikalne połączenie gruntownego wykształcenia i talentu naukowego naszych socjologów sportu z jednoczesnym zainteresowaniem sportem prekursorów socjologii sportu oraz ogólnie niski poziom rozwoju socjologii sportu na świecie. W Polsce (i w innych państwach bloku socjalistycznego) mieliśmy już wtedy rozwiązania nietypowe, np. odrębne uczelnie „sportowe”, które ogniskowały badania nad sportem. Dodatkowe znaczenie miały: podległość tych uczelni Głównemu Komitetowi Kultury Fizycznej (o różnych późniejszych nazwach), czyli centralnej instytucji państwowej o statusie ministerialnym nadzorującej sport – a nie tak jak obecnie bezpośrednio instytucjom odpowiedzialnym ogólnie za uczelnie wyższe i naukę – oraz upolitycznienie sportu i jego bardzo wysoka ranga w państwach socjalistycznych.

W przeciwieństwie do współczesnej otwartej rywalizacji o granty badawcze pozyski-

wane środki na badania naukowe w sporcie pochodziły głównie z uzgadnianych projektów resortowych. W roku 1979 Ryszard Wroczyński i Kajetan Hądzelek (1979, s. 251) pisali na ten temat: „Zespalanii wysiłków i maksymalnemu wykorzystaniu potencjału naukowego w AWF i w innych uczelniach wychowania fizycznego oraz w INKF służyły w tym okresie dwa pięcioletnie plany badań naukowych na lata 1961–1965 (dziesięć problemów badawczych i trzydzieści wyszczególnionych w ich ramach zagadnień) oraz na lata 1966–1970 (cztery główne kierunki, a w ich ramach kilkadziesiąt problemów i tematów badawczych). Organem doradczym GKKFiT była powołana w 1965 r. Komisja Resortowa ds. Nauki, której działalność koncentrowała się na wypracowywaniu kierunków i form badań naukowych w dziedzinie kultury fizycznej w Polsce i koordynacji prac badawczych między poszczególnymi placówkami naukowymi”. Na lata 1971–1975 GKKFiT ustalił 11 problemów naukowo-badawczych, które były realizowane głównie przez badaczy z akademii wychowania fizycznego.

Nie bez powodu koniec lat sześćdziesiątych i lata siedemdziesiąte ub.w. to nie tylko okres dominacji Polski w europejskiej i światowej socjologii sportu, ale także spektakularne i wpisane w kanon kultury polskiej sukcesy sportowe lekkoatletycznego wunderteamu (przełom lat pięćdziesiątych i sześćdziesiątych ub.w.), siatkarskiej reprezentacji narodowej mężczyzn prowadzonej przez trenera Huberta Wagnera czy reprezentacji Polski w piłce nożnej prowadzonej przez trenera Kazimierza Górskiego. Osiągnięcia te miały niezwykle społeczny odbiór i trwale wpisały się w pamięć historyczną Polaków jako punkty odniesienia dla późniejszych narodowych osiągnięć sportowych na arenie międzynarodowej. Oczywiście siła ich oddziaływania była spowodowana także niedostatkiem obecności Polaków na arenach międzynarodowych poza blokiem wschodnim oraz małą medialną ofertą kulturalną w kraju (w porównaniu do zachodu Europy). Zjawiska te umożliwiły wyniesienie sportu i igrzysk sportowych do tak wysokiej rangi społecznej. Należy jednak pamiętać, że owe sukcesy sportowe były wynikiem działania ogromnej państwowej maszyny wsparcia quasi-amatorskiego sportu wyczynowego, w ogólnym zarysie funkcjonującej tak samo w Polsce, w ZSRR i innych państwach bloku wschodniego.

Wsparcie inwestycyjne Uczelni ze strony państwa objawiło się najpełniej także w pierwszej połowie lat sześćdziesiątych i w latach siedemdziesiątych, kiedy to wybudowano szereg kluczowych dla niej obiektów sportowych, dydaktycznych i mieszkalnych (m.in. specjalistyczne pawilony sportowe Ośrodka Przygotowań Olimpijskich z lat 1960–1964 i Hala Gier oddana do użytku w 1973 roku).

Z czasem, wraz z postępującym osłabieniem państwa polskiego po roku 1980, wsparcie dla Uczelni słabło. W latach dziewięćdziesiątych – w okresie transformacji ustrojowej – niemal wręcz zanikło. Po roku 1989 wiele instytucji sportowych i klubów stanowiących w okresie PRL o potęgę polskiego sportu, utraciwszy państwowe wsparcie i często monopol na prowadzenie swojej działalności, znikło. Te, które przetrwały, często wpadały w ciągnące się do dziś problemy finansowe i organizacyjne, które często dotyczyły tak-

że kwestii własności obiektów i gruntów klubów sportowych czy zdolności do ich utrzymania, remontów i odnalezienia się w nowych realiach rynkowych. Przykładem może tu być degradacja lekkoatletycznego stadionu klubu RKS Skra Warszawa czy obiektów sportowych milicyjnego klubu WKS Gwardia – mimo niezadowolenia wielu mieszkańców stolicy, dla których miejsca te są wpisane w ich przestrzeń fizyczną i tożsamość społeczną. Mieszkańcy zabiegają więc o ich uratowanie, podnosząc głównie argumenty historyczne i sentymalnie-emocjonalne i nie zwracając często uwagi na zmiany uwarunkowań politycznych, ekonomicznych i społecznych, które utrudniają lub uniemożliwiają funkcjonowanie tych obiektów i klubów w kształcie i formule znanej z okresu PRL. Może to być także przejaw tęsknoty za swoistym porządkiem Polski socjalistycznej z całkowitym państwowym finansowaniem sportu i w większości bezpłatnym dostępem do szkolenia sportowego, przypisaniem wielu klubów i ich infrastruktury zakładom pracy, branżom czy ministerstwom (szczególnie obrony narodowej oraz spraw wewnętrznych) oraz zwracaniem niewielkiej uwagi na finansową racjonalność działalności klubów sportowych. Podupadanie czy wręcz upadek klubów musiały wpłynąć negatywnie także na uczelnie sportowe – takie jak AWF Warszawa, które kształciły kadry dla całego państwowego systemu sportu i szkolnego wychowania fizycznego w Polsce.

Jak zauważają Magdalena Dybaś i współautorki (2012, s. 123): „w latach 1949–1989 polskie szkolnictwo wyższe, podlegając silnej kontroli państwa, nie ulegało istotnym, systemowym przekształceniom. Na jego kształt nie miały większego wpływu zmiany, jakie w wyniku transformacji społeczno-ekonomicznych zachodziły w tym okresie w świecie zachodnim. Ze względu na odizolowanie polskiego systemu edukacji od wpływów spoza tzw. bloku wschodniego uczelnie polskie nie przeszły w okresie powojennym ewolucji podobnej do tej, jakiej w kolejnych dekadach po II wojnie światowej podlegały systemy szkolnictwa w krajach Zachodu”. Ich rozwój przebiegał w innym tempie i w inny sposób. W powojennym roku akademickim 1945/1946 kształciło się w Polsce ogółem 55 tys. studentów (o 7 tys. więcej niż w roku 1937/1938). Pod koniec lat sześćdziesiątych studiowało ok. 300 tys. osób, w roku akademickim 1980/1981 – 453,7 tys. W latach dziewięćdziesiątych nastąpił gwałtowny rozwój szkolnictwa wyższego w Polsce. W roku akademickim 1992/1993 kształciło się już 495,7 tys. studentów¹, a w szczytowym pod względem liczby studentów roku akademickim 2005/2006 studiowało w Polsce 1 195,8 tys. osób (po tym roku liczba studentów zaczęła spadać). W roku akademickim 1990/1991 było w Polsce 2695 doktorantów, w roku akademickim 2010/2011 – już 37 492 (Dybaś i współ. 2012, s. 128, wykres 3.1.). Jednak w ciągu ostatnich dziesięciu lat liczba studentów systematycznie się zmniejszała z 1 373,4 tys. osób w roku akademickim 2007/2008 do 1 291,9 tys. w roku 2018 (GUS, 2018).

¹ Encyklopedia PWN: <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/Polska-Oswiata-Polska-Rzeczpospolita-Ludowa;4575102.html> (dostęp: 29.06.2019).

Samo zwiększanie się liczby studentów w polskich uczelniach i w AWF Warszawa² nie jest oczywiście jedyną zmienną mającą wpływ na sposób realizacji przez uczelnie swoich zadań i atmosferę wśród pracowników i studentów, jednak jest to zmienna niezależna o dużym znaczeniu. Niewielka liczba studentów w polskich uczelniach w latach 1960–1979 sprzyjała ich poczuciu elitarności, wspólnoty i odrębności od innych grup. W sytuacji niedostatku oferty kulturalnej w PRL (ograniczona liczba kanałów telewizyjnych i radiowych, brak powszechnego obecnie Internetu itp.) oraz wszelkich innych dóbr i usług środowisko studenckie ujawniało i rozwijało własne talenty artystyczne, tworząc elitarne środowiska nadawców i odbiorców kultury. Chaos przemian rynkowych, nadmiar towarów i usług, ogromna i zróżnicowana oferta kulturalno-rozrywkowa mediów masowych wraz ze wzrostem liczby uczelni i studentów oraz redukcją kadry dydaktycznej i wzrostem jej obciążeń dydaktycznych i naukowych (co często uzasadniane jest nową logiką rynkową) musiały spowodować utratę – jakby powiedział to socjolog George Ritzer – dawnej magii, uroku i wyjątkowości życia studenckiego.

Prawa rynku zaczęły też dotyczyć logiki działania całościowego Uczelni. Jej finansowanie uzależniane było coraz wyraźniej od wyników działalności naukowej. Utrzymanie kosztownej infrastruktury (nie wspominając o jej rozwoju) uzależnione było od liczby samodzielnie pozyskiwanych przez Uczelnię środków ze sprzedaży różnorodnych usług i sprawności działań jej zarządców. W latach dziewięćdziesiątych ub.w. zwiększyła się także liczba podmiotów kształcących nauczycieli wychowania fizycznego i trenerów sportu. AWF-y zaczęły tracić monopol na ich nauczanie i w większym lub mniejszym stopniu zmuszone zostały do rywalizacji z innymi instytucjami edukacyjnymi.

Wyż demograficzny zapoczątkowany w latach osiemdziesiątych ub.w., logika wolnego rynku i zasady finansowania uczelni powodowały też zwiększanie się liczby studentów przy jednoczesnym redukowaniu liczby pracowników (dydaktycznych i administracyjnych) i zwiększaniu ich zakresu obowiązków wymuszającym dalszą racjonalizację procesu kształcenia. Dybaś i współautorki (2012, s. 143), opisując ten okres w kontekście ogólnopolskim, mówią: „gwałtowny i spontaniczny ilościowy rozwój polskiego szkolnictwa wyższego, jego dywersyfikacja oraz problemy finansowe stały się głównymi przyczynami drastycznego obniżenia poziomu edukacji w rodzimych uczelniach w latach 90. XX wieku. Zarówno władze centralne, jak i społeczność akademicka nie przygotowały zawczasu narzędzi przeciwdziałania negatywnym konsekwencjom umasowienia”.

Uczelnie sportowe utraciły w ostatnich latach (na skutek zapisów ustawy „deregulacyjnej” z dnia 13 czerwca 2013 r. o zmianie ustaw regulujących wykonywanie niektórych zawodów) monopol na kształcenie trenerów w uporządkowanym systemie certyfikacji i uznawalności certyfikatów uczelnianych przez instytucje sportowe. Także w tym zakresie muszą więc one stawiać na współpracę ze związkami sportowymi i jakościową rywaliza-

² W latach trzydziestych ub.w. zakładano, że obiekty bielańskiej AWF będą służyły około czterystu studentom. W roku 2018 w części warszawskiej i utworzonej w roku 1970 białskiej filii Uczelni studiowało łącznie 4409 studentów i doktorantów (stan na 31.12.2018 r.).

cję z innymi podmiotami kształcącymi instruktorów oraz trenerów sportu. Sama Uczelnia zaś z mniejszego sportowego akwenu badań musiała wypłynąć na szersze wody rywalizacji naukowej z dużymi uniwersytetami, wraz z nimi podlegając Ministerstwu Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Jednocześnie sam sport stał się obszarem badań znacznie większej niż kiedyś liczby naukowców z różnorodnych dyscyplin naukowych i ośrodków badawczych.

Z tej perspektywy lata przed rokiem 1989 (a szczególnie lata sześćdziesiąte i siedemdziesiąte) mogą jawić się w historii Uczelni jako swoisty złoty wiek, w który wpisane były także niezwykle osiągnięcia polskiego sportu. Warto o tym złotym wieku pamiętać i doceniać wysiłki wszystkich, którzy wówczas dbali o dobro Uczelni i nauk o kulturze fizycznej. Jednak moim zdaniem powinniśmy także dostrzegać i doceniać współczesność Uczelni oraz to, że dzięki ogromnemu wysiłkowi i zaangażowaniu także młodszych pracowników, pomimo trudnych zewnętrznych uwarunkowań, o których pisałem wcześniej, zachowała ona swój akademicki status i nadal przyciąga rzesze kandydatów do studiowania na bielańskim i bialskim uniwersytecie wychowania fizycznego.

Ostatnie lata w Uczelni to m.in. zwiększenie troski o jakość kształcenia, integracja systemu kształcenia w polskim szkolnictwie wyższym z systemem europejskim i wdrażanie krajowych ram kwalifikacji dla szkolnictwa wyższego, wynikające z procesu bolońskiego zmiany systemu kształcenia ciągłego na dwuetapowe kształcenie na studiach licencjackich i magisterskich (z ostatnimi powrotami do kształcenia ciągłego na fizjoterapii i zapewne za chwilę na studiach nauczycielskich). Rozwinięto liczne nowe kierunki studiów i ścieżki kształcenia, także na studiach podyplomowych. Proces kształcenia stał się znacznie bardziej złożony i, mam nadzieję, lepiej dostosowany do potrzeb rynku, choć jednocześnie dydaktyka w Uczelni stała się bardziej zróżnicowana i wymagająca dla kadry dydaktycznej i obsługi organizacyjno-administracyjnej. Wprowadzono elektroniczne systemy obsługi studentów, zrezygnowano z indeksu – nieodzownego niegdyś atrybutu studenta, a nowe technologie umożliwiają niemal stały kontakt studentów z nauczycielami. Między innymi dzięki temu Uczelnia sprawnie kontynuowała kształcenie w trybie zdalnym w semestrze letnim roku akademickiego 2019/2020 w wynikających z sytuacji epidemiologicznej w kraju i na świecie warunkach obowiązkowego wstrzymania zajęć ze studentami w bezpośrednim kontakcie, dając im możliwość zakończenia roku akademickiego i całych studiów. Rozwinięto biblioteczne systemy informacyjne i poszerzono dostęp do polskich i zagranicznych naukowych baz danych.

AWF Warszawa uległa także bardzo dużej internacjonalizacji, która przejawia się w wysokiej międzynarodowej ruchliwości kadry dydaktycznej i dużej liczbie przyjmowanych przez Uczelnię zagranicznych studentów w programie Erasmus (w roku 2019/2020 – 120 osób), co wymaga przecież odrębnej obsługi administracyjnej, a także rozwoju kompetencji językowych i kulturowych pracowników Uczelni. O ich rozwój AWF Warszawa dba m.in. poprzez pozyskiwanie wielomilionowego wsparcia w ramach programów POWER.

Po latach zastoju w ostatnich rocznikach zwiększyła się znacząco liczba awansów pracowników na najwyższe stopnie i tytuły naukowe.

Uczelnia nie rezygnuje także ze wspierania sportu wyczynowego i we współpracy z ważnym partnerem – klubem AZS AWF Warszawa – osiąga znaczące sukcesy. W roku 2020 kilkudziesięciu sportowców wysokiego wyczynu będących studentami AWF Warszawa zostało włączonych do programu Narodowej Reprezentacji Akademickiej, w ramach którego dodatkowe finansowanie procesu nauczania studentów umożliwi dalszą indywidualizację ich kształcenia i ułatwia łączenie karier sportowych z kształceniem w uczelni wyższej.

AWF Warszawa współpracuje także z Bankiem Santander w ramach globalnego programu Santander Universidades oraz wskrzesza swe wojskowe tradycje, włączając się od 2017 roku we współpracę z Ministerstwem Obrony Narodowej i szkolenie studentów ochotników w programie Legii Akademickiej. Nasi studenci i absolwenci dołączają dzięki temu do zasobów rezerwowych polskiej armii, a niektórzy rozpoczynają dodatkowo służbę w Wojskach Obrony Terytorialnej.

Do pozytywnych zmian, jakie zaszły w naszej Uczelni w ostatnich kilkunastu latach, należy także reaktywowanie Stowarzyszenia Absolwentów klubu Relax Qultura. Klub ten – zgodnie ze swą nazwą – kreatywnie sięga do najlepszych tradycji życia studenckiego i pracowników AWF Warszawa z lat sześćdziesiątych ub.w.

Jednym z największych prezentów, jaki mogliśmy sprawić warszawskiej części Uczelni na 90-lecie, jest jej niemal generalny remont, w którego zakres weszły: wymiana systemu grzewczego i okien, naprawa dachów oraz wymiana elewacji budynku głównego. Koszt tego przedsięwzięcia ma nie tylko znaczący wymiar finansowy, ale także ludzki. Jego realizacja wymagała od pracowników i studentów dużych pokładów cierpliwości oraz wytrwałości w realizacji zadań dydaktycznych i naukowych w trudnych organizacyjnie i technicznie warunkach.

Fot. 1. Otwarcie zmodernizowanej hali lekkoatletycznej im. Janusza Kusocińskiego przez JM Rektora AWF Warszawa prof. Andrzeja Mastalerza (06.11.2017 r.; fot. Mariola Godlewska).

W roku 2020 kontynuowane są prace rewitalizacyjne kampusu, w tym kompleksowa renowacja zabytkowej brukowanej alei głównej Uczelni. Jubileuszowe prezenty Uczelni sprawiają też ci wszyscy jej pracownicy, którzy realizują najwyższej jakości i życzliwą dla studentów dydaktykę, oraz ci, którzy coraz częściej mierzą się w naukowej rywalizacji publikacyjnej z najlepszymi na świecie badaczami w ich naukowych specjalizacjach i bez kompleksów, z sukcesami publikują prace w najlepszych światowych czasopismach.

Fot. 2. Jubileuszowa inauguracja roku akademickiego 2019/2020–30.09.2019 r. (immatrykulacja; fot. Mariola Godlewska).

Obchodom jubileuszu 90-lecia AWF Warszawa towarzyszyły liczne konferencje naukowe, sympozja, publikacje, wystawy (w tym plenerowa wystawa zdjęć na ogrodzeniu Uczelni i przed Urzędem Dzielnicy Bielany) oraz imprezy sportowo-kulturalne (m.in. jubileuszowy 5. Nocny Bieg Sztafetowy Janusza Kusocińskiego 4 × 2500 m zorganizowany 21.06.2019 roku). Ich punktem kulminacyjnym było uroczyste posiedzenie Senatu AWF Warszawa i koncert jubileuszowy z okazji 90-lecia AWF Warszawa 29.11.2019 roku. Wydarzenie to uświetnił występ zespołu Chopin University Big Band Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie pod kierownictwem artystycznym i batutą Piotra Kostrzewy.

Fot. 3. JM Rektor AWF Warszawa Andrzej Mastalerz w trakcie koncertu jubileuszowego AWF Warszawa 29.11.2019 r. (fot. Mariola Godlewska).

W roku 2019 dodatkowym powodem do świętowania było 35-lecie założenia Wydziału Rehabilitacji w warszawskiej części Uczelni (o tym wydarzeniu wspominają autorzy rozdziału dotyczącego Wydziału Rehabilitacji) oraz 10-lecie działania Uniwersytetu Trzeciego Wieku AWF Warszawa. Działalność tej ostatniej instytucji poświęcona nieco starszym słuchaczom, ale także cykl szkoleń sportowych dla dzieci i młodzieży realizowany przez klub AZS AWF Warszawa świadczą o tym, że misja edukacyjna i społeczna Uczelni rozciąga się obecnie na niemal wszystkie kategorie wiekowe.

W tym samym roku świętowaliśmy także jubileusz 65-lecia działalności specjalizacji piłki nożnej na Wydziale Wychowania Fizycznego w AWF Warszawa – jej absolwentami są najlepsi polscy trenerzy piłki nożnej, w tym trenerzy kadry narodowej.

Fot. 4. Trenerzy piłki nożnej, absolwenci specjalizacji piłki nożnej w AWF Warszawa uhonorowani dyplomami uznania przez JM Rektora AWF Warszawa w trakcie obchodów 65-lecia Specjalizacji Piłki Nożnej w AWF Warszawa (16-17.09.2019 r.; fot. Mariola Godlewska).

W roku 2020 świętujemy także inne ważne jubileusze: 50-lecia istnienia Filii AWF Warszawa w Białej Podlaskiej i będących chlubą Uczelni: Zespołu Tańca Ludowego „Warszawa” – w części warszawskiej Uczelni, oraz Zespołu Pieśni i Tańca „Podlasie” – z Filii w Białej Podlaskiej.

Biorąc pod uwagę wszystkie zewnętrzne uwarunkowania jej funkcjonowania, nasza Uczelnia prezentuje obecnie bardzo dobrą formę. Utrzymanie takiej kondycji, podobnie jak w sporcie, zależy od realizacji systematycznego, wytrwałego i racjonalnego treningu, co w naszym przypadku oznacza potrzebę pozytywistycznej pracy nad równowagą finansową Uczelni, nad rozwojem naukowym oraz jakością nauczania. „Róbmy więc swoje” na swoją uczelnianą i indywidualną miarę i miejmy nadzieję, że na 100-lecie zobaczymy naszą Alma Mater w jeszcze lepszej kondycji.

Głównym celem przyświecającym obchodom jubileuszu jest pokazanie historii, różnorodności oraz bogatego dorobku dydaktycznego, naukowego i organizacyjnego naszej Akademii. Oddajemy w Państwa ręce księgę pamiątkową przedstawiającą różne aspekty działalności Uczelni i jej losy od roku 1929 do czasów współczesnych. Zaproszeni do współpracy autorzy przybliżają dzieje i dorobek AWF Warszawa, dokonując autorskiego wyboru najważniejszych ich zdaniem wydarzeń i oceny ich znaczenia dla działalności Uczelni. W syntetycznej formie przedstawiamy sylwetkę naszego wybitnego patrona Marszałka Józefa Piłsudskiego i jego rolę w założeniu Uczelni oraz architekturę i infrastrukturę wspólnego kampusu Akademii – także tę planowaną, która ostatecznie nie została w pełni zrealizowana. Prezentujemy informację o jednostkach Uczelni, wydziałach warszawskich i Filii w Białej Podlaskiej, osiągnięciach naukowych oraz wybitnych absolwentach i sportowcach. Pokazujemy, jak ważną pozycję w kraju i na świecie zajmuje nasza Akademia.

Na treść tomu jubileuszowego składają się teksty pierwotnie przygotowane przez autorów na potrzeby comiesięcznego biuletynu jubileuszowego, które w pięknej oprawie graficznej były publikowane w roku 2019 na stronie internetowej AWF Warszawa. Projekt biuletynu koordynowany był przez Ewę Bujalską z Biura Rektora. Teksty te zostały uzupełnione przez pogłębione podsumowanie dwóch ostatnich kadencji władz Uczelni w latach 2012–2020 autorstwa Rektora AWF Warszawa prof. dr hab. Andrzeja Mastalerza.

Dziękuję wszystkim autorom i osobom ich wspierającym przy gromadzeniu informacji za zaangażowanie w ten znamienity projekt i za wysiłek włożony w stworzenie tej publikacji. Mamy nadzieję, że nasz jubileuszowy tom wydany z okazji 90-lecia działalności Akademii Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego spotka się z życzliwym przyjęciem ze strony czytelników i będzie stanowił interesujące źródło informacji o Uczelni i jej pracownikach.

dr hab. Michał Lenartowicz prof. AWF
Prorektor ds. Studenckich i Kształcenia w kadencji 2016–2020
Przewodniczący komitetu programowego
obchodów jubileuszu 90-lecia AWF Warszawa

Piśmiennictwo

Wroczyński R., Hądzelek K. (1979) Rozwój nauk o wychowaniu fizycznym i sporcie w Akademii Wychowania Fizycznego, *Roczniki Naukowe AWF*, tom XXIV, 50 lat Akademii Wychowania Fizycznego w Warszawie.

Dybaś M., Dziemianowicz-Bąk A., Krawczyk-Radwan M., Walczak D. (2012) *Kontynuacja przemian. Raport o stanie edukacji 2011*, Instytut Badań Edukacyjnych, Warszawa.

A man in a dark suit and tie is cutting a white ribbon. Behind him, a group of people in business attire are watching. The background is a building with windows. The entire image is overlaid with a semi-transparent green filter.

02

Andrzej Mastalerz

**Akademia Wychowania Fizycznego
Józefa Piłsudskiego w Warszawie
w kadencji władz w latach
2012–2020 i strategia jej rozwoju
do roku 2030**

Andrzej Mastalerz

Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie w kadencji władz w latach 2012–2020 i strategia jej rozwoju do roku 2030

Dziewięćdziesiąt lat istnienia Uczelni świadczy o jej wspaniałej tradycji, ugruntowanej pozycji i stabilnym miejscu na mapie naukowego świata. Cieszę się, że miałem szczęście w naszej Alma Mater studiować, być jej doktorantem, przejść wszystkie szczeble kariery naukowej i dydaktycznej.

Pamiętając o tradycji i historii Uczelni, chciałbym podsumować ostatnich osiem lat jej działalności, a także odnieść się do wyzwań stojących przed nią, patrząc z perspektywy jej teraźniejszości, ale również doświadczenia, jakiego nabyłem na stanowisku rektora Akademii Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie. Nowa ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce wraz z wydanymi na jej podstawie rozporządzeniami określiły zasady funkcjonowania Uczelni w najbliższych latach. Można stwierdzić, że mamy do czynienia z nową rzeczywistością, w której to uczelnie autonomicznie określają swoją misję i wybierają kierunki rozwoju. To senat uczelni zdecyduje, w jakim kierunku będzie ona podążała i czy będzie placówką badawczą, akademicką czy zawodową. Stąd moim najważniejszym, obligatoryjnym zadaniem jako rektora było ustalenie i przedstawienie Radzie naszej Uczelni oraz jej Senatowi kierunków rozwoju na lata 2021–2030, co poprzedziła analiza efektów działalności władz Uczelni w latach 2012–2019.

Na rycinie 1 przedstawiono wybrane dane, które w istotny sposób oddziałują na poziom finansowania Uczelni. Według GUS³ w ciągu ostatnich dziesięciu lat liczba studentów w naszym kraju systematycznie się zmniejszała z 1927,8 tys. osób w roku akademickim 2008/2009 do 1230,3 tys. w roku akademickim 2018/2019. Tę tendencję widzimy również w warszawskiej Akademii Wychowania Fizycznego, a szczególnie silnie w odniesieniu do studentów studiów niestacjonarnych, co w perspektywie najbliższych lat prawdopodobnie doprowadzi do zaniku tej formy kształcenia. Już dzisiaj z punktu widzenia rentowności studiów niestacjonarnych zbliżyliśmy się do punktu krytycznego. Przekroczenie go może doprowadzić do sytuacji analogicznej jak w roku 2012, gdy MNiSW zarzuciło Uczelni, że dofinansowuje ona tę formę kształcenia z subwencji, czego czynić nie można.

3 <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/edukacja/edukacja/szkolnictwo-wyzsze-w-roku-akademickim-20182019-wyniki-wstepne,8,6.html> (dostęp 10.06.2020).

2012

- Bi (składnik badawczy) – kategoria naukowa: WR – B, WF – B, WWFiS – B, TiR – C
- Si (składnik studencko-doktorancki) – liczba studentów: 4927 (w tym 1231 studentów niestacjonarnych) oraz 84 cudzoziemców
- C – stała przeniesienia: 65 %
- Subwencja MNiSW: 45 445 300 zł

2020

- Bi (składnik badawczy) – kategoria naukowa: WR – A, WF – B, WWFiS – B
- Si (składnik studencko-doktorancki) – liczba studentów: 4112 (w tym 159 studentów niestacjonarnych) oraz 155 cudzoziemców
- C – stała przeniesienia: 45 %
- Subwencja MNiSW: 64 576 800 zł

Ryc. 1. Składniki algorytmu oraz wysokość subwencji w roku 2012 i 2020.

W roku 2012 w obliczu zastanego deficytu⁴ zaproponowałem Senatowi podjęcie szeregu zmian strategicznych i operacyjnych, które zapobiegły dalszemu pogłębianiu się kryzysu finansowego Uczelni. Działania te obejmowały:

- racjonalizację procesu zatrudnienia i ograniczenie liczby godzin ponadwymiarowych,
- dostosowanie struktury organizacyjnej wydziałów i obsady etatowej do wymagań statutu AWF Warszawa,
- rozszerzenie autonomii finansowej na jednostki organizacyjne – wydziały, Filię,
- zmianę regulaminu zwiększania wynagrodzeń pracowników środków pochodzących z innych źródeł niż określone w art. 94 ust. 1 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, ograniczając finansowanie wynagrodzeń z przychodów własnych wyłącznie do dodatków specjalnych w części, w jakiej nie są one finansowane z dotacji,
- wprowadzenie obowiązku przygotowywania kalkulacji kosztów kształcenia na studiach niestacjonarnych i stacjonarnych,
- racjonalizację wydatków ponoszonych na media oraz materiały eksploatacyjne,
- zweryfikowanie umów z dostawcami energii elektrycznej i innymi usługodawcami,
- sukcesywny zwrot środków na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych wymagalnych na dzień 31 sierpnia 2012 roku (641 277,49 zł) oraz na Fundusz Pomocy Materialnej dla Studentów (2 209 063,27 zł).

Dzięki wprowadzonym zmianom doszło do zmniejszenia liczby godzin ponadwymiarowych z 33 929,00 (rok akademicki 2011/2012) do 15 361,50 (rok akademicki 2012/2013) oraz kosztów z 1 874 811,60 zł (rok akademicki 2011/2012) do 914 113,20 zł (rok akademicki

⁴ Pismo z dnia 19 września 2012 r. sygn. MNiSW -DKN-WKR-1952-4184-10/33/12.

2012/2013). Podjęte w latach 2012–2016 działania pozwoliły na zwrot należnych środków na konta poszczególnych funduszy Uczelni. Racjonalizacja wydatków zaowocowała wygospodarowaniem środków własnych niezbędnych do pokrycia zobowiązań koniecznych do zakończenia dwóch trwających inwestycji: remontu Wydziału Rehabilitacji i Domu Studenckiego „Żeńskiego”. Nie byłoby to możliwe bez zmian w gospodarce finansowej Uczelni, skuteczności w pozyskiwaniu środków zewnętrznych, ale też bez moich umiejętności zwiększania przychodów własnych.

Dzisiaj niechętnie wspominam początek kadencji 2012–2016 i obawy, kiedy to postępujące zadłużanie Uczelni (średnio około 3 mln zł rocznie) mogło doprowadzić do przekroczenia ustawowego progu, a w konsekwencji obowiązku przygotowania przez Uczelnię planu naprawczego. W obliczu zadłużenia sięgającego 15 mln zł musiałem podjąć zdecydowane, niepopularne, ale konieczne z punktu widzenia bezpieczeństwa funkcjonowania naszej Akademii decyzje. Dzięki tym działaniom w kadencji 2012–2016 udało mi się doprowadzić do zbilansowania budżetu Uczelni, co uważam za sukces całego środowiska, przy konstruktywnej postawie naszych trzech związków zawodowych.

Pomimo deficytu w stanie ewidencyjnym rachunków Uczelni (wynoszącego 6 mln zł w 2012 roku) już w roku 2015 Uczelnia dysponowała nadwyżką w kwocie ponad 1 mln zł, a w roku 2018 – ponad 7 mln zł. Trzeba podkreślić, że wprowadzone zmiany restrukturyzacyjne i zarządcze nie były realizowane ze szkodą dla inwestycji w majątek Uczelni, a wręcz odwrotnie. Kontynuowano dotychczasowe inwestycje i rozpoczęto nowe. Jak już wspominałem, w 2014 roku zakończono remont Wydziału Rehabilitacji i Domu Studenckiego „Żeńskiego”. Udział środków własnych dla obu tych inwestycji wyniósł ponad 3 mln zł (fot. 1).

Fot. 5. Budynek Wydziału Rehabilitacji. 15 września 2014 r. uroczystego przecięcia wstęgi dokonał JM Rektor prof. Andrzej Mastalerz w towarzystwie byłej Rektor prof. Alicji Przyłuskiej-Fischer oraz Dziekana Wydziału Rehabilitacji prof. Andrzeja Kosmola (fot. Mariola Godlewska).

W roku 2013 odnowiono aulę im. prof. Zygmunta Gilewicza i muzeum AWF (fot. 2) oraz wjazd do AWF Warszawa (fot. 3). W kolejnych latach przebudowano stadiony lekkoatletyczne w Warszawie i w Białej Podlaskiej, wyremontowano skrzydło południowo-zachodnie akademika męskiego, przebudowano halę lekkoatletyczną noszącą imię naszego wybitnego olimpijczyka i absolwenta Janusza Kusocińskiego (fot. 4), a także halę lekkoatletyczną i halę podnoszenia ciężarów w Filii AWF w Białej Podlaskiej. Gruntowne remonty przeprowadzono we wszystkich domach studenckich zarówno w Warszawie, jak i w Białej Podlaskiej.

Fot. 6. Aula im. prof. Zygmunta Gilewicza i muzeum AWF w Warszawie po modernizacji (2014 r.; fot. Mariola Godlewska).

Fot. 7. Wjazd do AWF Warszawa po modernizacji (2015 r.; fot. Archiwum AWF Warszawa).

Fot. 8. Hala lekkoatletyczna im. Janusza Kusocińskiego po modernizacji (2015 r.; fot. Archiwum AWF Warszawa).

Łączna kwota pozyskanych środków inwestycyjnych od 2012 roku do chwili obecnej, wraz ze środkami na modernizację sieci teleinformatycznej i informatyzację Uczelni, wyniosła ponad 111 mln zł (Tabela 1). Nakłady te nie obejmują 32 mln zł w postaci obligacji skarbowych, które w roku 2019 przekazał Uczelni resort MNiSW na potrzeby inwestycyjne i infrastrukturalne, a które pozostawiam na potrzeby realizacji strategii Uczelni przez kolejnego rektora.

Tab. 1. Nakłady na modernizację Akademii Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie w latach 2012–2020.

L.p.	Nazwa inwestycji	Kwota (zł)
1	Modernizacja auli im. prof. Zygmunta Gilewicza w AWF Warszawa	400 000,00
2	Modernizacja wjazdu do AWF Warszawa	101 679,18
3	Modernizacja stadionu lekkoatletycznego w AWF Warszawa	6 934 858,00
4	Modernizacja stadionu lekkoatletycznego w Filii AWF Warszawa w Białej Podlaskiej	3 890 553,79
5	Modernizacja Hali Podnoszenia Ciężarów w Filii AWF Warszawa w Białej Podlaskiej	1 674 788,56
6	Remont skrzydła południowo-zachodniego w Domu Studenckim „Męskim” w AWF Warszawa	2 385 546,92
7	Remont akademików A, B i C w Filii AWF Warszawa w Białej Podlaskiej	2 872 765,34
8	Remont sali muzealnej	100 000,00
9	Modernizacja hali lekkoatletycznej im. Janusza Kusocińskiego w AWF Warszawa	14 768 630,27
10	Modernizacja hali lekkoatletycznej w Filii AWF Warszawa w Białej Podlaskiej	1 250 127,48

11	Adaptacja i wyposażenie innowacyjnych laboratoriów (laboratoria AiWIL) w AWF Warszawa i w Filii AWF Warszawa w Białej Podlaskiej	13 641 203,75
12	Remont pomieszczeń w gmachu głównym AWF Warszawa	101 445,68
13	Termomodernizacja budynków AWF Warszawa	16 749 898,92
14	Termomodernizacja budynków AWF Warszawa i w Filii AWF Warszawa w Białej Podlaskiej	2 076 308,13
15	Remont pomieszczeń w Domu Studenckim „Męskim” w AWF Warszawa	34 000,00
16	Remont pokoi w Domu Studenckim „Męskim” oraz pomieszczeń studenckich w Domu Studenckim „Żeńskim” i Domu Studenckim „Rotacyjnym” F w AWF Warszawa	1 689 052,41
17	Remonty DS A, B, C, domu „Asystenta”, Pawilonu Sportów Walki, budynków w Filii AWF Warszawa w Białej Podlaskiej	6 273 877,82
18	Remont dachów i węzłów cieplnych na terenie AWF Warszawa	2 500 000,00
19	Modernizacja oświetlenia oraz instalacji elektrycznej w sali gimnastycznej nr 5	96 980,58
20	Modernizacja alei głównej	714 274,37
21	Utworzenie Monoprofilowego Centrum Symulacji Medycznej w AWF Warszawa wraz z przebudową ORK	2 595 283,83
22	Remont sali gimnastycznej nr 5 wraz z wymianą wyposażenia	301 350,00
23	Wykonanie boiska nr 3 ze sztuczną murawą, zapleczem socjalnym i zadaszeniem w AWF Warszawa	3 753 267,23
24	Wykonanie instalacji oświetlenia boisk piłkarskich nr 4, 5 i 6 w AWF Warszawa	150 000,00
25	Modernizacja sieci teleinformatycznych w AWF Warszawa w latach 2013-2020	4 000 000,00
26	Wdrożenie e-usług w AWF Warszawa - w ramach RPO województwo mazowieckie	1 796 587,20
27	Wdrożenie e-usług w AWF Warszawa i w Filii AWF Warszawa w Białej Podlaskiej - w ramach RPO województwo lubelskie	4 529 334,29
28	„NastAWF się na rozwój” - wzmocnienie pozycji AWF Warszawa na krajowym i europejskim rynku edukacyjnym	7 872 315,40
29	Modernizacja węzłów cieplnych w AWF Warszawa	1 766 883,30
30	Zintegrowane Programy Uczelni: „Impuls do doskonałości - na drodze do rozwoju”	5 615 757,15
31	Remont sali gimnastycznej nr 1 w budynku głównym na terenie AWF Warszawa	685 310,76
	Łącznie:	111 322 080,36 zł

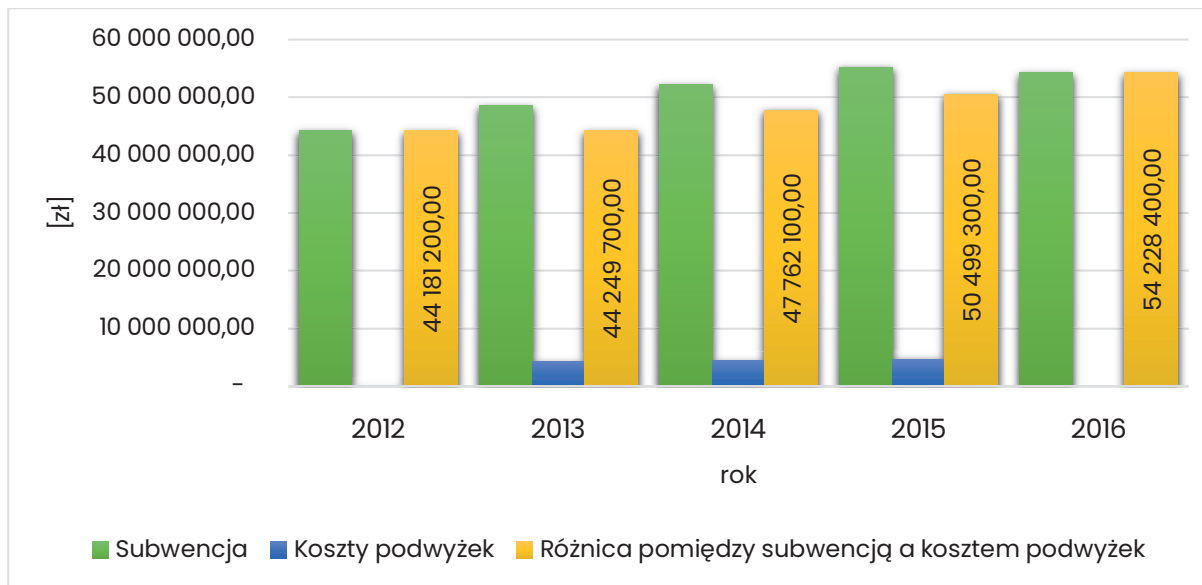
Pomimo malejącej liczby studentów poprawiliśmy strukturę składnika studencko-doktoranckiego, podwajając w nim udział studentów obcokrajowców. Przy ustalaniu podziału pieniędzy dla uczelni akademickich brane są pod uwagę m.in.: wskaźnik dostępności dydaktycznej (Student Staff Ratio – SSR), poziom umiędzynarodowienia, wysokość nakładów, jakie uczelnia poniosła na działalność badawczo-rozwojową. W perspektywie kolejnych zmian w ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym oraz w jej aktach wykonawczych dotyczących podziału dotacji z budżetu państwa dla uczelni publicznych i niepublicznych istotnie szybciej od innych uczelni wykorzystaliśmy wprowadzony w 2016 roku wskaźnik dostępności kadry akademickiej. W opinii ekspertów⁵ stał się on głównym kryterium różnicującym poziom dotacji dla uczelni akademickich i „karał” przede wszystkim te placówki, które w ostatnich kilku latach postawiły na masowość kształcenia kosztem wysokiego poziomu edukacji i rozwoju naukowego. Z analizy przygotowanej przez Departament Budżetu i Finansów MNiSW⁶, dotyczącej podziału dotacji dla uczelni akademickich w 2016 roku, wyraźnie wynika, że dwie grupy uczelni najbardziej tracą po wprowadzeniu nowych zasad rozdziału dotacji. Są to uczelnie ekonomiczne oraz akademie wychowania fizycznego, które notują w większości maksymalny dopuszczalny spadek dotacji rok do roku. W przypadku akademii wychowania fizycznego żadna z uczelni nie zyskała w ramach podziału, a saldo zmian wyniosło -8,6 mln zł.

Tymczasem do roku 2016 nasza Akademia notowała stały wzrost dotacji Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, co przedstawia rycina 2. Należy tu przypomnieć, że w okresie od 2012 do 2015 roku nałożono na uczelnie obowiązek zwiększania wynagrodzeń bez gwarancji zabezpieczenia niezbędnych środków finansowych w ramach przekazywanych przez MNiSW dotacji podstawowych. W roku 2016 otrzymana dotacja zawierała już pełny koszt dokonanych regulacji wynagrodzeń. Koszt ten zamknął się kwotą 7 640 870,00 zł. Tym samym koszt wzrostu wynagrodzeń z lat 2012–2015 od roku 2016 pomniejszył subwencję MNiSW na działalność podstawową. Jak łatwo zauważyć na rycinie 2, kolejne dotacje MNiSW na działalność podstawową nie nadążały za wzrostem funduszu płac, co łączyło się z koniecznością stałego zwiększania przychodów własnych na pokrycie kosztów wzrostu wynagrodzeń. Gdyby nadążały, dotacja w roku 2015 powinna być wyższa od tej z 2012 roku o 13 565 000,40 zł (łącznie z ostatnią transzą podwyżek). Pomimo braku pełnego pokrycia kosztów wynagrodzeń przeprowadziliśmy obligatoryjne regulacje oraz wprowadziliśmy dodatki motywacyjne finansowane ze środków własnych, przyznawane na podstawie decyzji dziekanów jako roczne zwiększenie wynagrodzenia. Zróżnicowanie kwot regulacji wynagrodzeń w grupie nauczycieli służyło budowaniu właściwych relacji wynagrodzeń pomiędzy stanowiskami nauczycielskimi (poczynając od najniższych: lektora, wykładowcy czy asystenta, poprzez stanowiska starszego wykładowcy i adiunkta, aż do stanowisk profesora nadzwyczajnego i zwyczajnego). Można uznać, że system ten nie był idealny, ale zapobiegł wprowadzeniu Uczelni na ścieżkę zadłużania, która wynika-

⁵ Krajobraz po algorytmie (2017) Forum Akademickie, nr 6.

⁶ Jak wyżej.

łaby z deficytu (2 627 300,40 zł) pomiędzy otrzymanymi środkami z dotacji podstawowej a kolejnymi trzema ratami środków na podwyższenie wynagrodzeń.

Wykres 1. Wartość subwencji MNiSW, koszt podwyżek oraz różnica pomiędzy subwencją a kosztem podwyżek w latach 2012-2016.

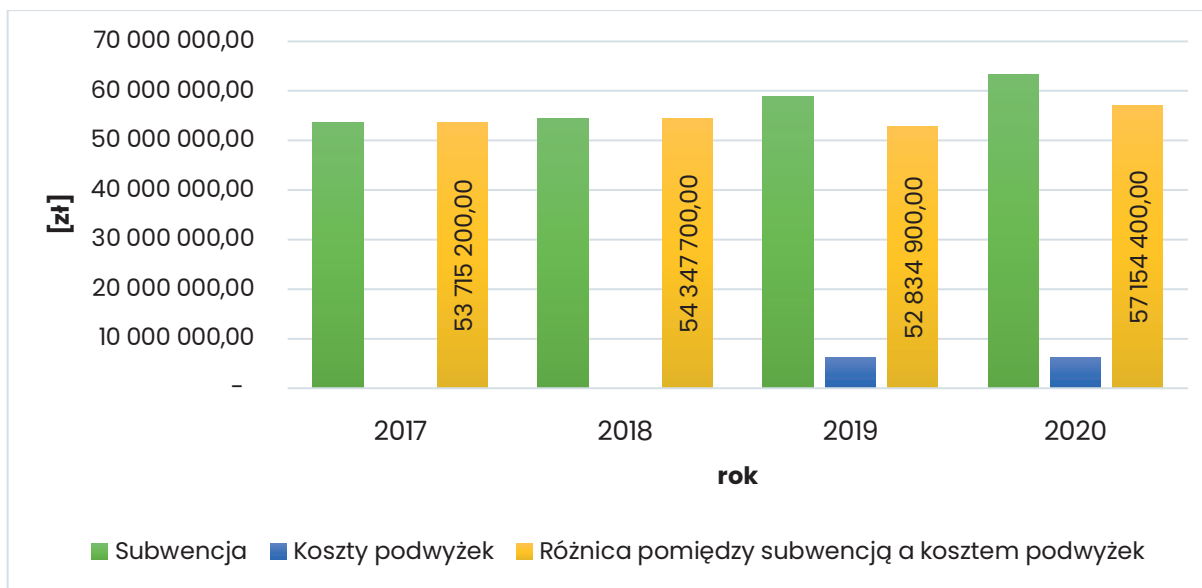
Jeżeli uwzględnimy dane GUS na koniec 2014 roku, w publicznych szkołach wyższych aż 77,3% przychodów było wynikiem działalności dydaktycznej. Dlatego w kolejnej kadencji władz Uczelni 2016-2020 dążyłem do stałego dostosowywania metod i narzędzi zarządzania AWF Warszawa do sposobu podziału dotacji (algorytmu). Pozytywny skutek tych zmian w budżecie Uczelni odczuliśmy dopiero w 2019 roku. W rezultacie, w głównej mierze moich zabiegów jako przewodniczącego Konferencji Rektorów Akademii Wychowania Fizycznego oraz członka prezydium Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich, udało się sfinalizować podejmowane od kilku lat próby zwiększenia kosztochłonności kształcenia dla naszej Uczelni. Na skutek mojej zażartej batalii na poziomie Centralnej Komisji, Komitetu Ewaluacji Jednostek Naukowych i Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich zagwarantowano nam wzrost kosztów kształcenia na prowadzonych w AWF kierunkach studiów. Dzisiaj współczynnik kosztochłonności kształcenia wynosi 3,5⁷ i jest niższy tylko od kosztochłonności kształcenia w dyscyplinie nauk medycznych.

Do swoich sukcesów jako rektora AWF Warszawa zaliczam utrzymanie dyscypliny nauki o kulturze fizycznej w nowej klasyfikacji dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych⁸ – pomimo jawnego sprzeciwu Komitetu Ewaluacji Jednostek Naukowych. Wymagało to wielu spotkań, które w efekcie doprowadziły do jednogłośniego poparcia naszego wniosku przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz KRASP. Uzyskana w ten sposób autonomia naszej dyscypliny oraz zwiększony współczyn-

7 Dz.U. 2019, poz. 202.

8 Dz.U. 2018, poz. 1818.

nik kosztocłonności⁹ prowadzonych kierunków studiów sprawiły, że od roku 2019 obserwujemy znaczący wzrost dotacji MNiSW dla naszej Akademii.

Wykres 2. Wartość subwencji MNiSW, koszt podwyżek oraz różnica pomiędzy subwencją a kosztem podwyżek w latach 2017-2020.

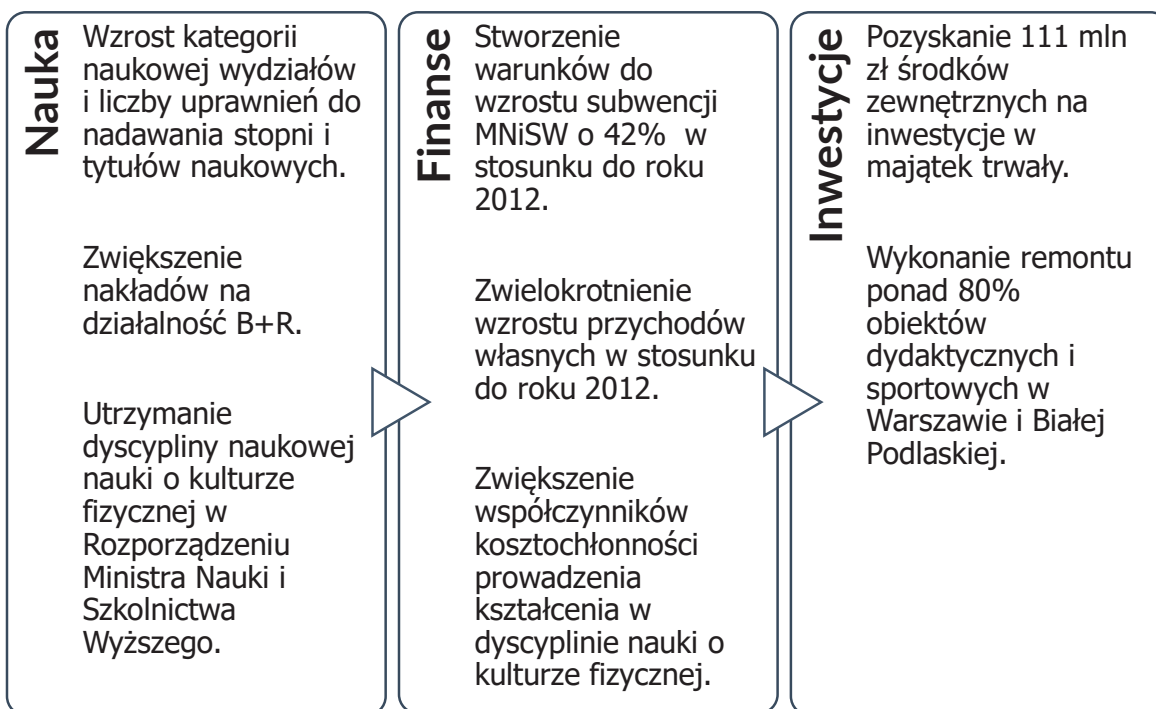
W roku 2020 poziom subwencji wyniósł 64 576 800 zł, co daje wzrost o 42% w czasie ostatnich ośmiu lat. Ponadto od 2019 roku wynagrodzenia kadry akademickiej oraz pracowników administracji zwiększyliśmy o ponad 6 mln zł, dodając kwotę 520 000 zł ze środków własnych do tej przyznanej przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Osobiście uważam to za sukces całego naszego środowiska, ale ostateczną ocenę tych osiągnięć pozostawiam Państwu. Bilans wybranych dokonań przedstawiam na rycinie 2 a szczegółowy zakres w tabeli 3.

Najbardziej wymownym wskaźnikiem tych działań niech będzie suma nakładów inwestycyjnych w 2019 roku wynosząca 11 523 326,51 zł oraz suma bilansowa 620 340 333,70 zł, w tym wolne środki pozostające do dyspozycji w roku 2020 wynoszące 8 934 163,50 zł.

O dobrej sytuacji Uczelni świadczą także środki, które pozostały na jej kontach na koniec roku 2019 w kwocie 31 860 539,92 zł, z czego aż 22 701 474,53 zł miało przypisane założenia do ich spożytkowania (fundusz stypendialny, Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych, projekty naukowe i inwestycyjne). Jeśli porównamy to do roku 2012, kiedy istniał deficyt w rachunkach i funduszach Uczelni, to ocena nasuwa się sama. Niejednokrotnie o dobrej sytuacji finansowej Uczelni w poszczególnych latach mojej kadencji świadczą raporty biegłych oceniających bilans, a także raporty Senackiej Komisji ds. Budżetu, Finansów i Zarządzania Majątkiem Uczelni. Jestem pewny, że w 2020 roku kolejny rektor nie będzie musiał podejmować trudnych i niepopularnych decyzji, a Uczelnia nie będzie zmagąta się z kryzysem finansowym. Pozostawiam Uczelnię nie tylko z nadwyżką

⁹ Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 22 stycznia 2019 r. w sprawie współczynników kosztocłonności.

na rachunku bieżącym w kwocie 8 934 163,50 zł, ale także ze środkami w postaci obligacji skarbowych w kwocie ponad 32 mln zł na dalszą poprawę infrastruktury.

Ryc. 2. Bilans wybranych osiągnięć w kadencji 2012–2020.

Trzeba jednak pamiętać, że ograniczenia przychodów własnych wynikające z zamrożenia funkcjonowania Uczelni (od marca do końca września 2020 r.) w związku z epidemią COVID-19, są zjawiskiem bezprecedensowym. W tym okresie byliśmy zmuszeni na nowo zorganizować środowisko pracy, kształcenie i naukę i z sukcesem wykorzystaliśmy możliwości, jakie dały nam nowe technologie. Wdrożyliśmy zdalne nauczanie, zdalne prowadzenie badań naukowych oraz zdalną pracę. Takie doświadczenia otwierają nowe możliwości prawnego i tańszego zarządzania Uczelnią. Mam nadzieję, że zostanie to wykorzystane w kolejnych latach. Wierzę, że dobra organizacja i sytuacja finansowa oraz przyjęte w czasie ostatniego roku kadencji dokumenty, takie jak: statut, regulamin pracy, regulamin organizacyjny, regulamin wynagradzania, regulaminy przyznawania nagród, są diametralnie różne i zdecydowanie lepsze niż te, które zastałem jako rektor w 2012 roku. Wiem, że nie będzie łatwo – musimy stale dążyć do tego, aby infrastruktura dydaktyczna Uczelni oraz wysoki poziom kompetencji kadry naukowo-dydaktycznej gwarantowały kształcenie wykwalifikowanych absolwentów, którzy znajdą zatrudnienie w różnych dziedzinach gospodarki. To wymaga aktywności rektora oraz pozyskiwania środków finansowych, także z zewnętrznych źródeł.

Dziś okazuje się, jak ważne było pozyskanie środków w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego w kwocie 1 796 587,20 zł na wdrożenie systemu e-usług w Akademii Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie

i w kwocie 4 529 334,29 zł w Filii AWF w Białej Podlaskiej, a także projektu współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego na lata 2014–2020 w kwocie 2 095 283,83 zł na utworzenie Monoprofilowego Centrum Symulacji Medycznej w AWF Warszawa. Pozyskane środki pozabudżetowe na kwotę 7 872 315,40 zł (fundusze UE w ramach programu POWER) przyczyniły się ponadto do wzrostu kompetencji kadry akademickiej i studentów AWF. Dzięki tym funduszom stworzono warunki dla zdalnego funkcjonowania Uczelni oraz uniknięto zakłóceń w działaniu Uczelni wynikających z epidemii COVID-19.

W roku akademickim 2019/2020 trwały prace nad Strategią Rozwoju AWF Warszawa do roku 2030. Dokument, który został jednogłośnie przyjęty przez Senat, wyznacza najważniejsze kierunki rozwoju naszej Uczelni w najbliższym dziesięcioleciu. Zawarte w nim propozycje uwzględniają przewidywane trendy rozwoju nauki polskiej, głównie nauk

o kulturze fizycznej i nauk o zdrowiu, kierunki rozwoju edukacji wyższej, a także wzrastającą rolę naszych absolwentów w społeczeństwie wobec zachodzących zmian demograficznych.

W strategii zdefiniowano misję Akademii Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie jako nowoczesnej i odwołującej się do swojej tradycji Uczelni, wypełniającej posłannictwo odkrywania prawdy i przekazywania wiedzy przez prowadzenie badań naukowych i kształcenie studentów, stanowiącej integralną część narodowego i europejskiego systemu edukacji i nauki oraz przygotowującej swoich absolwentów do współtworzenia gospodarki opartej na wiedzy. To od udziału całej wspólnoty akademickiej, obejmującej nauczycieli akademickich, studentów, doktorantów, pracowników administracyjnych, interesariuszy zewnętrznych, przy znaczącym udziale Rady Uczelni zależy zatem, czy Akademia realizuje swoje cele.

Rozwój Akademii wyznaczony w przygotowanej strategii cechować będzie kreowanie nowej jakości badań, standardów kształcenia, współpracy międzynarodowej i kooperacji z pracodawcami. Kształcenie na dotychczasowych kierunkach studiów zostanie wzbogacone o nowe wartości i utylitarne treści, przekazywane innowacyjnymi metodami nauczania oraz będzie przygotowywało studentów do uczestniczenia w systemie kształcenia ustawicznego. Badania naukowe będą realizowane zaawansowanymi metodami i obejmą nowe obszary tematyczne odpowiadające współczesnym potrzebom rozwoju nauk o kulturze fizycznej, nauk o zdrowiu, a także wyzwaniom społecznym. Działalność Akademii będzie się odbywała w ramach coraz intensywniejszych powiązań z partnerami krajowymi i zagranicznymi, umożliwiając pracownikom i studentom korzystanie z oferty Europejskiego Obszaru Szkolnictwa Wyższego. Cele te będzie można łatwiej osiągać, biorąc pod uwagę dobrą sytuację finansową Uczelni. Musimy być jednak przygotowani na nieprzewidziane zdarzenia.

Zmiany będące następstwem ewaluacji jakości działalności naukowej, której skutki już w 2022 roku zdecydują np. o posiadanych uprawnieniach do nadawania stopni

naukowych, ale też możliwości prowadzenia niektórych kierunków studiów, wymuszają na nas nowe rozwiązania. W ostatniej kadencji aktywnie działaliśmy w zakresie oceny parametrycznej, która miała miejsce w roku 2017. Podjęliśmy mało popularną, ale konieczną decyzję połączenia wydziałów Uczelni, zmniejszając ich liczbę z pięciu do trzech. Dzięki temu żaden z wydziałów nie uzyskał kategorii C, a takie ryzyko istniało. W składniku badawczym algorytmu już od 2019 roku są brani pod uwagę pracownicy prowadzący działalność naukową i zaliczani do liczby N. Są oni mnożeni przez kategorię dyscypliny, którą reprezentują. Kategoria C nie jest uwzględniana w tym składniku. Szczególnie istotnym elementem każdej ewaluacji naukowej jest dorobek naukowy wyrażony liczbą, ale przede wszystkim wartością punktową wyliczaną dla każdej publikacji znajdującej się w wykazie czasopism MNiSW. Całkowity wynik punktowy porównania oceny działalności naukowej będzie wyrażony ważoną sumą wyników porównań w zakresie poszczególnych podstawowych kryteriów, z uwzględnieniem wag dla tych kryteriów zdefiniowanych odrębnie dla każdej dyscypliny naukowej albo artystycznej. Waga poziomu naukowego prowadzonej działalności za lata 2017–2021 będzie wynosiła 0,6¹⁰.

W ewaluacji za lata 2013–2016 waga ta wynosiła 0,7. Świadczy to o tym, że znaczenie dorobku naukowego pracowników Uczelni ma dalej istotny wpływ na wynik ewaluacji. Dorobek publikacyjny, ograniczony do czasopism z punktacją IF i MNiSW, dla poszczególnych wydziałów w kadencji władz Uczelni 2012–2020 przedstawia tabela 2. W latach 2012–2015 widzimy stały wzrost zarówno liczby publikacji, jak i ich wartości punktowej. Znamienne jest jednak spadek w ostatnim roku ewaluacji (2016) za lata 2013–2016 mogący być znakiem pewnej cykliczności, zarówno tej związanej z kadencją władz, jak i z rozwojem naukowym kadry akademickiej Uczelni. Od roku 2017 dorobek publikacyjny kadry akademickiej dalej notuje stały przyrost zarówno punktowy, jak i ilościowy, co może być pozytywnym prognostykiem dla uzyskania wysokiej kategorii naukowej AWF Warszawa w ewaluacji, która odbędzie się w roku 2022.

10 Dz.U. 2019 poz. 392.

Tab. 2. Wartości punktowe dorobku naukowego pracowników Akademii Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie opublikowanego w czasopiśmie z list MNiSW¹¹.

Wydział	Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
WR	IF	16,194	22,24	33,412	44,1	43,281	49,18	51,55	57,921
	MNiSW	290	240	540	613	420	630	675	2540
	Npublikacji	12	10	22	32	18	29	31	32
WF	IF	12,315	16,567	12,133	26,588	15,634	29,091	37,852	48,537
	MNiSW	285	255	210	400	215	410	450	2450
	Npublikacji	14	12	12	20	9	20	22	28
TiR	IF	1,629	5,674	8,621	2,995	2,168	2,347	4,056	8,699
	MNiSW	30	120	120	55	30	35	50	320
	Npublikacji	2	5	6	2	2	2	3	5
WFiS	IF	19,677	19,38	28,548	22,698	7,988	18,151	17,841	33,292
	MNiSW	295	385	435	335	135	185	200	1340
	Npublikacji	15	18	21	13	6	8	8	15
TiZ	IF				12,816	2,81	7,416	6,299	15,059
	MNiSW				175	40	120	70	580
	Npublikacji				7	2	5	3	7
Razem	IF	49,815	63,861	82,714	109,197	71,881	106,185	117,598	163,508
	MNiSW	900	1000	1305	1578	840	1380	1445	7230
	Npublikacji	43	45	61	74	37	64	67	87

Jest to znaczący wskaźnik efektów wynikających ze zmian wprowadzonych w zarządzaniu uczelnią, a szczególnie wprowadzoną autonomią wydziałów i nową gospodarką podziału środków finansowych na dysponentów. Dzięki temu wydziały dążyły do zadane-go celu, a rektor wspomagał te działania poprzez zwiększenie funduszy na zatrudnienia samodzielnych pracowników nauki. Dlatego kolejny przykład zasadności wprowadzenia decentralizacji w zarządzaniu uczelnią wiąże się z awansem naukowym Wydziału Re-habilitacji. W roku 2016 Centralna Komisja do Spraw Stopni i Tytułów przyznała Wydzia-łowi Rehabilitacji prawa do nadawania stopnia doktora habilitowanego nauk o kultu-rze fizycznej. W kolejnym roku decyzją Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z 2017 roku, po przeprowadzonej ewaluacji działalności naukowej za lata 2013–2016, Wydział Rehabi-litacji, jako jedyny w naszej Uczelni uzyskał kategorię naukową A. Przypomnijmy jednak, że Wydział Rehabilitacji w pierwszej ocenie otrzymał kategorię B. Dopiero odwołanie od tej decyzji przyniosło korzystny efekt. Sukces ten nie byłby możliwy bez mojego wspar-cia – zarówno na poziomie decyzji o zasadności odwołania, jak i w zakresie wskazania

¹¹ Dane z bazy tworzonej przez Bibliotekę Główną Akademii Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie i Bibliotekę Akademii Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie Filia w Białej Podlaskiej.

i sfinansowania eksperta, który z udziałem Dziekana Wydziału Rehabilitacji to odwołanie przygotował. Tu warto podkreślić, że wydziały nie wykorzystywały w pełni potencjału naukowego zatrudnionych tam pracowników. Skoncentrowanie się wyłącznie na procesie dydaktycznym mogło skończyć się niepomyślnie dla naszej Uczelni. Ewaluacja działalności naukowej podstawowych jednostek Akademii mogła wyglądać zupełnie inaczej. Bez wsparcia eksperckiego Wydział Rehabilitacji nie miałyby kategorii A, ale być może także kategorii B nie miałyby Wydział Wychowania Fizycznego, dla którego to wsparcie również zagwarantowałem od samego początku. Chciałbym jednak podkreślić jeszcze jeden aspekt mojego udziału w procesie ewaluacji podstawowych jednostek, chociaż to zadanie należało do dziekanów wydziałów. Wobec groźących wydziałom wyników ewaluacji na poziomie kategorii C podjąłem jedną z najważniejszych moich decyzji w kadencji 2016–2020. Zdecydowałem o ograniczeniu liczby ewaluowanych wydziałów w uczelni do tych, które miały gwarancję uzyskania co najmniej kategorii B. Ta decyzja sprawiła, że nie utraciliśmy znaczących środków finansowych na działalność podstawową naszej Uczelni z dotacji, która od 2019 uwzględnia kategorię naukową.

Niezaprzeczalnie do sukcesu Wydziału Rehabilitacji przyczyniły się zmiany w zarządzaniu Uczelnią, jakie wprowadzałem od 2012 roku. Dzięki nim możliwa była efektywna współpraca pomiędzy rektorem a dziekanem, zarówno w ramach definiowania celów, jak i tworzenia warunków do ich osiągnięcia. Dzięki temu stworzono niezbędne otoczenie dla stałego zwiększania poziomu naukowego wszystkich pracowników Wydziału. W tym miejscu warto jeszcze raz odnieść się do analizy wartości punktowych dorobku naukowego pracowników AWF Warszawa, zamieszczonych w tabeli 2. Do 2018 roku widzimy ciągły wzrost wartości wyrażonej klasyfikacją IF dla całej Uczelni. Jednak w 2019 roku nastąpił gwałtowny skok w ocenie dorobku o 39% w odniesieniu do 2018 roku i aż o 228% do 2012 roku. Myślę, że efekt ten należy przypisać zmianom w regulaminie nagród. W roku 2020 nagroda indywidualna za działalność naukową za rok 2019 może wynieść nawet 60 000 zł. Dotrzymałem obietnic, które składałem na przełomie 2018 i 2019 roku podczas spotkań ze społecznością naszej Akademii, ale także podczas posiedzeń Senatu AWF. Tak wysokich nagród nie przyznawano nigdy w historii uczelni i myślę, że są one jednymi z najwyższych, jak nie najwyższymi, w Polsce. Wysokość nagrody zależy od indywidualnej aktywności pracownika i przyznawana jest na podstawie obiektywnych, a nie subiektywnych kryteriów oceny. Wprowadzenie zarządzeniem rektora nowego regulaminu nagród nie byłoby możliwe bez zoptymalizowania zarządzania uczelnią i zintensyfikowania działań służących pozyskaniu środków finansowych ze źródeł pozabudżetowych. Dzięki tym działaniom od 2020 roku będziemy przekazywać dodatkowe środki finansowe na nagrody, przekraczające 2% ustawowego limitu funduszu nagród dla nauczycieli. Nie należy też zapomnieć o wielkim zaangażowaniu pracowników administracji i obsługi uczelni. Pomimo wyraźnego zmniejszenia stanu zatrudnienia w tej grupie pracowników i nałożonych większych obciążeniach, wszystkie zadania są wykonywane wzorowo i terminowo. Udział

tej grupy pracowników był i jest bardzo ważny ze względu na ich skuteczność w pozyskiwaniu środków pozabudżetowych, jak i ich udział w zwiększaniu przychodów własnych uczelni. Ze względu na ograniczony czas trwania mojej kadencji tej grupy pracowniczej nie objęto tak znaczącym zakresem zmian w regulaminie nagród, jak nauczycieli akademickich – zostawiam to zadanie kolejnemu rektorowi.

Rok jubileuszowy i ostatni rok kadencji władz Uczelni na lata 2012–2020 zakończył się kompleksowym remontem budynku głównego (wartość inwestycji 16 749 898,92 zł), sali gimnastycznej nr 1 i 5 (wartość inwestycji 3 000 000 zł) oraz alei głównej. Wyremontowano też węzły ciepłe za kwotę 1 766 883,30 zł. W tym samym roku zakupiono aparaturę badawczą za przeszło 800 000 zł i uruchomiono kolejny już grant przyznany uczelni przez Narodowe Centrum Badań Naukowych i Rozwoju z programu POWER na kwotę blisko 6 mln zł.

Fot. 9. Patio w budynku głównym (stan w 2019 w trakcie remontu i w 2020 r.; fot. Archiwum AWF Warszawa).

Fot. 10. Sala gimnastyczna – SG5 (stan w 2017 i w 2018 r.; fot. Archiwum AWF Warszawa).

Tak solidne fundamenty dają nam podstawę do budowania bezpiecznej przyszłości AWF Warszawa, a także pozwalają na realizację założonych w Strategii kierunków jej rozwoju. To, co pozostawiam po sobie dla kolejnych władz uczelni, przedstawiam w tabeli 3.

Tabela 3. Wykaz najważniejszych zasobów pozostających do dyspozycji po kadencji 2016–2020

Zakres formalny	Zakres przedmiotowy
Finanse	<ul style="list-style-type: none"> - wolne środki pozostające do dyspozycji w roku 2020 wynoszące 8 934 163,50 zł., - środki na pokrycie zadań finansowych w roku 2020 w kwocie 31 860 539,92 zł (fundusz stypendialny, Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych, projekty naukowe i inwestycyjne), - obligacje skarbowe na kwotę 32 mln zł, - rozpoczęte projekty ze środkami zewnętrznym na kwotę ponad 13 mln, które w 100% sfinansują min: <ul style="list-style-type: none"> ▪ nowe oprogramowanie do zarządzania Uczelnią i planowania zasobów (system ERP - wdrożenie rozpoczęło się na początku roku 2020), ▪ poprawę kompetencji kadry akademickiej w zakresie języka angielskiego jak i obsługi programu Statistica, ▪ rozszerzenie kompetencji studentów np. o uprawnienia ratowników wodnych.
Prawo i administracja	<ul style="list-style-type: none"> - pełne bezpieczeństwo prawne na poziomie aktów prawa wewnętrznego ale także ich zgodności z prawem zewnętrznym: statut, strategia do roku 2030, regulamin wynagradzania, regulamin nagród, regulamin pracy, karta oceny nauczyciela akademickiego, - zorganizowana pod względem administracyjnym uczelnia generująca dodatni wynik finansowy w działalności operacyjnej.
Nauka	<ul style="list-style-type: none"> - regulamin nagród za działalność naukową oparty o obiektywne kryteria, - zagwarantowana pomoc eksperta przy kolejnej ewaluacji uczelni z zabezpieczonym finansowaniem w ramach projektu zewnętrznego, - zorganizowany w obszarze administracyjnym jak i finansowym system szkół naukowych i szkoły doktorskiej - uregulowany aktami prawnymi system zarządzania kosztami nauki jak i sprawozdawczość, co będzie pozytywnie oddziaływać na wartość subwencji w roku 2021.
Inwestycje i remonty	<ul style="list-style-type: none"> - rozpoczęta budowa boiska ze sztuczną nawierzchnią z zagwarantowanym finansowaniem, która zakończy się w roku 2020, - wyremontowana infrastruktura dydaktyczna i sportowa uczelni za kwotę ponad 111 mln zł., - zmniejszenie kosztów stałych - efekt termomodernizacji budynków AWF w Warszawie i budynków Filii AWF Warszawa w Białej Podlaskiej oraz węzłów cieplnych w obu częściach Uczelni.

Warto zauważyć, że od 2019 roku uczelnie otrzymują jedną subwencję, która może być wydatkowana w elastyczny sposób, co ułatwia kreowanie i wdrażanie nieskrępowanych strategii. Ponadto algorytm finansowania uczelni, zmniejszając udział tzw. stałej przeniesienia na rzecz większego znaczenia w algorytmie działalności naukowej, jedno-

znacznie wskazuje kierunek, w którym powinna podążać Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie. Zapytacie Państwo: jak osiągnąć przedstawione tu cele?

Józef Piłsudski powiedział: „Jedynie czyn ma znaczenie. Najlepsze chęci pozostają bez skutku, o ile nie pociągają za sobą następstw praktycznych”. AWF Warszawa jest dzisiaj silną uczelnią o ugruntowanej pozycji dydaktycznej i naukowej. Pozostanie taką tylko wtedy, kiedy będzie przez nas wszystkich traktowana jak wspólne dobro i kiedy czynem, a nie tylko dobrymi chęciami, będziemy o to jej dobro zabiegać.

Dziękuję całej społeczności akademickiej za wspianą współpracę przez ostatnich osiem lat. Wiem, że nie zawsze było łatwo, ale daliśmy radę wspólnie obronić naszą Uczelnię przed poważnym kryzysem. Zachęcam wszystkich pracowników, studentów i sympatyków AWF Warszawa do dalszej wyjątkowej pracy. Ostatnie dwie kadencje władz Uczelni pokazują, że razem możemy dokonać wiele. Nie wybierajmy łatwych i szybkich ścieżek. W dwóch ostatnich jubileuszach naszej Uczelni wybrzmiewało hasło: „Różne pokolenia – ta sama pasja”. Niech naszą pasją będzie AWF. Dziękuję wszystkim, którzy z pasją pomagali mi przeprowadzić Uczelnię przez te burzliwe czasy.

prof. dr hab. Andrzej Mastalerz

JM Rektor Akademii Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie
w kadencjach 2012–2016 i 2016–2020

03

Kajetan Hądzelek

**Marszałek Józef Piłsudski,
fundator i patron Centralnego
Instytutu Wychowania
Fizycznego – Akademii
Wychowania Fizycznego Józefa
Piłsudskiego w Warszawie**

Kajetan Hądzalek

Marszałek Józef Piłsudski, fundator i patron Centralnego Instytutu Wychowania Fizycznego – Akademii Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie

Józef Piłsudski był wielkim rzecznikiem kultury fizycznej, protektorem polskiego sportu i ruchu olimpijskiego. Zainteresowanie wychowaniem fizycznym i sportem wynikało z jego filozofii czynu: z dbałości o wychowanie, zdrowie fizyczne i moralne dzieci i młodzieży; z troski o dobro, trwałość i obronność państwa. Uważał, że „bez wychowania fizycznego nie może być mowy o pełnej i celowej pracy wychowawczej – o wychowaniu silnych i zwartych charakterów”. Pragnął, aby „kultura i tężyzna fizyczna młodego pokolenia znalazła swe racjonalne rozwiązanie w ogólnej pracy wychowawczej. Wychowanie fizyczne człowieka nie może mieć celu innego, jak używanie swego organizmu, swej fizycznej konstrukcji dla celów postawionych wyżej”. Wiele uwagi Józef Piłsudski poświęcał sprawie realizowania programu wychowania fizycznego w szkole. Wskazywał na konieczność indywidualnego nauczania i wychowania uczniów. Według jego opinii program wychowania fizycznego musi uwzględniać możliwości i nastawienie wychowanków w kolejnych fazach rozwoju psychofizycznego oraz dostosować odmienne formy zajęć i ćwiczeń dla chłopców i dla dziewcząt, a przede wszystkim dla młodszych dzieci.

Wielkie znaczenie przypisywał wychowaniu fizycznemu młodzieży akademickiej. Z inspiracji Marszałka powołano Komisję ds. organizacji wychowania fizycznego szkół wyższych. Zależało mu na bezpośredniej kontynuacji w szkolnictwie wyższym wychowania fizycznego obowiązującego w szkołach średnich. Mówił: „Mnie chodzi o to, żeby przedłużyć wyniki osiągnięte w szkole średniej, ażeby one miały miejsce i na uniwersytecie”. Podkreślał, że „wychowanie fizyczne nie może iść bez naukowej pomocy, bez naukowego kierownictwa. Ruch wychowania fizycznego objąć musi chłopców i dziewczęta, również w kierownictwie naukowym zasiadać muszą panie i panowie, przedstawiciele świata lekarskiego i nauki”.

W parze z ideą wychowania fizycznego wysunął Marszałek ideę przysposobienia wojskowego. Jego koncepcja oparta była na założeniach stworzonych z rozmachem – i to zarówno pod względem organizacyjnym, jak i wychowawczym. Józef Piłsudski interesował się sportem i odegrał znaczącą rolę w jego rozwoju, choć mówił „ja wolę sportowanie niż sport”. Przyznawał mu walory promocyjne, zwłaszcza na arenie międzynarodowej. Przypomnijmy, że jako Naczelnik Państwa przyjął protektorat nad Polskim Komitetem Olimpijskim już w kilka dni po jego powstaniu w 1919 roku oraz „przyrzekł udzielić wszelkiego poparcia działaniom Komitetu i okazał nieklamane, szczerze zainteresowanie sprawą”, szczególnie podczas przygotowania do udziału polskiej kadry w Igrzyskach VII Olimpiady w 1920 roku. Uczęszczał na zawody sportowe i pilnie je obserwował. Grywał w szachy

i był prezesem honorowym Polskiego Związku Szachowego oraz protektorem olimpiady szachowej w Warszawie w 1934 roku. Patronował wielu akcjom i wydarzeniom sportowym, wręczał nagrody i dekorował zwycięzców zawodów i popisów, dokonywał otwarcia obiektów, był protektorem I Kongresu dla Spraw Wychowania Fizycznego i Sportu Kobiet w 1928 roku i II Kongresu Kultury Fizycznej Kobiet w 1934 roku. Przyjął w Belwederze Halinę Konopacką – złotą medalistkę igrzysk olimpijskich w Amsterdamie, gratulując jej ważnego dla Polski sukcesu sportowego.

Działania Marszałka potwierdzały jego uznanie dla ważności kultury fizycznej. Warto zwrócić uwagę na formułowanie koncepcji i postulatów, zgłaszanie inicjatyw, wydawanie poleceń i wytycznych współpracownikom, patronowanie wielu akcjom i przedsięwzięciom w dziedzinie wychowania fizycznego i sportu, a przede wszystkim powołanie w 1927 roku instytucji państwowych kultury fizycznej. W ten sposób Marszałek wyznaczył kulturze fizycznej znaczące miejsce w polityce społecznej państwa polskiego. Pisał, że „w dziedzinie kultury fizycznej pewne zadania musi wziąć na siebie państwo, a więc szkoła i wojsko, reszta pracy przypadnie w udziale samorządom, organizacjom społecznym i związkom sportowym”.

„Aby całą tę pracę uruchomić, należy powołać do życia organizację, której w państwie nie ma. To będzie wasze zadanie – mówił do Juliusza Ulrycha – taką organizację przygotować. Pan musi występować i działać w imieniu trzech ministrów: wojny, oświaty i spraw wewnętrznych, a ci trzej ministrowie muszą na pańską nominację wyrazić zgodę. Bez ich zgody nie mógłbym pana do tej pracy powołać. Minister oświaty będzie musiał sam stworzyć swój własny aparat kierowniczy, a wojsko, o ile jest to możliwe, winno okazać mu swoją pomoc. Praca, szeroko rozplanowana, obejmująca całe państwo, wymagać będzie pomocy ministra spraw wewnętrznych, któremu najłatwiej będzie apelować do samorządów o tereny sportowe [...]. Tereny dla akcji wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego muszą być darowane; środki państwa na kupno tych terenów okazałyby się niewystarczające. Całość zagadnienia wymaga budżetu, który będę się starał przeprowadzić na posiedzeniu Rady Ministrów”.

W 1927 roku powołano przy Ministrze Spraw Wojskowych Państwowy Urząd Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego oraz Radę Naukową Wychowania Fizycznego. Na rolę i znaczenie tej rady Marszałek kładł szczególny nacisk. Podkreślał, że wychowanie fizyczne musi się znajdować pod opieką naukowców, lekarzy w szczególności. Interesował się składem osobowym rady. Przewodniczył jej obradom i brał udział w dyskusjach, stawiał wnioski i poddawał jej do rozważenia zaobserwowane przez siebie problemy.

Szczególną uwagę przywiązywał Józef Piłsudski do sprawy kształcenia nauczycieli i instruktorów wychowania fizycznego i sportu, dostrzegając, iż stanowią oni główne ogniwo i czynnik w krzewieniu i rozwoju kultury fizycznej w Polsce. Dlatego stał się tak wielkim rzecznikiem powołania w Warszawie Centralnego Instytutu Wychowania Fizycz-

nego, był jego fundatorem i patronem. Myśl stworzenia specjalnej uczelni wychowania fizycznego w Warszawie nurtowała od dawna i wyrastała z tradycji i działalności instytucji kształcących specjalistów w dziedzinie wychowania fizycznego już od pierwszych lat XX stulecia. Do organizacji tych należały Warszawska Szkoła Gimnastyki Szwedzkiej i Masażu Heleny Kuczalskiej oraz kursy instruktorskie prowadzone przez Władysława Ryszarda Kozłowskiego w Ogrodach Gier i Zabaw Ruchowych im. Wilhelma Ellisa Raua. W tych instytucjach wykorzystywano doświadczenia z kursów dla kandydatów na nauczycieli gimnastyki organizowanych przez Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół”, a przede wszystkim kursów na Uniwersytecie Jagiellońskim organizowanych od 1895 roku przez prof. Henryka Jordana. W ten sposób rodziły się idee i kształtowało grono nauczycieli i lekarzy, którzy w trosce o zdrowie i rozwój fizyczny młodego polskiego pokolenia podjęli już przed 1914 rokiem – a w Polsce odrodzonej zintensyfikowali – swe starania o powołanie w Warszawie wyższej uczelni wychowania fizycznego. Z tego grona wywodzili się i symbolizują je zarówno dr Władysław Światopełk-Zawadzki, twórca i kierownik Państwowego Instytutu Wychowania Fizycznego, jak również płk dr Władysław Osmolski, projektodawca, organizator i pierwszy dyrektor Centralnego Instytutu Wychowania Fizycznego.

Koncepcje i zamierzenia środowisk pedagogiczno-lekarskich zmierzające do kształcenia wychowawców fizycznych na poziomie wyższym znalazły wyraz w postanowieniach i uchwałach zjazdów oświatowych, lekarskich i sportowych u progu niepodległości. Potrzebę powołania w Warszawie uczelni szczególnie mocno podniósł Sejm Nauczycielski w 1919 roku. W jego uchwałach czytamy m.in.: „Zjazd uznaje, że przy każdym uniwersytecie powinno być utworzone studium wychowania fizycznego, oparte o osobną katedrę wychowania fizycznego, a w stolicy państwa powinien powstać główny instytut wychowania fizycznego celem kształcenia kierowników wychowania fizycznego. Kierownicy ci powinni, co do poziomu wykształcenia i stanowiska, stać na równi z innymi nauczycielami”. Te postulaty zyskały wymierne wsparcie kół wojskowych – w 1921 roku utworzona została w Poznaniu Centralna Wojskowa Szkoła Gimnastyki i Sportów. Natomiast Warszawa doczekała się powstania dwuletniego Państwowego Instytutu Wychowania Fizycznego w połowie września 1925 roku. Niestety uczelnia ta nie posiadała własnych obiektów i urzędzeń sportowych.

Równocześnie we władzach wojskowych kształtowały się plany powołania w Warszawie Instytutu Wychowania Fizycznego. „Rozumieją to dobrze władze wojskowe” – pisał tygodnik „Stadion” w 1925 roku. – „Nie poprzestając na tym, co zrobiono dotychczas, aby zapewnić akcji przysposobienia wojskowego rozumnych i zamiłowanych wychowawców” – wysuwają propozycję założenia „narodowego instytutu wychowania fizycznego w Warszawie”. Tak więc zarówno z kół wojskowych, jak i ze środowisk pedagogiczno-lekarskich płynęły wnioski, życzenia, a można nawet powiedzieć żądania utworzenia w Warszawie Centralnego Instytutu Wychowania Fizycznego.

Sprzyjające warunki do zbudowania takiej uczelni zaistniały dwa lata później. I tak

15 lutego 1927 roku na pierwszym posiedzeniu Rady Naukowej Wychowania Fizycznego, której osobiście przewodniczył Józef Piłsudski, propozycję połączenia Państwowego Instytutu Wychowania Fizycznego w Warszawie z Centralną Wojskową Szkołą Gimnastyki i Sportów w Poznaniu zgłosił płk dr Władysław Osmolski w referacie „Kształcenie kierowników wychowania fizycznego oraz powołanie i organizacja Państwowego Instytutu Wychowania Fizycznego”.

Fot. II. Pierwsze posiedzenie Rady Naukowej Wychowania Fizycznego (fot. NAC).

Doceniając w pełni znaczenie działających już Studiów Wychowania Fizycznego przy Uniwersytecie Poznańskim i Uniwersytecie Jagiellońskim, uzasadniał on konieczność powołania w Warszawie wyższej uczelni specjalnej, niezwiązanej z uniwersytetem – instytutu kształcącego nauczycieli wychowania fizycznego i instruktorów sportowych dla szkół i wojska. Za utworzeniem CIWF przemawiały bowiem pilne potrzeby wychowania fizycznego i sportu w szkole oraz w wojsku, a jego budowa znalazła poparcie we władzach wojskowych i w osobie wielkiego protektora Marszałka Józefa Piłsudskiego.

Według relacji dyr. PUWFIPW płk. Juliusza Ulrycha w listopadzie 1927 roku odbyła się u Marszałka Józefa Piłsudskiego narada z udziałem ministra Spraw Wewnętrznych oraz Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, I wiceministra Spraw Wojskowych, dyrektora Państwowego Urzędu WF i PW i innych osób. Marszałek zakomunikował, że budżet państwa wykazuje nadwyżkę i że można by coś uszczknąć dla wychowania fizycznego. „Gdy uradowany – pisze płk Juliusz Ulrych – wymówiłem jedno słowo ‘instytut’ Marszałek powiedział: Właśnie... Niech pan zacznie nad tym pracować”. Z chwilą uzyskania poparcia Marszałka płk Juliusz Ulrych z właściwą sobie energią zabrał się do dzieła i wkrótce potem powołany został Komitet Budowy Instytutu.

Komitet ten, składający się z wybitnych osobowości i entuzjastów usankcjonowanej

idei budowy Instytutu, ruszył z taką energią do pracy, że początkiem czerwca 1928 roku wykonane zostały prace wstępne; zatwierdzono projekt budowy, przygotowany przez inż. arch. Edgara Norwertha, i zorganizowano kierownictwo budowy, na którego czele stanął inż. Maksymilian Dudryk. Pierwszą cegłą pod budowę Centralnego Instytutu Wychowania Fizycznego położono 23 czerwca 1928 roku, a 2 grudnia wmurowano akt erekcyjny oraz tablicę upamiętniającą 10-lecie Polski Niepodległej i w takim tempie prowadzono roboty, że w listopadzie 1929 roku można było rozpocząć zajęcia dydaktyczne na I roku studiów.

Fot. 12. Pierwsza inauguracja roku akademickiego 1929/1930 (fot. Archiwum AWF Warszawa).

„5 listopada 1929 r. – czytamy w sprawozdaniu CIWF – w niewykończonych jeszcze należycie murach obecnego Instytutu rozpoczął się pierwszy kurs pod kierownictwem płk. Władysława Osmolskiego, Komendanta Centralnej Wojskowej Szkoły Gimnastyki i Sportów w Poznaniu, która bezpośrednio przedtem przeniesiona została do Warszawy w pełnym swym składzie personalnym wraz z wyposażeniem. Przeniesienie to zostało potwierdzone zarządzeniem z dnia 9 grudnia 1929 r., obowiązującym od dnia 1 stycznia 1930 r., o połączeniu Państwowego Instytutu Wychowania Fizycznego w Warszawie z Centralną Wojskową Szkołą Gimnastyki i Sportów w Poznaniu. Stanowisko pierwszego dyrektora Instytutu objął wówczas płk dr Osmolski Władysław”. Dnia 1 marca tego roku zarządzeniem Ministerstwa Spraw Wojskowych i Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego ukazał się statut CIWF określający zadania naszej Uczelni. Miała ona kształcić instruktorów i kierowników wychowania fizycznego w szkołach, wojsku, instytucjach społecznych, samorządowych i państwowych organizacjach sportowych, doskonalić metodykę i dydaktykę wychowania fizycznego oraz prowadzić studia badawcze.

Ryc. 3. Relacja na temat Centralnego Instytutu Wychowania Fizycznego w Warszawie w „Przełęcz Sportowy” z 11 grudnia 1929 r. (na zdjęciach m.in. zabudowana obecnie hala lekkoatletyczna).

We wrześniu 1935 roku odbył się pierwszy Zjazd Absolwentów CIWF, który uznał konieczność organizowania podobnych zjazdów dla umocnienia więzi wychowanków z Uczelnią.

Fot. 13. Uczestnicy I Zjazdu Absolwentów CIWF z udziałem wykładowców i dyrektora dr. Zygmunta Gilewicza – wrzesień 1935 r. (fot. Archiwum AWF Warszawa).

W 1935 roku, po śmierci Marszałka Józefa Piłsudskiego, z inicjatywy pracowników CIWF i na wniosek Rady Naukowej Wychowania Fizycznego, uczelni nadano nazwę: Centralny Instytut Wychowania Fizycznego imienia Pierwszego Marszałka Polski Józefa

Piłsudskiego, a ustawą z 25 sierpnia 1938 roku CIWF został przekształcony w wojskową szkołę akademicką pod nazwą Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie.

Tak rozpoczęły się dzieje bielańskiej Uczelni i jej rozwój od wojskowej, wyższej, zawodowej szkoły oferującej dwuletni kurs studiów do dzisiejszej, z pełnymi uprawnieniami akademickimi placówki wielowydziałowej i od 1970 roku z Filią w Białej Podlaskiej Akademii Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie.

Podsumowując, w Warszawie od 1929 roku działa największa w Polsce uczelnia wychowania fizycznego, nazwana już w dniach swych narodzin polskim uniwersytetem kultury fizycznej. Spełnia ona wielorakie funkcje: kształcenia nauczycieli, trenerów, specjalistów rekreacji ruchowej i turystyki oraz rehabilitacji; ośrodka studiów i badań naukowych w dziedzinie kultury fizycznej; ważnego centrum sportu kwalifikowanego i ośrodka upowszechniania kultury fizycznej wśród dzieci i młodzieży Warszawy, Polski i w skali międzynarodowej. Od pierwszych dni swej działalności zyskiwała ona przyjaźni i bardzo pochlebne oceny, a idea jej powołania – powszechną aprobatę i wyrazy uznania w kraju i na świecie. Przytoczyć warto choćby tylko jedną z opinii, a mianowicie angielskiego uczonego prof. Harrisona, który zwiedzając w 1937 roku CIWF, stwierdził: „Jakżeż rentownie umieściła Polska swoje kapitały”.

Dziś, kontynuując i rozwijając ideę twórców naszej Uczelni, chcemy być wierni zapisanym w akcie erekcyjnym wskazaniom: „Poczęta w trosce o dobro powszechne ta uczelnia niech będzie ostoją zdrowia i tężyzny Narodu. Niech wychodzące z niej wciąż nowe zastępy nauczycieli i instruktorów rozwijają w młodych pokoleniach siły i hart, które dadzą w przyszłości swobodę ducha, chęć i zapał do podejmowania najcięższych prac, pokonywania przeciwności, zwyciężania współzawodników. I niech myśl i wolę fundatorów potomność przechowa nieskażone w późne wieki”. We wstępie zaś do sprawozdania CIWF za rok akademicki 1934/1935 napisano: „Nadanie decyzją Panów Ministrów Spraw Wojskowych, Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego i Spraw Wewnętrznych, spowodowaną wnioskiem Rady Narodowej Wychowania Fizycznego, Centralnemu Instytutowi Wychowania Fizycznego nazwy – Centralny Instytut Wychowania Fizycznego im. Pierwszego Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego – stało się w świadomości tych, komu dane zostało pracować w Instytucie, nie tylko wyrazem dążeń do zaimplementowania hołdu dla Wielkiego Twórcy Centralnego Instytutu Wychowania Fizycznego, ale także podkreśleniem tych zadań i obowiązków, jakie spoczywały i spoczywają na Instytucie, powstanie którego związało się nierozdzielnie z ideą odrodzenia narodowego i państwowego Rzeczypospolitej Polskiej”.

Dziś kierownictwo, pracownicy i absolwenci bielańskiej Akademii chcą być również wierni dyrektywie swego patrona Marszałka Józefa Piłsudskiego, który mówił: „Wychowanie fizyczne uczyć ma opanowania organizmu dla celów najwyższych życia indywidualnego i społecznego”.

Poglądy Józefa Piłsudskiego na rolę i znaczenie kultury fizycznej oraz jego zaangażowanie w powołanie i rozwój naszej Uczelni doczekały się omówienia w licznych pracach i publikacjach. W powyższym artykule przywołujemy jedynie kilka wybranych pozycji, w których zainteresowani tematem znajdą bogate zestawy źródeł, opracowań i fotografii, przedstawiających i obrazujących działalność Marszałka w dziedzinie wychowania fizycznego i sportu.

04

Waldemar Dorcz

**Modernistyczna architektura
Akademii Wychowania Fizycznego
Józefa Piłsudskiego w Warszawie**

Waldemar Dorcz

Modernistyczna architektura Akademii Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie

Większość zabudowy obecnej AWF Warszawa zachowała układ urbanistyczny i historyczny z lat 1928–1930. Jest on zabytkowy. Harmonijna kompozycja kompleksu z doskonałym wykorzystaniem naturalnego otoczenia to ciekawy przykład modernistycznej architektury Polski lat międzywojennych. „Modern” – znaczyło nowoczesny. Pod nazwą ową kryje się architektura awangardowa, której wyznacznikami są: prostota, ścisła użyteczność, oszczędność, użycie nowych technologii i zespolenie z przyrodą. Budynki przybrały formę brył maksymalnie wykorzystujących kubaturę, za to dostosowanych do swych funkcji i użytych materiałów. Modernizm, jaki trafił do Polski w czasach II RP, stał się stylem obiektów elitarnych, użyteczności publicznej, urzędów, gmachów administracji rządowej i samorządowej, stylem państwowym. Budowane obiekty miały zapewniać poczucie solidności, trwałości, reprezentacyjności, powagi i monumentalizmu. Architektura świadczyła o sile, nowoczesności i prestiżu odrodzonego państwa.

W architekturze dochodziło więc do przenikania awangardy i stylu państwowego. Ponieważ szeroko pojęty modernizm nie był ruchem jednorodnym, w jego obrębie znalazły się pośrednie style mniej radykalne, sytuowane w ogólniejszym pojęciu modernizmu umiarkowanego, modernizmu klasycyzującego, a nawet romantycznego. W tych odmianach daje się zauważyć odejście od ścisłej funkcjonalności i technokratyzmu ze zwrotami ku formom klasycyzującym i elementami skromnej dekoracyjności.

Kompleks centralnej szkoły wychowania fizycznego, powołany decyzją i wolą Marszałka Józefa Piłsudskiego, od momentu powstania stał się dowodem szczególnej roli i miejsca, jakie wychowaniu fizycznemu w szerokim programie społecznym przypisywały władze II RP. W zamierzeniu Uczelnia miała kształcić nauczycieli wychowania fizycznego, wychowawców oraz instruktorów na potrzeby szkół, środowisk społecznych i wojska.

Opracowaniem programu i organizacji szkoły zajął się Państwowy Urząd Wychowania Fizycznego, a budowę zlecono Departamentowi Budownictwa Ministerstwa Spraw Wojskowych. Dnia 1 lutego 1928 roku Departament powołał na stanowisko głównego architekta Instytutu inż. arch. Edgara Aleksandra Norwertha. Zaraz po tym powołano Komitet Budowy, któremu przewodniczył sam Minister Spraw Wewnętrznych gen. dr Felicjan Sławoj Składkowski. Kierownikiem budowy został inż. Maksymilian Dudryk. Wybór terenu pod budowę Instytutu padł na niezabudowane bielańskie (północne) obrzeża Warszawy, piaszczysto-leśne skarpy Wisły, miejsce dawnych letnich obozów rosyjskich.

Inżynier Norwerth zaczął opracowywać projekt Instytutu. W celu uzyskania innych twórczych rozwiązań Komitet Budowy postanowił ogłosić publiczny konkurs architektoniczny w pierwszych dniach marca 1928 roku z terminem nadsyłania prac do 1 maja tego

roku. Konkursowy fundusz jak na ówczesne czasy był ogromny, na nagrody przeznaczono aż 50 tys. zł. Do konkursu zgłoszono piętnaście propozycji, rozstrzygnięcie nastąpiło w połowie czerwca 1928 roku. Nagrodzono pięć prac, czołowe miejsca zajęły projekty Leszczyńskich, Dobrzyńskiej i Łobody. Nie wykorzystano jednak żadnej z nich, gdyż tymczasem gruntownie zmieniono, a raczej zmniejszono o połowę program organizacji szkoły, przez co żadna nie nadawała się do realizacji. Mogłoby to wskazywać, że równoległe z działaniami projektowymi trwały prace nad uszczegółowieniem programu i założeń organizacyjnych Instytutu.

Dotąd w Polsce nie budowano tak rozległego i specjalistycznego kompleksu, brakowało doświadczeń w tym zakresie. W celu zapoznania się z aktualnym stanem budownictwa i urzędzeń sportowych za granicą Komitet Budowy zorganizował wiosną 1928 roku miesięczny wyjazd studialny grupy specjalistów (z Edgarem Norwerthem, Maksymilianem Dudrykiem, Eugenią Lewicką i Stanisławem Rouppertem w składzie) do wielu krajów Europy. Z kompleksów godniejszych uwagi wybrano trzy budowle: w Charlottenburgu pod Berlinem, Forum Mussolini w Farnesine pod Rzymem (obecnie mieszcząca włoską uczelnię sportową Foro Italico University of Rome – Università degli Studi di Roma Foro Italico) i Wyższą Szkołę Gimnastyki w Sztokholmie.

Po wszechstronnych studiach i analizach (kompozycji, funkcjonalności, rozwiązań konstrukcyjnych itd.) uznano, że żaden z tych obiektów nie może służyć za wzór przy projektowaniu warszawskiego Instytutu. Miał zatem powstać całkowicie nowatorski projekt. Edgar Norwerth przedłożył go poza konkursem i właśnie ten projekt jako jedyny został uznany za nadający się do wykonania i zgodny z nowymi założeniami.

Ówczesni architekci, w tym twórca założenia CIWF prof. inż. arch. Edgar Norwerth, stanęli przed zadaniem połączenia dwóch tendencji: nowoczesnej – preferowanej ze względu na funkcjonalność, prostotę i oszczędność, oraz monumentalnej i reprezentacyjnej – oczekiwanej przez mecenasa państwowego. Tak więc Centralny Instytut miał być nowoczesny, budowany z rozmachem, według najnowszych założeń projektowych i technologicznych, a jednocześnie okazały i reprezentacyjny.

I taki powstał. Twórca zespołu CIWF-AWF bardzo udanie dał mu awangardowy rozmach i funkcjonalność, a jednocześnie lekką, estetyczną, ale i reprezentacyjną formę.

Zabudowa ma cechy „programowego” modernizmu – jest prosta, skromna, funkcjonalna, wtopiona w przyrodę. Modernistyczne nowatorstwo uwidacznia się w kształtach i konstrukcji budynków – to płaskie dachy, gładkie elewacje, tarasy widokowo-wypoczynkowe, niesymetryczność, swobodna lokalizacja w zieleni, a także zastosowanie nowych technologii i materiałów: żelbetu, stali i szkła. Budynki zestawione są w niesymetrycznych rytmach, kulminacjom i mocnym akcentom towarzyszą spokojniejsze formy. Podejście do obiektów architektonicznych i urbanistyki terenu jest zdecydowanie funkcjonalne. Funkcjonalny jest rozkład wewnętrzny i zewnętrzny obiektów oraz komunikacja między nimi.

Cały teren o wymiarach 1000 × 700 m został zaprojektowany według przemysłanych założeń przestrzennych i architektonicznych. Podzielono go na trzy odrębne części i oparto na trzech osiach kompozycyjnych, gdzie każdej ze stref przypisano określone funkcje.

Pierwszą częścią miał być pas zieleni szerokości 70 m izolujący od hałasu i kurzu ulicy, przy nim cztery budynki mieszkalne dla kadry nauczycielskiej. Kolejno rozlokowano główny kompleks budynków z halą sportową, krytą pływalnią, salami gimnastycznymi, wykładowymi, aulą oraz laboratoriami. Za gmachami właściwej Uczelni usytuowano stadiony, boiska, korty i place do ćwiczeń. Dalsza część północno-wschodnia porośnięta mieszanym lasem sosnowo-dębowym stanowić miała naturalny teren odpoczynku i rekreacji, treningu lekkoatletycznego i narciarskiego. Wydzielonym obiektem pozostał budynek internatu żeńskiego z własną jadalnią, salą gimnastyczną, boiskami oraz amfiteatrem. Całość łączył układ ścieżek i alei z wykorzystaniem istniejących i nasadzanych drzew.

Główny gmach został rozplanowany w kształcie podkowy, wyznaczono w ten sposób obszerny prostokątny dziedziniec o wymiarach 100 × 75 m. W gmachu tym mieściły się: blok pływalni wraz z dominującą „wieżą ciśnień”, sale wykładowe, zakłady naukowe, laboratoria, biura administracji, trzy sale gimnastyczne, olbrzymia hala sportowa, aula na 240 osób, internat męski, kasyno i ambulatorium. Dotychczas niespotykanym w Europie rozwiązaniem, w pełni nowatorskim była kryta hala sportowa o konstrukcji ramowo-żelbetowej do zajęć lekkiej atletyki w porze zimowej. Hala ta, obecnie im. Janusza Kusocińskiego, budowana w myśl awangardowych rozwiązań projektowo-inżynierskich, po kolejnych przebudowach zachowała swój modernistyczny kształt, charakter, rozmach i funkcjonalizm. Do dziś jest obiektem w pełni nowoczesnym.

Fot. 14. Hala sportowa (obecnie hala im. Janusza Kusocińskiego) w roku 1939 r. (fot. NAC).

Fot. 15. Hala im. Janusza Kusocińskiego w 2019 r. (fot. Mariola Godlewska).

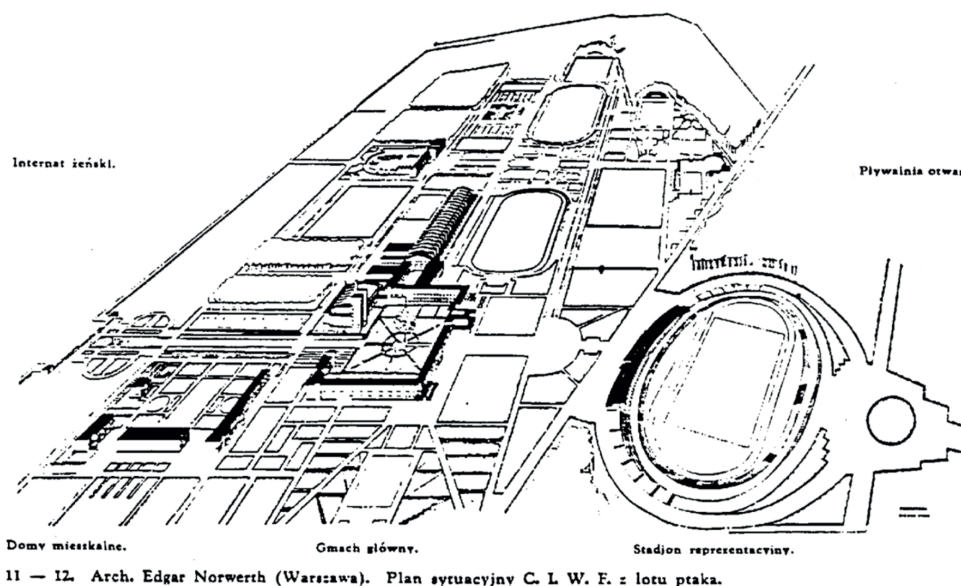
Z kolei wieża to ciekawy przykład połączenia aż trzech funkcji techniczno-mieszkalnych. To jednocześnie komin bloku pływalni, zapasowy zbiornik na wodę i mieszkania dla personelu. W swej monumentalnej formie stanowi udaną syntezę funkcjonalizmu z monumentalizmem. W sąsiadującej z wieżą pływalni półokrągłe nisze elewacji szczytowej wyglądają bardzo efektownie. Ta śmiała kompozycja kryje w sobie jak najbardziej funkcjonalne rozwiązania – usztywnia konstrukcję pływalni i zabudowuje mieszczące się w piwnicy kuliste filtry.

Swoje znaczące miejsce w architekturze zespołu CIWF-AWF ma środowisko naturalne, jak już wspominaliśmy ważny element modernistycznych założeń lat międzywojennych. Dydaktyczno-sportowy charakter szkoły w kompleksie parkowo-leśnym zapewnił szeroki dostęp do światła, świeżego powietrza i przyrody. Zespolecie obiektów z naturą sprzyjało zdrowiu, wypoczynkowi, ruchowi i rekreacji.

Środowisko przyrodnicze organizowano w dwojaki sposób – wycięto duży obszar leśny, a jednocześnie częściowo wykorzystano istniejące drzewa i aleje oraz nasadono tysiące drzew i krzewów w bezpośrednim sąsiedztwie boisk, placów, alei i rabat. Modelowym przykładem celowego wykorzystania natury i jej dekoracyjności jest pokaźna topola czarna w centrum dziedzińca głównego. Wyboru topoli jako żywego akcentu przyszłego dziedzińca głównego dokonał Edgar Norwerth w czasie obchodów i pomiarów terenu przeznaczonego pod budowę Instytutu. Kierownik budowy inż. Maksymilian Dudryk odnotował: „Nastąpiło kilka rekonesansów w teren. Z ppłk. dr Tomaszem Krzyskim i inż. arch. Edgarem Norwerthem obchodziliśmy na Bielanych ugory przy szosie aż do w głębi położonego lasu [...]. Autor projektu upodobał sobie samotnie stojącą w polu rosnącą topolę, którą oczami wyobraźni twórczej umiejscowił jako akcent dekoracyjny przyszłe-

go głównego dziedzińca. Chodząc, upatrywaliśmy pewne drzewa jako granice i punkty kierunkowe”. Drzewo to zostało więc pozostawione jako „akcent dekoracyjny przyszłego dziedzińca” i obiekt „wspaniale ożywiający skromny zarys murów” – jak pisał projektant Edgar Norwerth.

Imponująca rozległość terenu, reprezentacyjność poszczególnych założeń, liczne elementy przełamujące prostotę i niemal koszarową zabudowę zespołu to już wyraz modernizmu jako stylu państwowego – okazałego i podniosłego, wizytówki państwa.

Ryc. 4. Plan CIWF z 1930 r. autorstwa Edgara Norwertha.

Prestiż i reprezentację zabudowy akcentował także wykładowca Instytutu kpt. dr Alojzy Pawełek, który pisał o powstającym CIWF: „Zewnętrzna jego szata w postaci budowli i związanych z nią terenów musi być nie tylko dostatecznie wielka i nowoczesnie urządzona, ale także powinna posiadać wygląd odpowiednio reprezentacyjny i być w tym zakresie przejawem pomnikowym kultury”. Zgodnie z tym założeniem obok skromnych motywów dekoracyjnych znajdziemy dalekie, podane za to w nowoczesnej formie echa tradycji klasycznej, przykładowo reprezentacyjny dziedziniec w centrum szkoły odtwarza układ greckiej agory, głównego rynku miasta z ważnymi urzędami i miejscami zgromadzeń społeczności. Agorę Instytutu tworzyły skrzydła zabudowań dziedzińca; przez dziedziniec główna aleja wiodła do propylejów – budynku-bramy zbudowanego na planie prostokąta z kolumnami, prowadzącego zwykle do świątyni bądź świętego miejsca. Owym miejscem był zaprojektowany, lecz niewybudowany wielki stadion reprezentacyjny. Spod propylejów miały odbywać się przemarsze na stadion, a także maratony i defilady. Masywnym rzędem szesnastu filarów twórca przypisał określone funkcje. Stanowiły one celowy prześwit wschodniej elewacji dziedzińca dający łącznie z aleją główną optyczne przedłużenie alei Zjednoczenia i otwierający widok na brzegi Wisły, aby „zachować cenne wrażenie przestrzeni”. Tak szeroki prześwit był częścią alei reprezentacyjnej,

ciągu komunikacji z obiektami w głębi Instytutu i zapewniał cyrkulację powietrza zabudowanego dziedzińca. Formę klasyczną przyjęło „theatrum helleńskie”, amfiteatr na tyłach internatu żeńskiego do ćwiczeń rytmiczno-tanecznych.

Same określenia niektórych obiektów wywodzą się wprost z architektury klasycznej – westybule, propyleje, amfiteatr. Jak można zobaczyć, liczne elementy nie miały cech ściśle użytkowych, lecz estetyczno-dekoracyjne, o efekcie trwałości i reprezentacji. Podłogi, cokoły, filary, gzymsy wykonano ze sztucznego kamienia, nawierzchnie alei z granitu i bazaltu. W bramie wjazdowej znajdziemy stylizowaną busolę wraz z datą założenia Uczelni ułożone z czarnej kostki bazaltowej na szarym granicie alei.

Na klatkach schodowych i holach ułożono wzory z barwionego lastryka. Drobne rowkowania o funkcjach estetycznych obecne na krawędziach kolumnady propylejów biegną także w całym kompleksie głównym i Domu Studenckim „Żeńskim” w pasie szarego występu elewacji parterowej. Co więcej, w planach Edgara Norwertha, obok reprezentacyjnego zespołu rabat i kwietników, miała stanąć także fontanna „jako danina tej skromnej dozy romantyzmu, jakiej się dopuścił autor”. Niestety, ten projekt i wiele innych musiały ustąpić rygorom kosztów budowy. Oszczędność, wręcz reżim finansowy i gorączkowe tempo prac miały znaczący wpływ na ostateczny kształt Instytutu.

Choć sama budowa miała priorytet wojskowy i państwowy, przebieg prac nie obywał się bez przeszkód. Narzucono ekspresowe tempo budowy (Instytut miał powstać w ciągu roku), tymczasem następowały zastoje w kredytowaniu. Komitet Budowy rygorystycznie oceniał niezbędność każdego wydatku, stąd w opisach strony finansowej przedsięwzięcia znalazły się tak barwne określenia jak „silnie przewentylowane budżetowo projekty”, „ofiara żelaznej konieczności”, „skrajna oszczędność”, „depresja pieniężna” czy „opędzanie kosztów”. Z tego też względu wiele zaprojektowanych obiektów nie doczekało się realizacji, nie zdążono także dopracować szczegółów wykończenia. Zrezygnowano również z pokrycia elewacji barwioną zaprawą, poprzestając na „bezdusznej bieli tynków”.

Mimo licznych problemów zespół CIWF powstał w ciągu dwóch i pół roku, budząc powszechny podziw licznych specjalistów i gości w czasie budowy i w latach późniejszych, gdy już działały CIWF i późniejsza AWF.

Po wojennych zniszczeniach Akademia została odbudowana i przebudowana – również z udziałem jej projektanta. Pojawiły się nowe obiekty, rozbudowano i poddano modernizacji te istniejące. Jednak sam plan terenu i główne budowle zachowały swój niepowtarzalny i modernistyczny charakter.

05

Kamil Potrzuski

**Uczelnia niezaistniała –
niezrealizowane elementy
kompleksu Centralnego Instytutu
Wychowania Fizycznego
i konteksty niepowodzenia
tych inwestycji**

Kamil Potrzuski

Uczelnia niezaistniała – niezrealizowane elementy kompleksu Centralnego Instytutu Wychowania Fizycznego i konteksty niepowodzenia tych inwestycji

Zacznijmy to opracowanie nieco prowokacyjnie od opisu zawodów lekkoatletycznych, które na terenie AWF Warszawa nigdy się nie odbyły, ale mogłyby wyglądać tak:

23 sierpnia 2014 r. Międzynarodowy Memoriał Kamili Skolimowskiej został rozegrany już po raz piąty na stadionie reprezentacyjnym Akademii Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie. Na trybunach zasiadł komplet 25 tys. widzów. Wielu z nich przybyło tu, by zobaczyć w akcji jednego z najlepszych, a z pewnością najbardziej popularnego współczesnego lekkoatletę, Usaina Bolta, który zdecydował się na start na obiekcie warszawskiej uczelni. Bolt w dobrym stylu wygrał wyścig na 100 metrów, przecinając linię mety w czasie 9,98 sekundy. Gwiazdą wieczoru został jednak Paweł Fajdek, który brawurowo wygrał konkurs rzutu młotem, ustanawiając przy okazji nowy rekord Polski (83,48 m). Fajdek, zapytany o plany na dalszą część sezonu, odpowiedział enigmatycznie: „Na razie mam w planach tylko regenerację po dzisiejszych zawodach. Cały jutrzejszy dzień zamierzam spędzić na terenie odkrytych pływalni i basenów kąpielowych tutejszej Akademii, oddając się odpoczynkowi”. W innych konkurencjach Polacy nie radzili sobie aż tak dobrze. W rzucie dyskiem Piotr Małachowski musiał uznać wyższość Niemca Roberta Hartinga, Tomasz Majewski przegrał konkurs pchnięcia kulą z Amerykaninem Reesem Hoffem, a Kamila Lićwinko zajęła trzecie miejsce w skoku wzwyż, uznając wyższość zawodniczek z Rosji i Ukrainy. „Rzeczywiście sportowo mogliśmy się zaprezentować lepiej – przyznał Majewski – pragniemy jednak podziękować kibicom za stworzenie wspaniałej atmosfery. Publiczność dopisała, na trybunach widziałem mnóstwo rodzin z dziećmi. Dzisiaj już od rana dzieciaki z rodzicami przyjeżdżały na pętlę przy stadionie albo przystanek przy Marymonckiej, spacerowały na terenie uczelni, szalały w ogródku jordanowskim i na placu zabaw, zachęczone fajnym festynem promującym lekkoatletykę, jaki dziś urządzono od rana na mniejszym stadionie i w pięknym amfiteatrze. I dobrze, może młodzi zakochają się w królowej sportu i będą mogli nas zastąpić, kiedy już zakończymy kariery”. Gwiazda wieczoru, Usain Bolt, pytany o wrażenia z krótkiego pobytu w Polsce, powiedział: „Jestem zadowolony, w dobrym czasie wygrałem zawody. Forma nie jest jeszcze najwyższa, ale w tym sezonie nie ma imprezy rangi mistrzostw świata czy igrzysk olimpijskich, więc mogę to zaakceptować. Warszawy nie zdążyłem dobrze poznać, widziałem w zasadzie tylko lotnisko, taksówkę i stadion sportowy (śmiech). Niezwykle pozytywne wrażenie zrobił jednak na mnie kampus Akademii Wychowania Fizycznego. Bajecznie kolorowe gmachy, wszędzie dookoła zieleń, piękna fontanna i mnóstwo przestrzeni piknikowej wokół niej. Nawet kupiłem sobie burgera w jednym z food trucków stojących przy fontannie. Był pyszny, ale

nie mówcie trenerowi (śmiech). Do tego kameralny, ale nowoczesny stadion. Nic dziwnego, że wasi zawodnicy odnoszą takie sukcesy w lekkiej atletyce. W pięknym miejscu łatwiej jest się przygotowywać do zawodów”. Po zawodach licznie zgromadzeni widzowie w spokojnej i przyjacielskiej atmosferze rozeszli się i rozjechali do domów, korzystając z pobliskiej pętli tramwajowej, zbudowanej specjalnie dla widowni wysokiej rangi imprez sportowych na Bielanach. Spragnionych dalszych sportowych emocji bielańska Akademia zaprasza za nieco ponad miesiąc na tradycyjne akademickie regaty Uniwersytet vs Politechnika, rozgrywane na torze wioślarskim „Kępa Potocka” położonym w sąsiedztwie kompleksu AWF.

Powyższa „relacja prasowa” jest oczywiście jedynie efektem wyobraźni autora niniejszego tekstu. Wspomniane w niej zawody jednak rzeczywiście się odbyły na – o ironio – nieprzystosowanym do organizacji imprez lekkoatletycznych Stadionie Narodowym.

Czytelnika mogły zdziwić niektóre fragmenty tej fikcyjnej relacji z zawodów na warszawskiej AWF: wielki stadion sportowy, tor wioślarski, pływalnie otwarte, fontanna, przestrzenie piknikowe, kolorowe gmachy uczelni czy ogrody jordanowskie. Mało kto bowiem zdaje sobie sprawę, że gdyby wszystkie plany twórców bielańskiej Uczelni udało się urzeczywistnić, mogła ona wyglądać zupełnie inaczej, a przedstawiony powyżej scenariusz mógłby być scenariuszem realnym.

Proza życia – czyli dlaczego się nie udało

Z chwilą odzyskania w 1918 roku własnej państwowości w Polsce rozpoczął się długotrwały proces odbudowy struktur państwa polskiego. Jednym z problemów młodego kraju było podniesienie poziomu sprawności fizycznej społeczeństwa. Kuźnią kadr wychowania fizycznego i sportu miał stać się Centralny Instytut Wychowania Fizycznego oddany do użytku w 1929 roku.

CIWF jako instytucja i założenie urbanistyczne miał połączyć reprezentacyjność i monumentalność oraz funkcjonalność i wysoką użyteczność. Kompleks Uczelni, od momentu podjęcia decyzji o budowie, wyobrażano sobie jako nie tylko gmach użyteczności publicznej, ale też wizytówkę II Rzeczypospolitej. Do urzeczywistnienia najambitniejszych planów inwestycyjnych potrzebne były jednak ogromne środki, a tych nawet w okresie koniunktury gospodarczej i po objęciu władzy przez przychylny kulturze fizycznej obóz sanacyjny II Rzeczypospolita nie miała w nadmiarze. Ostateczny kształt Uczelni musiał być zatem formą kompromisu pomiędzy ambicjami projektantów i czynników rządowych a możliwościami technicznymi i przede wszystkim finansowymi. Prace na jej budowie postępowaly szybko, jednocześnie jednak pochłonyły w okresie od wiosny do jesieni 1929 roku większość środków na całość przedsięwzięcia, a właśnie zaczynał się wielki kryzys gospodarczy. Stawało się jasne, że nie uda się zrealizować całości projektu.

I to głównie o niezaimplementowanych, a przez to zupełnie niemal zapomnianych elementach

kompleksu naszej Uczelni będzie traktował niniejszy tekst.

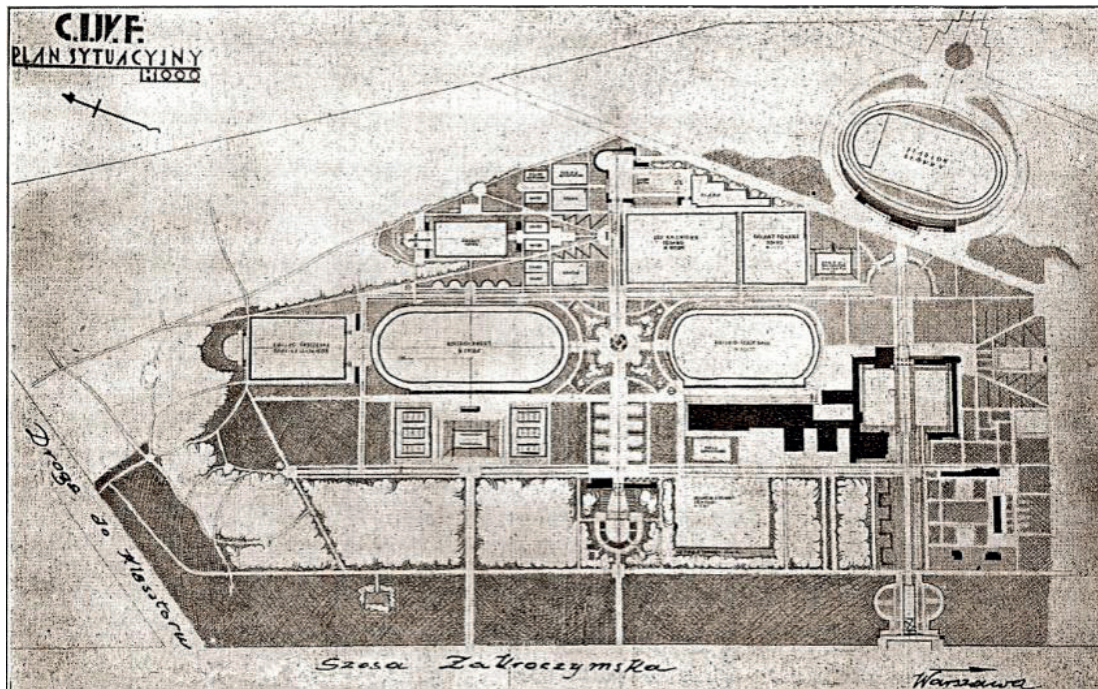
Założenie przestrzenne Uczelni

Projektując założenie urbanistyczne CIWF, prof. Edgar Norwerth brał początkowo pod uwagę przesunięcie całości kompleksu nieco dalej na północ, tak aby aleja Zjednoczenia nie kończyła się budynkami Uczelni, ale dochodziła aż do Wisły, a dalej przez most ku Pelcowiźnie. W takim kształcie miała ona być częścią projektowanej obwodnicy Warszawy. Z pomysłu jednak projektant zrezygnował. I chyba słusznie, biorąc pod uwagę, iż komunikacyjna obwodnica stolicy nie powstała do dziś, choć nikt nie zaprzeczy, że zdanie „Uczelnia ma znakomite połączenia z niemal każdym zakątkiem Warszawy, gdyż położona jest przy samej obwodnicy” brzmiałoby świetnie w folderach zachęcających maturzystów do studiowania na Bielanach.

Ostatecznie wybrany plan zagospodarowania przestrzennego Uczelni wiązał się z przedłużeniem alei Zjednoczenia i umieszczeniem wewnętrznego dziedzińca na jej osi. Na wschód od gmachu głównego planowana była realizacja dalszych obiektów sportowych, czyli stadionu sportowego oraz toru wioślarskiego. Miało do nich prowadzić przejście będące częścią reprezentacyjnej promenady i zwane dziś popularnie „pod filarami”. Jednak pozostały one na zawsze częścią tzw. uczelni niezaistniałej.

Stadion reprezentacyjny i tor wioślarski

Pierwotny plan CIWF zakładał, że do kompleksu należeć będzie reprezentacyjny stadion sportowy z trybunami mogącymi pomieścić nawet 25 tys. widzów. Dzięki komunikacji miejskiej miał on mieć niezależne połączenie z centrum Warszawy, co przyczyniłoby się do wyodrębnienia tej struktury od reszty Uczelni – jako niewykorzystywanej w codziennej pracy dydaktyczno-naukowej. Jak wyobrażał sobie prof. Edgar Norwerth, w czasie wielkich imprez rozgrywanych na stadionie „przejazd główny miałby pozostać jako komunikacja wewnętrzna oraz specjalnie ‘reprezentacyjna’ dla gości ‘honorowych’. Propylee mogą się przydać na przyszłość jako punkt wyjścia jakiegoś biegu maratońskiego, przy ewentualnym wykorzystaniu przylegających terenów na olimpiadę sportową”. Na stadion składałyby się prawdopodobnie boisko piłkarskie, bieżnia lekkoatletyczna, tor kolarski oraz trybuna kryta z urządzeniami pomocniczymi, takimi jak kasy biletowe, szatnie, bufet, restauracja, być może hotel lub pokoje noclegowe dla zawodników przyjezdnych.

Ryc. 5. Plan sytuacyjny CIWF według projektu ze stycznia 1929 r.: stadion główny na przedłużeniu Alei Zjednoczenia w Warszawie.

W zasadność budowy wielkiego stadionu reprezentacyjnego „położonego amfiteatralnie na tle lasu na zboczu płaskowyżu” w kompleksie CIWF powątpiewano jeszcze przed rozpoczęciem prac związanych z budową Uczelni. W dniach 18 i 19 stycznia 1928 roku odbyła się w Poznaniu konferencja na temat budowy CIWF. Padały na niej argumenty przeciwko tej części projektu: „przeciw budowie stadionu z wielkimi trybunami oświadcza się Komisja, dlatego że koszt budowy i utrzymania stadionu byłby wygórowany; należy od szkoły usunąć zgietkliwe imprezy zawodów i nie dopuszczać wielkich mas ludzi na teren szkoły, inicjatywa urządzania zawodów i połączona z tym finansowa ich organizacja powinna pozostać w rękach prywatnych klubów sportowych”. I właśnie ze względu na ogromne koszty, jakie inwestycja ta musiałaby wygenerować (bardzo zróżnicowane szacunki wahały się od 2 do 12 mln zł, co było na owe czasy bająską sumą), projekt zarzucono, choć marzenie o wielkich, międzynarodowych imprezach sportowych na Bielanych tliło się jeszcze wiele lat.

W 1933 roku płk Zygmunt Gilewicz, przyszły rektor uczelni, zasugerował, że realizacja stadionu reprezentacyjnego byłaby możliwa w trakcie przygotowań do organizacji międzynarodowej wystawy, którą planowano w Warszawie na przełom 1943 i 1944 roku, a która uświetniać miała 25-lecie odzyskania niepodległości. W debatach z tego okresu w kontekście bielańskich obiektów pojawiło się nawet określenie „olimpiada”, trudno jednak powiedzieć, czy rzeczywiście kiedykolwiek poważnie myślano o przeprowadzeniu igrzysk olimpijskich na terenie wzbogaconego o niezbędną infrastrukturę CIWF. Wybuch wojny ostatecznie przekreślił marzenia zarówno o wystawie, jak też o wielkim uczelnia-

nym stadionie.

Dodajmy jeszcze, iż w 1933 roku nie podnoszono już kwestii realizacji toru wioślarskiego na Wiśle w rejonie Kępy Potockiej, uznając Siekierki za lepszą lokalizację dla tego typu obiektu. Nawiasem mówiąc, tam również tor wioślarski nie powstał.

Przystań wioślarska

Mimo iż koncepcję stworzenia toru wioślarskiego porzucono, w materiałach archiwalnych znajdujemy informację, że zamykając pierwszy etap działalności, Kierownictwo Budowy CIWF przewidywało realizację przystani wioślarskiej na Wiśle wraz z „pogłębieniem zatoki rzecznej i regulacją brzegów, z pływającym drewnianym hangarem na łodzi i potrzebny sprzęt wioślarski, z kabinami i szatniami, mieszkaniem stróża, pomieszczeniem administracji, pomieszczeniem na bieliznę, z wykonaniem drogi dojazdowej i chodników”. Niestety, nawet ta skromniejsza koncepcja bezpośredniego połączenia Uczelni z Wisłą i wykorzystania królowej polskich rzek dla potrzeb bielańskich studentów nie doznała się realizacji.

Pływalnia otwarta

W projekcie CIWF prof. Edgar Norwerth brał pod uwagę realizację również otwartej pływalni. Źródła niewiele mówią o szczegółach tego pomysłu, który nigdy nie stał się niczym więcej niż luźną myślą, architektoniczną sugestią. Wiadomo jednak, iż chodziło o obiekt betonowy o wymiarach olimpijskich: długości 50 i szerokości 20–25 m, głębokości od 1 do 4,5 m, w którym nie zabraknie „szatni i natrysków dla trzystu osób, pokoju administracyjnego, fryzjera, składów i ubikacji pomocniczych z niezbędnymi urządzeniami dla pompowania, filtrowania i sterylizowania wody”, a także z „drogą dojazdową, chodnikami, robotami ogrodniczymi itp.”. Przewidywana głębokość pływalni sugeruje, iż wyposażona byłaby również w wieżę do skoków do wody. Jej koszt szacowano na 450 tys. zł. Pływalnia taka miałaby zapewne służyć zarówno organizacji międzynarodowych zawodów, jak i rekreacji i wypoczynkowi studentów, a być może nawet wszystkich warszawiaków. Odgrywałaby zatem podobną rolę jak popularne niegdyś baseny Skry, Warszawianki i Legii, zwłaszcza że w jej sąsiedztwie miała znaleźć się też plaża.

Fontanna i przestrzeń odpoczynkowa

Innym niezrealizowanym elementem założenia pozostał teren rekreacyjny ulokowany pomiędzy boiskami – lekkoatletycznym i do gry w rugby, gdzie obecnie znajduje się pomnik Janusza Kusocińskiego. Pomysł umieszczenia w tym miejscu efektownej fontanny, małego ogrodu z eleganckimi rabatkami, klombami i kwietnikami oraz ławeczek słu-

żących wypoczynkowi prof. Edgar Norwerth i inż. Maksymilian Dudryk od początku określali jako ekstrawagancki i przewidywali, że jego realizacja jest mało prawdopodobna. „Teren dekoracyjny i kwietnik [...] wraz z fontanną [...] nie ma, niestety, najmniejszych widoków realizacji i na długo pozostanie na papierze jako danina tej skromnej dozy romantyzmu, jakiej się dopuścił autor”.

Jeszcze innym terenem rekreacyjnym położonym w kompleksie CIWF miała być łąka dla zabaw ludowych, a także ogródek jordanowski i plac zabaw, adresowany zapewne przede wszystkim do dzieci kadry profesorskiej i instruktorskiej zamieszkującej na terenie Uczelni. Jego dokładna planowana lokalizacja nie jest znana, z pewnością jednak miał być położony dalej „od kurzu i zgiełku ruchliwej szosy” (ulicy Marymonckiej) niż otwarty kilka lat temu mały park trampolin.

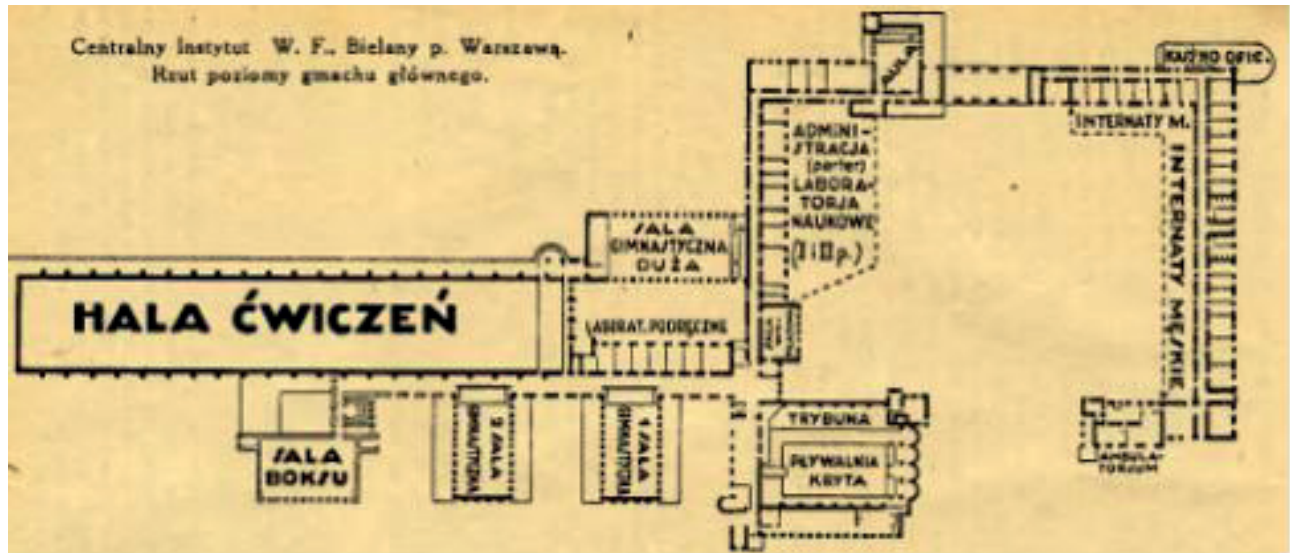
W północnej części terenu Uczelni miały powstać letnie budynki dla kursów tymczasowych, mówiło się też o projekcie padoku jeździeckiego. Ten ostatni pomysł nie był chyba jednak niczym innym niż swobodną, nietraktowaną całkiem serio myślą projektanta, gdyż Warszawa posiadała już wówczas piękny hipodrom w Łazienkach Królewskich.

Sale sportów walki

Kolejnym przewidzianym w projekcie prof. Edgara Norwertha elementem całości założenia był piętrowy blok mieszczący urządzenia do szermierki, boksu i sportów walki, który miał stanowić wyraźny akcent zamykający ciąg sal gimnastycznych. Ostatecznie nie zrealizowano go ze względów finansowych. Sale sportów walki zostały dobudowane do kompleksu Akademii dopiero po II wojnie światowej, ale ostatecznie nie trzeba się z tego powodu specjalnie martwić. W opinii wielu krytyków architektury uczelniane budynki z lat sześćdziesiątych projektu wybitnego szermierza, olimpijczyka i architekta sportowego Wojciecha Zabłockiego, o rzadko spotykanych w Polsce wklęsłych dachach przywodzących na myśl latające dywany stanowią znakomite realizacje architektury sportowej o małej skali.

Inną drogę przeszedł amfiteatr, sąsiadujący z internatem żeńskim. W okresie międzywojennym tętnił on życiem i zachował się we wdzięcznej pamięci wielu absolwentów. Od pewnego czasu jednak już nie funkcjonuje, stanowi zatem nie tyle element „uczelni niezaistniałej”, ile raczej „uczelni nieistniejącej” czy może „nieodżałowanej”.

Do tej samej kategorii należałoby zaliczyć nieistniejące skocznie narciarskie o punktach konstrukcyjnych 10 oraz 15 m, na których niegdyś mogli próbować swoich sił studenci naszej Uczelni. Ich pozostałości wciąż można odnaleźć w Lesie Bielańskim.

Ryc. 6. Rzut poziomy gmachu głównego CIWF z salą boksu.

Kolorowe elewacje

Model CIWF – jako wzorcowy kompleks architektury sportowej – zaprezentowano na Powszechnej Wystawie Krajowej, która odbyła się w 1929 roku w Poznaniu na 10-lecie odzyskania niepodległości. Wszystkie elewacje Uczelni otrzymały oszczędną i stonowaną kolorystykę. Białe tynkowanie, dziś dla nas tak naturalne i oczywiste, tak naprawdę było efektem koniecznych oszczędności. Gmachy Uczelni zostały pokryte najtańszym białym tynkiem wapiennym, choć pierwotnie brano pod uwagę, aby zewnętrznym elewacjom nadać różnorodne kolory wyróżniające poszczególne części budynku (administracyjną, sportową, wykładową, mieszkalną), a prof. Edgar Norwerth nie krył smutku i rozczarowania, iż nie było to możliwe. Mówił o tym wprost: „przy systemie skrajnej oszczędności [...] żadna forma, żaden element kompozycyjny, niepoparty warunkiem bezwzględnej konieczności, nie miał najmniejszych widoków przyjęcia go. [...] Projekt przewidywał kilka zharmonizowanych odcieni zabarwionej półszlachetnej zaprawy [...]. Lecz [...] ogromna powierzchnia murów, zwiększająca każdy grosz różnicy w cenie metra kwadratowego do „zawrotnych sum”, bezapelacyjnie przecięły i tę skromną możliwość [...]. Nie udało się przełamać przygnębiającej martwoty bezdusznej bieli tynku”.

Względy oszczędnościowe przesądziły także o dość ascetycznym wystroju wewnątrz Uczelni. Z przyczyn praktycznych zrezygnowano z wielu intrygujących detali, jak choćby pokrywających korytarze mozaik podłogowych złożonych z różnorodnych piktogramów, z których każdy miał alegorycznie przedstawiać wybraną dyscyplinę sportową. Wewnątrz murów Akademii także mamy więc do czynienia z „uczelnią niezaiśniałą”.

Podsumowanie

CIWF miał się stać pomnikiem możliwości młodego, ambitnego państwa i do pewnego stopnia rzeczywiście się nim stał. W zachowanej księdze pamiątkowej, prowadzonej od powstania Uczelni do 1936 roku, roi się od wpisów przedstawicieli władz wojskowych i oświatowych oraz kierowników wycieczek z odległych nieraz zakątków świata: Japonii, Chin, Afryki Południowej czy Stanów Zjednoczonych (zainteresowanie działalnością CIWF wykazywali nawet specjaliści ze słynnego Uniwersytetu Stanforda).

Mimo to CIWF nie powstał jako założenie tak monumentalne, jak planowano. Marzenie o Uczelni i kompleksie sportowym będącymi przedmiotem zazdrości całej Europy spełniło się tylko w pewnym stopniu. Największe elementy projektu – stadion reprezentacyjny, szeroka promenada prowadząca nad Wisłę, tor wioślarski, pływalnia otwarta, fontanna – pozostały na papierze z bardzo prozaicznego powodu. II Rzeczpospolitej na tak ambitny projekt po prostu nie było stać.

Koszt budowy CIWF zamknął się trudną do udźwignięcia nawet dla Skarbu Państwa kwotą ponad 10 mln zł. Już w 1929 roku budżet budowy dopinał się z trudem. W kolejnych latach wcale nie było lżej, gdyż koszty użytkowania i eksploatacji kompleksu również były niebagatelne. Z zachowanych dokumentów wynika, iż w roku budżetowym 1935/1936 koszt jego administracji i obsługi wyniósł blisko 700 tys. zł. Z realizacji wyłączono zatem najkosztowniejsze części projektu. W istniejących uwarunkowaniach ekonomicznych inaczej postąpić nie było sposób.

Dodajmy na marginesie, iż inne największe obiekty sportowe okresu międzywojennego budowane w stolicy również nie zostały zrealizowane w całości zgodnie z ambitnymi planami. Na oddanym do użytku w 1930 roku Stadionie Wojska Polskiego nigdy nie powstało projektowane sztuczne lodowisko czy strzelnica reprezentacyjna im. Marszałka Piłsudskiego. Tor Wyścigów Konnych na Służewcu, gdy uroczyście inaugurowano jego działalność w czerwcu 1939 roku, mógł ostatecznie przyjąć widownię liczącą kilkanaście, a nie jak początkowo planowano 50 tys. widzów, gdyż zrezygnowano z budowy części trybun. Projekt zakładał też budowę specjalnej boczniczy oraz stacji kolejowej dla obsługi toru i doprowadzenie pętli tramwajowej tuż pod kasy biletowe. Z założenia nic nie wyszło, a na przeszkodzie stanęły... kłopoty finansowe i brak czasu przed wybuchem II wojny światowej. AWF nie był zatem wyjątkiem. Realia wymuszały rezygnację z części najambitniejszych założeń wielu dużych inwestycji w czasach Polski międzywojennej.

II Rzeczpospolita była państwem, w którym nieustannie ścierały się dwa ogromne i przeciwstawne zjawiska – modernizacja i zacofanie. Odcisnęło to również piętno na największych inwestycjach sportowych, takich jak nasza Uczelnia. Państwo miało ograniczone zdolności finansowania inwestycji nawet tak bardzo potrzebnej ze względów zarówno praktycznych, jak i prestiżowych. Projekt Akademii, gdyby udało się go urzeczywistnić w całości, mógłby imponować jeszcze bardziej niż obecnie. Mimo to wciąż stanowi on

perłę budownictwa sportowego w Warszawie i w Polsce międzywojennej oraz znakomity przykład nie tak znowu małych możliwości naszego kraju. Choć nie w pełni ukończony, może imponować tymi elementami infrastruktury, które zrealizowano. W roku jubileuszu naszej Akademii nie żałujmy zatem „uczelni niezaistniałej”, lecz cieszymy się tym, co powstało i co mamy w zasięgu ręki.

Piśmiennictwo – źródła zdjęć i ilustracji

Archiwum Akademii Wychowania Fizycznego w Warszawie, *Rękopis Maksymiliana Dudryka do księgi pamiątkowej redagowanej przez Zygmunta Gilewicza i wydanej w 1960 r. z okazji jubileuszu Uczelni.*

Archiwum Dokumentacji Osobowej i Płacowej w Milanówku, zespół Akademii Wychowania Fizycznego (sygn. 1033), *Centralny Instytut Wychowania Fizycznego w Warszawie na Bielanach. Księga pamiątkowa z podpisami zwiedzających 1930–1936* (numer inwentarzowy 129).

Centralne Archiwum Wojskowe w Warszawie (Rembertów), zespół Państwowego Urzędu Wychowania Fizycznego i Przynależenia Wojskowego (sygn. I.300.69), dokumenty:

- * Protokół konferencji na temat budowy CIWF odbytej w dniach 18–19 stycznia 1928 r. w Poznaniu (teczka nr 90).
- * Przybliżony kosztorys orientacyjny budowy CIWF na Bielanach (teczka nr 90).
- * Pismo kierownictwa budowy CIWF do dyrektora PUWFiPW z 7 listopada 1929 r. (teczka nr 202).
- * Likwidacja spraw kierownictwa budowy CIWF, grudzień 1930 (teczka nr 91).
- * Zamknięcie rachunkowe obrotu na rachunkach bieżących za rok budżetowy 1935/1936 w Izbie Skarbowej Grodzkiej w Warszawie, 11.05.1936 (teczka nr 203).
- * Wystawa światowa w roku 1943 – prace przygotowawcze (teczka nr 92).

Centralny Instytut Wychowania Fizycznego na Bielanach pod Warszawą (1929) *Wychowanie Fizyczne*, nr 1, s. 24–28.

Dudryk M. (1930) *Budowa Centralnego Instytutu Wychowania Fizycznego na Bielanach, Architektura i Budownictwo* s. 430–435.

Hądzelek K. (2002) Inauguracja działalności Centralnego Instytutu Wychowania Fizycznego w 1929 roku, *Kultura Fizyczna*, nr 3/4, s. 3–14.

Norwerth E. (1930) *Centralny Instytut Wychowania Fizycznego, Architektura i Budownictwo*, nr 11, s. 405–427.

Śleboda T. (2018) *Edgar Norwerth 1884–1950. Artysta i człowiek*, wyd. Tako, Warszawa – Toruń.

06

Jerzy Nowocień, Jan Gajewski, Krzysztof Jankowski,
Waldemar Dorcz, Anna Godlewska, Elżbieta Olszewska

**Geneza i ewolucja Wydziału
Wychowania Fizycznego Akademii
Wychowania Fizycznego Józefa
Piłsudskiego w Warszawie**

Jerzy Nowocień, Jan Gajewski, Krzysztof Jankowski, Waldemar Dorcz, Anna Godlewska, Elżbieta Olszewska

Geneza i ewolucja Wydziału Wychowania Fizycznego Akademii Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie

Powstanie Wydziału Wychowania Fizycznego ma początki w Centralnym Instytucie Wychowania Fizycznego powstałym w 1929 roku. Pierwsze lata istnienia CIWF były okresem tworzenia, korygowania programów i organizowania się zakładów naukowych skupiających doświadczonych pracowników nauki, powołanych spośród osób cywilnych, a także oficerów. W latach 1929/1930 i 1930/1931 wyposażono następujące zakłady: Anatomii i Mechaniki Ruchu, Fizjologii, Antropobiologii, Fizyki i Chemii, Psychologii.

Uczelniany klimat rodził się z potrzeb społecznych wychowania fizycznego i sportu oraz potrzeb współpracy z uczelniami cywilnymi w kraju. Ujawniały się wyraźne aspiracje uniwersyteckie CIWF, potwierdzały to także publikacje prasowe. Tak oto „Przegląd Sportowy” w reportażu o rozpoczęciu działalności CIWF w 1929 roku pisał, że na Bielanach powstał „Polski Uniwersytet Kultury Fizycznej”. Droga Instytutu do akademickości była wyraźna i konsekwentna. Realizowana była w pierwszej kolejności w zakresie podwyższania jakości kształcenia i zwiększania liczebności słuchaczy.

„W 1939 roku Akademia uzyskała prawo nadawania absolwentom niższego stopnia naukowego, czyli magistra wychowania fizycznego. Prawo nadawania stopnia przyznano Uczelni Rozporządzeniem Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z 28 kwietnia 1939 roku. W konsekwencji art. 6 ustawy z 23 sierpnia 1938 roku i wydawanych w jej nurcie zarządzeń wykonawczych stworzono strukturę Uczelni stanowiącą przez sześć katedr: anatomii, fizjologii, antropobiologii, psychologii, pedagogiki i teorii wychowania fizycznego. W ramach katedr były zakłady: fizyki i chemii, kontroli lekarskiej i gabinet rentgenologiczny oraz lektoraty: socjologii i historii wychowania fizycznego, a także zakłady: gimnastyki, lekkiej atletyki, gier i zabaw ruchowych, szermierki i boks, śpiewu i tańców ludowych, sportów przestrzennych i pomocy naukowych” (Z. Gilewicz, 1960, 21).

W latach 1938–1939 Akademia przystosowywała się do nowej roli i stanowiska w zespole szkół akademickich. Wówczas pojawiła się także funkcja dziekana kojarzonego w uczelni wyższej jako zarządzającego wydziałem. „Płk dr Zygmunt Gilewicz, który po przejściu w stan spoczynku po pełnej wysłudze lat pełnił funkcję dziekana, jako pracownik kontraktowy” (Gilewicz, 1960). Mimo funkcjonowania dziekana symbolizującego wydział jako podstawową jednostkę organizacyjną uczelni wyższej, takiej nazwy stanowiska w tamtym czasie nie dostrzegamy.

Wybuch II wojny światowej i działania wojenne na terenie Polski przerwały funkcjonowanie Uczelni. Po jej zakończeniu niemalże natychmiast pojawiła się inicjatywa reaktywowania działalności Akademii Wychowania Fizycznego w Warszawie. Profesorowie

AWF, Uniwersytetu Warszawskiego i Uniwersytetu im. Marii Curie-Skłodowskiej: prof. dr Bogdan Nawroczyński, dr Zygmunt Gilewicz, prof. dr Franciszek Czubalski, prof. dr Jan Mydlarski, prof. dr Stefan Baley zwrócili się 9 lutego 1946 roku do Ministra Oświaty z petycją o reaktywowanie Akademii. Równoległe podobne działania podjęło Ministerstwo Obrony Narodowej. W efekcie zabiegów o reaktywowanie 22 listopada 1946 roku Minister Obrony Narodowej wydał rozkaz wznowienia działalności AWF, zatwierdził organizację i skład osobowy uczelni.

Formalno-administracyjny początek Wydziału Wychowania Fizycznego zaznaczył się w listopadzie 1947 roku. Można go kojarzyć z ważnymi wydarzeniami zaistniałymi w Uczelni.

Po pierwsze, 22 listopada ukonstytuowała się Rada Studium Akademickiego stanowiąca organ doradczy dyrektora AWF. Przewodniczącym Rady został prof. dr Włodzimierz Missiuro. Rada nadawała akademicki charakter Uczelni, spełniała w pewnym stopniu funkcję Rady Wydziału. Zatem jej przewodniczący prof. Missiuro, kierujący pracami, wykonywał obowiązki dziekana.

Po drugie, pod kierownictwem dziekana Missiuro 27 listopada powołano Komisję Egzaminów Magisterskich. W czerwcu 1948 roku po raz pierwszy w historii Uczelni rozpoczęto egzaminy magisterskie. Przystąpiło do nich dziewięciu przedwojennych absolwentów CIWF, w tym Stanisław Górny (późniejszy rektor Akademii), Maria Nisavić, Miłoś Nisavić, Selmir Radovanović, Sterev Petko. Jugosłowiańskie i bułgarskie nazwiska wskazują na szeroki międzynarodowy zakres kształcenia w przedwojennym Instytucie.

Po trzecie, Akademia podjęła organizowanie (obok studiów zasadniczych) kursów i obozów szkoleniowych na potrzeby Ministerstwa Obrony Narodowej, Głównego Komitetu Kultury Fizycznej, Ministerstwa Oświaty i Komendy Głównej „Służba Polsce”. Liczba osób przeszkolonych w takiej formie przewyższała liczbę słuchaczy studiów zasadniczych. Zygmunt Gilewicz (1960 r.) podawał, iż w roku akademickim 1947/1948 studentów było 212, a uczestników kursów i obozów 862.

Odpis z oryginału:

Do
Ob. Ministra Oświaty

Grono profesorów byłej Akademii Wychowania Fizycznego na Bielanach zwraca się z prośbą do Ob. Ministra o możliwie jak najszybsze powołanie do życia Akademii WF na Bielanach. Wskreszenie do życia Akademii WF uzasadniamy następująco:

1) Niszczycielska wojna i straszliwa okupacja poczyniła bardzo wielkie szczyrby w zespole nauczycieli wf; według półoficjalnych danych około 50% szkół średnich jest nie obsadzonych a z pracujących przynajmniej 40% nie ma kwalifikacji. Istniejące obecnie studia wf przy uniwersytetach poznańskim i krakowskim w żadnym wypadku nie potrafią tej luki zapłacić, tak jak nie wypełniły jej przed wojną te dwie uczelnie z Akademią WF włącznie.

2) Niezależnie od zaspokojenia potrzeb szkolnictwa średniego powstaje paląca potrzeba przygotowania przyszłych sił naukowych wychowania fizycznego oraz kadr lektorów wf na uczelniach akademickich. Podkreślić tu należy, że obecnie kadry sił naukowych wf jak również lektorów wf na uczelniach akademickich prawie nie istnieją, a ci, którzy obecnie pracują, odejdą w najbliższej przyszłości na emeryturę.

3) W związku z akcją powszechnego wf i pw powstaje potrzeba przygotowania przyszłych kadr wyszkoleniowych dla poszczególnych kursów wf i pw oraz przygotowania pracowników administracyjnych wf i pw z wyższym wykształceniem, przeznaczonych na kierownicze stanowiska w Państwowym Urzędzie WF i PW, urzędach wojewódzkich, zainteresowanych ministerstwach, naczelnym organizacjach, związkach zawodowych i instytucjach zajmujących się zagadnieniami wf i pw.

Co się dotyczy spraw, dlaczego należy uruchomić Akademię WF w Warszawie z pominięciem innych miast, zwłaszcza na terenach odzyskanych, to po rozważeniu wszystkich za i przeciw, przeważyły następujące powody:

1) Szczęśliwym zbiegiem okoliczności w chwili obecnej większa część byłych akademickich profesorów Akademii WF na Bielanach przebywa w Warszawie, pracując bądź na uniwersytecie, bądź na innych wyższych uczelniach akademickich.

2) W Warszawie jest do dyspozycji niezbędny fachowy zespół nauczycieli wf.

3) Centralny Instytut WF na Bielanach jest stosunkowo mało zniszczony, a w swych zasadniczych urządzeniach jest całkowicie według nowoczesnych wymagań przystosowany do zorganizowania uczelni wf i pw.
Warszawa, dnia 9 lutego 1946 r.

dr Z. Gilewicz
b.dziekan Akademii WF
prof. dr B. Nawroczyński
prof. UW

prof. dr Fr. Czubański
dziekan Wydz. Lekarskiego UW
b.delegat Ministra Oświaty
do Akademii WF
prof. dr St. Bałey
prof. UW

prof. dr J. Mydlarski
dziekan Wydz. Przyrod.-Matem.
Uniwersytetu im. C. Skłodowskiej

Ryc. 7. Pismo do Ministra Oświaty w sprawie reaktywacji działalności AWF Warszawa.

Oficjalne powołanie wydziału w uniwersyteckim rozumieniu nastąpiło 27 lipca 1949 roku. Na mocy dekretu Rady Ministrów Akademia Wychowania Fizycznego w Warszawie została przekształcona w cywilną szkołę akademicką. Równocześnie Akademię poddano przepisom dekretu z dnia 28 października 1947 roku o organizacji nauki i szkolnictwa wyższego, uchylając jednocześnie postanowienia ustawy z dnia 23 sierpnia 1938 roku. Tym samym powołano Wydział Wychowania Fizycznego z Radą Wydziału i dziekanem. Funkcję dziekana objął prof. dr Włodzimierz Missiuro, prodziekanem został gen. prof. dr Zyg-

munt Gilewicz. Zajęcia programowe realizowano w postaci Roczego Kursu Wychowania Fizycznego. Wykładowcami byli głównie instruktorzy absolwenci, związani uczuciowo ze swoją Alma Mater. Znaczna część zajęć dydaktycznych (zarówno zajęcia teoretyczne, jak i praktyczne), prowadzona była poza Uczelnią, m.in. w Uniwersytecie Warszawskim. Dominowała przede wszystkim praca dydaktyczna. W zakładach podejmowano jednak usilne starania o stworzenie warunków do pracy naukowo-badawczej.

Lata 1946–1950 Zygmunt Gilewicz określił mianem okresu odradzania się Akademii. To wówczas zorganizowano kurs szkolenia instruktorów z programem 1440 godzin zajęć teoretycznych i praktycznych. Miał on być swoistym przygotowaniem kandydatów do studiów na trzecim roku. Pełne studia trwające trzy lata obliczone były na 4150 godzin zajęć dydaktycznych. Z chwilą wprowadzenia do programu obozów letnich i zimowych było już 4800 godzin. Równolegle ze studiami trzyletnimi prowadzone były studia skrócone i przyspieszone, a także roczne kursy wojskowe.

W okresie powojennym, do 1951 roku Uczelnia odnotowała znaczące sukcesy, czyli powstanie 175 prac magisterskich, 283 publikacji w fachowej i popularnej prasie z dziedziny wychowania fizycznego, 19 skryptów i podręczników, a także licznych opracowań popularnonaukowych (Gilewicz, 1960 r.).

Kierownictwo Uczelni podjęło próby podporządkowania jej przepisom ustawy o Szkolnictwie wyższym i pracownikach nauki z dnia 15 grudnia 1951 roku, co nastąpiło decyzją Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 1952 roku. Wówczas to przedłużono studia do czterech lat oraz przekształcono niemal wszystkie zakłady na katedry. Powołano 17 katedr, w ich ramach było 25 zakładów. Wydział ukierunkował się zdecydowanie na rozwój badań naukowych i kształcenie kadr samodzielnych pracowników nauki. Oficjalnie pierwszy dziekan Wydziału Wychowania Fizycznego prof. dr Włodzimierz Missiuro pełnił swą funkcję w latach 1948–1949. Funkcję prodziekana pełnił gen. prof. dr Zygmunt Gilewicz. Od kolejnego roku akademickiego 1949/1950 objął on obowiązki dziekana.

W 1950 roku Akademia weszła w okres przygotowania do zrównania jej z wyższymi szkołami typu akademickiego. Były to lata 1950–1956. Dziekanem był w tamtym okresie dr Stanisław Borowiec, a prodziekanem z-ca prof. Walenty Kłyszejko. Od października 1952 roku Wydział wprowadził studia zaoczne. Rok później, 1 października 1953 roku, na Wydziale wystartował program jednolitych studiów czteroletnich, kończących się dyplomem magisterskim. Wprowadzono również specjalizacje trenerskie w różnych dyscyplinach sportu oraz z rehabilitacji ruchowej, tańców i ćwiczeń muzyczno-ruchowych.

Przełomowym wydarzeniem dla Rady Wydziału Wychowania Fizycznego, a także całej Uczelni był rok 1954. W lutym tegoż roku odbyła się w Sopocie Narada Rektorów Wyższych Szkół, a w Warszawie posiedzenie Prezydium Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego. Efektem wspólnych ustaleń było powołanie Instytutu Naukowego Kultury Fizycznej. Wtedy też miało miejsce oficjalne uznanie nauk wychowania fizycznego i ustanowienie stopnia doktora wychowania fizycznego. W Polskiej Akademii Nauk utworzono Komitet Wycho-

wania Fizycznego.

Nowe perspektywy rozwoju pojawiły się w 1956 roku. Po raz pierwszy władze były wybierane na jedną kadencję. Dziekanem na kadencję 1956–1959 został z-ca prof. mgr Edmund Kosman, prodziekanami z-ca prof. mgr Walenty Kłyszejko, z-ca prof. mgr Roman Roszko oraz ds. studium zaocznego z-ca prof. mgr Wiktoria Nawrocka.

Lata 1956–1959 były dla Wydziału niezwykle. Był to czas rozwoju, budowania akademickości i nauk wychowania fizycznego. Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 20 marca 1958 roku (Dz.U. PRL nr 15 z 27 marca 1958 r.) nauki wychowania fizycznego zostały zaliczone w poczet nauk, w których obrębie można zdobywać stopnie naukowe: doktora wychowania fizycznego i stopień wyższy habilitowanego docenta.

W połowie roku akademickiego 1958/1959 Rada Wydziału Wychowania Fizycznego przekazała tak zwanemu kierownictwu Uczelni część kompetencji. W efekcie tych zmian kierownictwo przekształciło się w Senat.

W 1960 roku dziekanem została prof. dr Wanda Czarnocka-Karpińska. Prodziekanami: doc. dr Aleksander Brodniewicz, doc. dr Wiesław Romanowski. W tym samym roku Rada Wydziału nadała pierwszy stopień naukowy doktora wychowania fizycznego. Dyplom z numerem 1 nadano 12 listopada 1960 roku mgr. Zygmuntowi Karolowi Bielczykowi. Dyplomy doktora wychowania fizycznego nadawane były przez pięć lat, czyli do 1965 roku. Ostatni dyplom, z numerem 62, Rada nadała 15 czerwca 1965 roku mgr. Zygmuntowi Machinko.

W roku akademickim 1960/1961 urząd dziekana sprawowała prof. dr Wanda Czarnocka-Karpińska. Prodziekanami byli: ds. studiów stacjonarnych – mgr Walenty Kłyszejko, ds. studiów dla pracujących – mgr Wiktoria Nawrocka. Strukturę Wydziału stanowiły katedry: Fizjologii, Anatomii, Biologii, Higieny, Kontroli Lekarskiej i Usprawniania Leczniczego, Teorii i Metodyki Wychowania Fizycznego, Pedagogiki, Psychologii, Gimnastyki, Lekkiej Atletyki, Sportowych Gier Zespołowych, Pływania, Ciężkiej Atletyki, Siermierki i Boks; Turystyki, Narciarstwa i Żeglarstwa, Studium Języków Obcych, Studium dla Pracujących.

W latach 1961–1963 dziekanem była prof. dr Wanda Czarnocka-Karpińska. Prodziekanami: doc. dr Aleksander Brodniewicz i doc. dr Wiesław Romanowski. Strukturę katedralną i samodzielne zakłady tworzyły: Katedra Fizjologii z dwoma zakładami, Katedra Anatomii i Biomechaniki z dwoma zakładami, Katedra Biologii z dwoma zakładami, Katedra Higieny z zakładem, Katedra Kontroli Lekarskiej i Rehabilitacji Leczniczej z dwoma zakładami, Katedra Teorii i Metodyki Wychowania Fizycznego z sześcioma zakładami, Katedra Pedagogiki z zakładem, Katedra Psychologii z zakładem. Ponadto funkcjonowało 10 samodzielnych zakładów, Studium Języków Obcych, Studium dla Pracujących, Pracownia Rysunku i Modeli oraz Pracownia Fotografii i Filmu.

W roku akademickim 1964/1965 stanowisko dziekana objął doc. dr Roman Trzeźniowski. Prodziekanem był doc. dr Wiesław Romanowski. Strukturę w tym czasie stanowiły katedry: Anatomii (kier. dr Stanisław Borowiec), Antropologii, Biologii, Biomechaniki,

Kontroli Lekarskiej, Filozofii i Socjologii, Fizjologii, Higieny, Historii Kultury Fizycznej, Teorii i Metodyki Wychowania Fizycznego, Pedagogiki, Psychologii, Rehabilitacji Leczniczej, Teorii i Metodyki Ciężkiej Atletyki, Teorii i Metodyki Gimnastyki, Teorii i Metodyki Lekkoatletyki, Teorii i Metodyki Narciarstwa, Łyżwiarstwa i Obozownictwa, Teorii i Metodyki Pływania, Teorii i Metodyki Zespołowych Gier Sportowych, Turystyki. Funkcjonowało dziewięć samodzielnych zakładów i Studium Języków Obcych (Szczechowicz, 2013 r.).

W latach 1965–1969 dziekanem był doc. dr Roman Trześniowski, a prodziekanem prof. dr Halina Szwarc. W wydziale funkcjonowały katedry: Anatomii z zakładem, Antropologii z zakładem, Biologii z zakładem, Biomechaniki z zakładem, Filozofii i Socjologii z dwoma zakładami, Fizjologii z zakładem, Higieny z zakładem, Historii Kultury Fizycznej z dwoma zakładami, Kontroli Lekarskiej z dwoma zakładami, Pedagogiki z zakładem, Psychologii z zakładem, Rehabilitacji Leczniczej z dwoma zakładami, Teorii i Metodyki Wychowania Fizycznego z trzema zakładami, Teorii i Metodyki Ciężkiej Atletyki z zakładem, Teorii i Metodyki Gimnastyki z zakładem, Teorii i Metodyki Lekkiej Atletyki z zakładem, Teorii i Metodyki Narciarstwa, Łyżwiarstwa i Obozownictwa z zakładem, Teorii i Metodyki Pływania z zakładem, Teorii i Metodyki Zespołowych Gier Sportowych z dwoma zakładami oraz Turystyki z dwoma zakładami. W skład struktury wydziału wchodziło także 11 samodzielnych zakładów, Studium Języków Obcych oraz zakłady usługowe z pracownikami.

W 1965 roku Rada Wydziału zaczęła nadawać stopień naukowy doktora nauk wychowania fizycznego. Pierwszy dyplom z numerem 63 otrzymała 26 października 1965 roku Janina Lachowa (obrona 26 października 1965 r.). Dyplomy takie były nadawane do 1986 roku. Ostatni, z numerem 435, otrzymał 8 lipca 1986 roku mgr Lesław Kluba. Od 1967 roku Rada mogła nadawać stopień naukowy docenta. Z numerem 1 otrzymał stopień naukowy docenta w zakresie teorii motoryczności ludzkiej Andrzej Wohl (18 kwietnia 1967 r.). Dyplom z numerem 2 otrzymał Aleksander Barański (27 czerwca 1967 r.). Dyplom docenta nauk wychowania fizycznego w zakresie teorii i metodyki narciarstwa z numerem 3 otrzymał 2 kwietnia 1968 roku Zygmunt Bielczyk.

W roku akademickim 1969/1970 zespół dziekański liczył cztery osoby. Dziekan doc. dr hab. Irena Rogalska-Ottowicz. Prodziekani: doc. dr hab. Zygmunt Bielczyk, doc. dr Kazimierz Fidelus, doc. dr Ryszard Przewęda. W 1970 roku z Wydziału Wychowania Fizycznego wyodrębniła się jednostka zamiejscowa. W Białej Podlaskiej powołano Filię AWF. Ten sam skład dziekański funkcjonował w kolejnym roku akademickim 1970/1971, poszerzony o zastępcę dziekana ds. Filii AWF w Białej Podlaskiej dr. Władysława Romanowskiego.

Od 1969 roku Rada uzyskała uprawnienia nadawania stopnia doktora habilitowanego nauk wychowania fizycznego. W numeracji była kontynuacja dyplomów docenta. Pierwszym doktorem habilitowanym w zakresie teorii i metodyki wychowania fizycznego był Ludwik Denisiuk (17 czerwca 1969 r.), dalej kolejno: Zygmunt Kuraś (6 stycznia 1970 r.), Ireneusz Malarecki (6 stycznia 1970 r.), Ryszard Kubica (6 kwietnia 1971 r.), Kazimierz Fidelus (18 maja 1971 r.), Grzegorz Młodzikowski (18 maja 1971 r.) i Jerzy Wolski (18 maja 1971 r.).

W latach 1971–1973 skład dziekański stanowili: dziekan doc. dr hab. Zygmunt Bielczyk oraz prodziekani: doc. dr Kazimierz Barański i ds. studenckich doc. dr Kajetan Hądzielek. W roku akademickim 1972/1973 dziekanem ds. Filii AWF był doc. dr Erazm Wasilewski. W 1973 roku powołano punkty konsultacyjne w Białymstoku, Lublinie, Łodzi, Mielcu i Pruszkowie. Rada przeprowadziła postępowania habilitacyjne, a stopień doktora habilitowanego uzyskali: Waclaw Gniewkowski (2 listopada 1971 r.), Anna Skibińska (11 stycznia 1972 r.), Zygmunt Kraus (11 stycznia 1972 r.), Alina Łukowska (9 stycznia 1973 r.), Zdobysław Stawczyk (7 listopada 1972 r.), Henryk Laskiewicz (5 grudnia 1972 r.), Irena Celejowa (6 czerwca 1972 r.), Tadeusz Bober (29 maja 1972 r.).

W kadencji 1973–1975 strukturę Wydziału tworzyły następujące jednostki organizacyjne o charakterze dydaktyczno–naukowym: Instytut Sportu z siedmioma zakładami, Instytut Wychowania Fizycznego i Rekreacji Ruchowej z pięcioma zakładami, Instytut Nauk Biologicznych z siedmioma zakładami, Instytut Nauk Humanistycznych z pięcioma zakładami i Biblioteką INH, Instytut Medycyny Sportowej z trzema zakładami i trzema pracownikami, Studium Języków Obcych oraz samodzielne zakłady Praktyk Studenckich, Naukowo–Techniczny oraz Metod i Analiz Matematycznych. Habilitacje uzyskali: Stanisław Strzyżewski (23 kwietnia 1974 r.), Jerzy Gaj (6 czerwca 1975 r.), Irena Wojcieszak (18 lutego 1975 r.), Maria Geblewicz (1 lipca 1975 r.), Mieczysław Witkowski (1975 r.).

W latach 1975–1977 dziekanem był doc. dr hab. med. Andrzej Zbrodowski. Funkcje prodziekanów pełnili: doc. dr hab. Ireneusz Malarecki, doc. dr Stefan Pilicz, dr Czesław Sroka. Habilitacje uzyskali: Henryk Grabowski (6 kwietnia 1976 r.), Teresa Wolańska (6 lipca 1976 r.), Zdzisława Wyźnikiewicz (16 listopada 1976 r.), Stanisław Socha (16 listopada 1976 r.), Włodzimierz Starosta (31 maja 1977 r.).

W kadencji 1977–1980 dziekanem był doc. dr hab. Ireneusz Malarecki. Prodziekanami byli: ds. programów doc. dr hab. Teresa Wolańska, ds. studiów zaocznych doc. dr Zygmunt Jaworski, a od roku akademickiego 1978/1979 ds. studenckich doc. dr Czesław Sroka. Strukturę Wydziału stanowiły instytuty: Sportu (dyr. doc. dr hab. Mieczysław Witkowski, w latach 1978–1980 prof. dr hab. Kazimierz Fidelus) z sześcioma zakładami, w których funkcjonowały pracownie i gabinet metodyczny; Wychowania Fizycznego i Rekreacji Ruchowej (dyr. doc. dr Ryszard Przewęda) z sześcioma zakładami oraz gabinetem metodycznym; Nauk Biologicznych i Rehabilitacji Ruchowej (dyr. prof. dr med. Halina Szwarz) z dziewięcioma zakładami; Nauk Humanistycznych (dyr. doc. dr hab. Grzegorz Młodzikowski) z sześcioma zakładami oraz Pracownia Olimpizmu i Polityki Sportowej (kier. doc. dr hab. Grzegorz Młodzikowski). Ponadto funkcjonowały samodzielne zakłady: Metodyki i Analiz Matematycznych (kier. doc. dr Franciszek Szczotka), Praktyk Studenckich (kier. mgr Ryszard Kacperczyk) i Studium Języków Obcych (kier. mgr Zbigniew Kowalski). Habilitacje uzyskali: Zenon Ważny (8 lutego 1978 r.), Jerzy Emmerich (13 czerwca 1978 r.), Lech Jaczynowski (24 kwietnia 1979 r.), Jacek Zieliński (29 stycznia 1980 r.¹²), Adam Klimek (29

12 Od tego momentu w miejsce dat kolokwium następują daty zatwierdzenia stopnia.

stycznia 1980 r.), Jerzy Januszewski (25 lutego 1980 r.), Zofia Żukowska (30 kwietnia 1980 r.), Maria Kwilecka (kolokwium 18 grudnia 1979 r.), Bogdan Czabański (27 października 1980 r.), Tadeusz Maszczak (27 października 1980 r.), Joachim Raczek (24 listopada 1980 r.), Leon Gołąb (24 listopada 1980 r.).

Rok akademicki 1980/1981 był szczególnym z uwagi na wydarzenia społeczno-polityczne w kraju. Wybrany skład dziekański stanowili: dziekan doc. dr Ryszard Przewęda i prodziekani: doc. dr hab. Tadeusz Maszczak, doc. dr hab. Mieczysław Witkowski, dr Andrzej Dąbrowski. Kadencja została przerwana po roku funkcjonowania. W 1981 roku wybrano nowe władze dziekańskie, a także rektorskie. Habilitacje uzyskali Stefan Pilicz (5 października 1981 r.), Sławomir Drozdowski (30 listopada 1981 r.).

W kadencji 1981–1984 funkcję dziekana sprawowała doc. dr hab. Zofia Żukowska. Prodziekanami byli: dr Krzysztof Zuchora (prodziekan ds. studenckich), dr Andrzej Mazur (prodziekan ds. studiów zaocznych), dr Henryk Piechaczek (prodziekan ds. dydaktycznych). Doc. dr Juliusz Czaplicki był dziekanem ds. Filii AWF w Białej Podlaskiej. Struktura Wydziału była instytutowa. Po raz pierwszy (i dotychczas jedyny) w jego historii dyrekcje instytutów zostały wybrane przez pracowników. W kolejnych kadencjach władze instytutów były mianowane przez dziekanów. Funkcjonowały cztery instytuty: Nauk Biologicznych (dyr. doc. dr hab. Janusz Charzewski), Instytut Nauk Humanistycznych (dyr. doc. dr Zygmunt Jaworski, z-ca dr Jerzy Nowocień), Instytut Wychowania Fizycznego i Rekreacji Ruchowej (dyr. doc. dr Ryszard Przewęda), Instytut Sportu (dyr. dr Krystyna Lipska do 31 sierpnia 1983 r., od 1 września 1983 r. doc. dr hab. Mieczysław Witkowski, z-cy: dr Tadeusz Witczak do 31 sierpnia 1983 r.; dr Krystyna Lipska od 1 września 1983 r.; dr Ryszard Żukowski od 1 listopada 1983 r.; ds. nauki dr Henryk Sozański). W ramach Wydziału funkcjonował Zespół Dydaktyczno-Wychowawczy w Łodzi pod kierownictwem doc. dr. Kajetana Hądzelka.

W 1984 roku z Wydziału Wychowania Fizycznego wyodrębnił się samodzielny Wydział Rehabilitacji Ruchowej. Jego zaczątkiem były funkcjonujące w Wydziale Wychowania Fizycznego: Zakład Kontroli Lekarskiej, prowadzona specjalizacja gimnastyki leczniczej, Zakład Gimnastyki Leczniczej oraz powołana w roku akademickim 1970/1971 Katedra Rehabilitacji Ruchowej. Habilitacje uzyskali w tym czasie Bernard Woltmann (6 czerwca 1982 r.), Andrzej Wit (27 września 1982 r.), Maria Mańkowska (28 lutego 1983 r.), Andrzej Eberhardt (28 marca 1983 r.), Jan Ślężyński (kolokwium 28 kwietnia 1981 r.), Anna Ziemińska (27 czerwca 1983 r.), Marian Golema (24 października 1983 r.), Aleksander Ronikier (kolokwium 22 września 1983 r.).

W kadencji 1984–1987 stanowisko dziekana objęła doc. dr hab. Teresa Wolańska. Prodziekanami byli: doc. dr hab. Lech Jaczynowski (ds. wychowawczych i bytowych),

doc. dr Kajetan Hądzelek (do spraw dydaktycznych), dr Andrzej Mazur (ds. studiów zaocznych). W strukturze Wydziału znajdowały się: Instytut Nauk Biologicznych, Instytut Nauk Humanistycznych, Instytut Wychowania Fizycznego i Rekreacji Ruchowej, Instytut Sportu, do których należały zakłady i pracownie oraz Zespół Zakładów Dydaktyczno-

-Naukowych w Łodzi.

W 1986 roku Rada Wydziału Wychowania Fizycznego zaczęła nadawać stopień naukowy doktora nauk kultury fizycznej. Pierwszy dyplom z numerem 436 otrzymał 14 października 1986 roku mgr Jerzy Kostewicz. Stopień ten Rada nadawała do 1992 roku. Ostatni dyplom z numerem 515 otrzymał Ben Said Jaafar 7 lipca 1992 roku.

W 1986 roku zmieniła się nazwa stopnia doktora habilitowanego nauk wychowania fizycznego na doktora habilitowanego nauk kultury fizycznej. Pierwszy dyplom – numer 56 zgodnie z kontynuacją numeracji – otrzymał 21 października 1986 roku Waldemar Dutkiewicz. Stopień ten nadawano do 1992 roku. Habilitacje uzyskali: Janusz Żarek (kolokwium 20 listopada 1984 r.), Wiktor Iwanowski (kolokwium 11 grudnia 1984 r.), Bogdan Kunicki (kolokwium 25 czerwca 1985 r.), Ryszard Przewęda (27 października 1986 r.), Waldemar Dutkiewicz (23 lutego 1987 r.), Ewaryst Jaskólski (22 czerwca 1987 r.), Zygmunt Jaworski (26 lipca 1987 r.), Stefan Kornecki (28 września 1987 r.).

W kadencji 1987–1990 stanowisko dziekana sprawował doc. dr hab. Tadeusz Maszczak. Prodziekanami byli: doc. dr Wojciech Zienkiewicz (ds. dydaktycznych), dr Edward Samoraj (ds. wychowawczych i bytowych), dr Marian Bondarowicz (ds. studiów zaocznych i podyplomowych). Struktura instytutowa Wydziału w opisywanej kadencji: Instytut Sportu (dyr. prof. dr Tadeusz Ulatowski) i osiem zakładów; Instytut Wychowania Fizycznego i Rekreacji Ruchowej (dyr. doc. dr hab. Ryszard Przewęda), siedem zakładów oraz Laboratorium Motoryczności, Gabinet Metodyczny Wychowania Fizycznego, Pracownia Technicznych Środków Nauczania (kier. mgr Jan Guttweter); Instytut Nauk Biologicznych (dyr. doc. dr hab. Janusz Charzewski) i osiem zakładów; Instytut Nauk Humanistycznych (dyr. dr hab. Zofia Żukowska) i sześć zakładów oraz pracownię: Olimpizmu i Polityki Sportowej (kier. doc. dr hab. Grzegorz Młodzikowski), Kształcenia i Zatrudnienia Kadr Kultury Fizycznej (kier. doc. dr hab. Zygmunt Jaworski). Przy Zakładzie Historii Kultury Fizycznej funkcjonowało również Muzeum AWF Warszawa. W omawianej kadencji zorganizowano podyplomowe studia nauczycielskie (kier. dr Danuta Radwańska), podyplomowe studia trenerskie (kier. dr Andrzej Mazur) oraz Podyplomowe Studium Organizacji i Zarządzania (kier. doc. dr hab. Zygmunt Jaworski). Habilitacje uzyskali: Anna Pawlak-Druzgała (30 listopada 1987 r.), Henryk Sozański (21 grudnia 1987 r.), Kazimierz Toporowicz (26 maja 1988 r.), Zbigniew Szot (26 czerwca 1989 r.), Zofia Ignasiak (25 września 1989 r.), Zbigniew Naglak (25 września 1989 r.), Andrzej Jopkiewicz (29 stycznia 1989 r.), Igor Ryguła (26 marca 1990 r.), Gabriel Łasiński (30 kwietnia 1990 r.), Tadeusz Rychta (25 czerwca 1990 r.).

Kadencja 1990–1993: dziekan prof. dr hab. Antoni K. Gajewski. Prodziekani:

dr Czesława Tukiendorf, dr Adam Królak, dr Krzysztof Perkowski. W 1992 roku zlikwidowano instytuty i wprowadzono katedralną strukturę Wydziału. W jego skład wchodziły: Katedra Teorii Sportu z jednym zakładem i samodzielną pracownią; Katedra Sportowych Gier Zespołowych i Sportów Walki z czterema zakładami; Katedra Sportów Zimowych i Gimnastyki z dwoma zakładami; Katedra Sportów Wodnych z dwoma zakładami; Kate-

dra Lekkiej Atletyki z dwoma zakładami; Katedra Teorii Wychowania Fizycznego z dwoma zakładami; Katedra Metodyki Wychowania Fizycznego z dwoma zakładami i Pracownią Praktyk Pedagogicznych; Katedra Rekreacji i Turystyki z dwoma zakładami; Katedra Nauk Humanistycznych z trzema zakładami; Katedra Nauk Społecznych z dwoma zakładami; Katedra Anatomii i Biomechaniki z dwoma zakładami; Katedra Biologii i Medycyny z czterema zakładami; Katedra Fizjologii i Biochemii z dwoma zakładami; Instytut Wychowania Fizycznego i Sportu w Białej Podlaskiej z dziewięcioma zakładami i Studium Języków Obcych. W grudniu 1992 roku w miejsce Katedry Teorii Wychowania Fizycznego i Katedry Metodyki Wychowania Fizycznego powołano Katedrę Teorii i Metodyki Wychowania Fizycznego z trzema zakładami. Rozwiązano również Pracownię Praktyk Pedagogicznych, powołując kierowników praktyk szkolnych, trenerskich i w zakresie rekreacji i turystyki (Aneks nr 5 do Zarządzenia Rektora nr 17/91/92 z dnia 10 grudnia 1992 r.).

Od 1992 roku Rada Wydziału Wychowania Fizycznego nadawała stopień doktora nauk o kulturze fizycznej. Pierwszy dyplom z numerem 516 otrzymała Joanna Lewandowska 6 października 1992 roku. W tym samym roku Rada zaczęła nadawać stopień doktora habilitowanego nauk o kulturze fizycznej w zakresie specjalności. Jako pierwszy otrzymał go 17 listopada 1992 roku w zakresie teorii i metodyki wychowania fizycznego Seweryn Sulisz (numer 73). Od 1992 roku Zakład Teorii Sportu podjął inicjatywę organizowania międzynarodowych konferencji naukowo-metodycznych „Kierunki doskonalenia treningu i walki sportowej”. Odkonano takich konferencji 20. Wszystkie kończyły się wydaniem drukiem cennych monografii. Habilitacje uzyskali: Ryszard Żukowski (29 października 1990 r.), Józef Drabik (29 października 1990 r.), Eugeniusz Wachowski (30 marca 1992 r.), Tadeusz Łobożewicz (21 grudnia 1992 r.), Seweryn Sulisz (22 lutego 1993 r.).

W kadencji 1993–1996 pracami Rady Wydziału Wychowania Fizycznego kierował dziekan: prof. dr hab. Ireneusz Malarecki. Prodziekanami byli: dr Czesława Tukiendorf (ds. dydaktycznych), dr Krzysztof Zuchora (ds. socjalnych studentów), dr hab. Jacek Zieliński prof. AWF (ds. studiów zaocznych i kształcenia podyplomowego). W strukturach Wydziału w wyniku porozumienia kierownictwa AWF Warszawa z Polskim Związkiem Piłki Nożnej zorganizowana została Szkoła Trenerów PZPN, której dyrektorem został dr Dariusz Śledziwski. W 1996 roku Zakład Pedagogiki Katedry Nauk Humanistycznych był współorganizatorem II Europejskiego Kongresu Fair Play. Habilitacje w tym okresie uzyskali: Ryszard Cieśliński (29 listopada 1993 r.), Teresa Ziółkowska (29 listopada 1993 r.), Kazimierz Obołyński (19 grudnia 1994 r.). Nadano także 16 stopni doktora nauk o kulturze fizycznej.

W latach 1996–1999 funkcję dziekana sprawował dr hab. Jacek R. Zieliński prof. AWF. Stanowiska prodziekanów zajmowali: dr Elżbieta Ostrowska (ds. dydaktycznych i kształcenia podyplomowego), dr Zdzisław Szwarz (ds. socjalnych studentów), dr hab. Seweryn Sulisz prof. AWF (ds. studiów zaocznych), dr hab. Andrzej Dąbrowski prof. AWF (ds. kierunku Turystyka i Rekreacja), kierownik Studium Doktoranckiego dr hab. Jerzy Kosiewicz prof. AWF. Strukturę wydziału stanowiły: Instytut Sportu (dyr. prof. dr hab. Mieczysław Witkow-

ski) i dziewięć zakładów; Katedra Teorii i Metodyki Wychowania Fizycznego (kier. prof. dr hab. Tadeusz Maszczak) i pięć zakładów; Katedra Rekreacji i Turystyki (kier. prof. dr hab. Teresa Wolańska) i dwa zakłady; Katedra Nauk Humanistycznych (kier. prof. dr hab. Zofia Żukowska) i trzy zakłady; Katedra Nauk Społecznych (kier. prof. dr hab. Zbigniew Krawczyk) i trzy zakłady; Katedra Anatomii i Biomechaniki (kier. prof. dr hab. Kazimierz Fidelus) i trzy zakłady; Katedra Biologii i Medycyny (kier. prof. dr hab. Janusz Charzewski) i cztery zakłady; Katedra Fizjologii i Biochemii (kier. prof. dr hab. Ireneusz Malarecki) i dwa zakłady.

W 1997 roku Wydział wznowił studencki ruch naukowy, który nie istniał kilkanaście lat, m.in. z powodu stanu wojennego w Polsce. Dr Jerzy Nowocień z zespołem pracowników i studentów IV roku wychowania fizycznego zorganizował i przeprowadził Ogólnopolską Konferencję Naukową Studentów Akademii Wychowania Fizycznego. Uczestniczyli w niej studenci wszystkich uczelni wychowania fizycznego oraz zamiejscowych instytutów wychowania fizycznego w Gorzowie Wielkopolskim i Białej Podlaskiej. Wygłoszono 52 referaty. W 1998 roku Zakład Antropologii zainicjował organizowanie corocznych konferencji naukowych „Warsztaty Antropologiczne”. Pierwsze odbyły się pod nazwą „Społeczne kontrasty o stanie zdrowia Polaków”. Od 2003 roku te cykliczne konferencje warsztatowe zostały nazwane imieniem prof. Janusza Charzewskiego. Habilitacje uzyskali: Andrzej Rejzner (25 listopada 1996 r.), Bożena Biniakiewicz (16 grudnia 1996 r.), Czesław Urbanik (28 kwietnia 1997 r.), Roman Kalina (27 kwietnia 1998 r.), Andrzej Dąbrowski (26 października 1998 r.). Nadano 32 stopnie doktora nauk o kulturze fizycznej.

W kadencji władz Wydziału w latach 1999–2002 dziekanem był dr hab. Jacek R. Zieliński prof. AWF. Prodziekanami byli: dr Zdzisław Szwarz (ds. socjalnych studentów), dr Czesława Tukiendorf (ds. kierunku turystyka i rekreacja), dr hab. Czesław Urbanik prof. AWF (ds. kierunku wychowanie fizyczne), prof. dr hab. Romuald Stupnicki (ds. nauki). W skład struktury Wydziału wchodziły: Instytut Sportu z siedmioma zakładami; Instytut Turystyki i Rekreacji z ośmioma zakładami (rozpoczął funkcjonowanie 1 października 1999 r., Zarządzenie Rektora nr 3 z dn. 11 października 1999 r.); Katedra Teorii i Metodyki Wychowania Fizycznego z czterema zakładami; Katedra Nauk Humanistycznych z trzema zakładami; Katedra Nauk Społecznych z trzema zakładami; Katedra Anatomii i Biomechaniki z dwoma zakładami; Katedra Biologii i Medycyny z czterema zakładami; Katedra Fizjologii i Biochemii z dwoma zakładami. Habilitacje uzyskali: Józef Bergier (29 maja 2000 r.), Władysław Pańczyk (27 listopada 2000 r.), Andrzej Kosmol (27 listopada 2000 r.), Andrzej Matuszkiewicz (28 stycznia 2002 r.), Elżbieta Rutkowska (28 stycznia 2002 r.), Lidia Ilnicka (24 czerwca 2002 r.). Nadano 27 stopni doktora nauk o kulturze fizycznej. Od 1999 roku Uczelnia przystąpiła do programu międzynarodowej wymiany edukacyjnej Erasmus. W 2002 roku w Akademii rozpoczęto wdrażanie postanowień procesu bolońskiego, aktywnie uczestnicząc w europejskiej przestrzeni szkolnictwa wyższego.

W kadencji 2002–2005 na czele Wydziału stanął dziekan dr hab. Czesław Urbanik prof. AWF. Prodziekanami byli: dr hab. Elżbieta Skierska prof. AWF (ds. nauki), dr Maria

Długosielska (ds. kierunku wychowanie fizyczne), dr Jolanta Salita (ds. kierunku turystyka i rekreacja), dr Tadeusz Staniszewski (ds. socjalnych studentów), pełnomocnik dziekana ds. kształcenia podyplomowego i kursów podyplomowych dr Jolanta Żyśko. Struktura Wydziału przedstawiała się następująco: Instytut Sportu (dyr. dr hab. Roman Kalina prof. AWF, z-cy dr Zdzisław Szwarz, dr Dariusz Śledziwski) i siedem zakładów; Instytut Turystyki i Rekreacji (dyr. prof. dr hab. Antoni K. Gajewski) i osiem zakładów; Katedra Teorii i Metodyki Wychowania Fizycznego (kier. prof. dr hab. Tadeusz Maszczak) i cztery zakłady oraz jednostka Programowe Praktyki Pedagogiczne (kier. dr Alicja Zarychta); Katedra Nauk Humanistycznych (kier. prof. dr hab. Tadeusz Rychta) i trzy zakłady; Katedra Nauk Społecznych (kier. prof. dr hab. Jerzy Kosiewicz) i trzy zakłady; Katedra Anatomii i Biomechaniki (kier. dr hab. Jacek R. Zieliński prof. AWF) i dwa zakłady; Katedra Biologii i Medycyny (kier. prof. dr hab. Janusz Charzewski do 2003 r., od 2003 prof. dr hab. Jadwiga Charzewska) i cztery zakłady; Katedra Fizjologii i Biochemii (kier. dr hab. Grażyna Lutosławska prof. AWF) i dwa zakłady. W 2003 roku dr hab. Jerzy Nowocień prof. AWF – Kierownik Zakładu Pedagogiki i dr Jerzy Chełmecki – Kierownik Zakładu Historii Kultury Fizycznej i Olimpizmu zainicjowali organizowanie Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej nt. „Wiedzy o kulturze fizycznej w naukach humanistycznych”. Z biegiem lat konferencje stały się cykliczne – coroczne. Mają wspólny tytuł: „Społeczno-edukacyjne oblicza współczesnego sportu i olimpizmu”. Łącznie odbyło się ich 14. Efektem są monografie pod redakcją Jerzego Nowocienia i Jerzego Chełmeckiego, a od roku 2011 pod redakcją Jerzego Nowocienia i Krzysztofa Zuchory. Konferencje bywają ogólnopolskie, z udziałem gości zagranicznych, a także międzynarodowe. Cztery tomy monografii wydane w tym cyklu (2013, 2014, 2015, 2016) zostały wyróżnione w konkursie Wawrzyn Olimpijski 2016 (11 kwietnia 2017 r.).

W ramach kształcenia podyplomowego zorganizowano 19 edycji studiów podyplomowych: organizacja i zarządzanie w kulturze fizycznej, szkolne wychowanie fizyczne, gimnastyka korekcyjna w wychowaniu fizycznym i zdrowotnym, psychologia sportu. Ponadto zorganizowano studia podyplomowe trenerskie w pływaniu i szachach. W ramach kształcenia podyplomowego przeprowadzono 40 kursów instruktora sportu lub instruktora rekreacji ruchowej w różnych dyscyplinach sportu. Łącznie w studiach podyplomowych uczestniczyło 547 słuchaczy, w kursach instruktorskich 987. Kierownikiem studiów podyplomowych była dr Jolanta Żyśko. Kadencja ta była pierwszą pod zarządem nowej ustawy Prawo o Szkolnictwie Wyższym z 2005 roku. Wówczas wprowadzono studia dwustopniowe (licencjat), standardy kształcenia, punkty ECTS i system oceny antyplagiatowej prac dyplomowych. Habilitacje: Jerzy Nowocień (25 listopada 2002 r.), Henryk Norkowski (26 kwietnia 2004 r.), Zbigniew Trzaskoma (28 czerwca 2004 r.), Wojciech Jan Cynarski (27 czerwca 2005 r.). Nadano 34 stopnie doktora nauk o kulturze fizycznej.

Kadencja 2005–2008. Dziekanem wybrano dr. hab. Jerzego Nowocienia prof. AWF. Prodziekanami byli: prof. dr hab. Dmytro Poliszczuk (ds. nauki), dr Jerzy Chełmecki (ds. kierunku wychowanie fizyczne), dr Janusz Matusiak (ds. kierunku turystyka i rekreacja),

dr Zdzisław Szwarc (ds. socjalnych studentów). Kierownikiem studiów doktoranckich była w tym czasie dr hab. Monika Guskowska, kierownikiem studiów podyplomowych dr Agnieszka Fornal-Urban. Struktura: Instytut Sportu (dyr. dr hab. Henryk Norkowski prof. AWF, z-ca dr Maria Długosielska) i osiem zakładów; Instytut Turystyki i Rekreacji (dyr. dr hab. Andrzej Dąbrowski prof. AWF, z-ca dr Rafał Rowiński) i osiem zakładów; Katedra Teorii i Metodyki Wychowania Fizycznego (kier. prof. dr hab. Tadeusz Maszczak) i cztery zakłady oraz Pracownia Praktyk Pedagogicznych (kier. dr Alicja Zarychta); Katedra Nauk Humanistycznych (kier. dr hab. Jerzy Nowocień prof. AWF) i trzy zakłady; Katedra Nauk Społecznych (kier. prof. dr hab. Jerzy Kosiewicz) i trzy zakłady; Katedra Anatomii i Biomechaniki (kier. dr hab. Jacek Zieliński prof. AWF) i trzy zakłady; Katedra Fizjologii i Medycyny Sportowej (kier. prof. dr hab. Dmytro Poliszczuk) i trzy zakłady; Katedra Antropologii i Biologii (od 2007 r., wcześniej funkcjonowała pod nazwą Katedra Biologii i Medycyny; kier. prof. dr hab. Jadwiga Charzewska) i trzy zakłady.

W kadencji zorganizowano studia podyplomowe o nazwie Szkolne wychowanie fizyczne finansowane przez Europejski Fundusz Społeczny i Ministerstwo Edukacji Narodowej. Kierowała nimi dr Agnieszka Fornal-Urban. Studia prowadzono w kooperacji z Uniwersytetem Warszawskim. Przeprowadzono trzy edycje. Wydział w rankingu uczelni wychowania fizycznego trzykrotnie był sklasyfikowany na I miejscu. Uruchomiono kolejne: studia podyplomowe trenerskie w piłce siatkowej, koszykówce i piłce nożnej. Łącznie w kadencji 2005–2008 w studiach podyplomowych uczestniczyło 497 słuchaczy. W kursach instruktora sportu, instruktora rekreacji ruchowej oraz menedżera sportu wzięło udział 719 słuchaczy. Habilitacje uzyskali¹³: Monika Guskowska (24 października 2005 r.), Dziubiński Zbigniew (19 grudnia 2005 r.), Krystyna Górniak (9 stycznia 2007 r.), Elżbieta Hübner-Woźniak (15 maja 2007 r.), Krzysztof Buśko (3 lipca 2007 r.), Andrzej Nowakowski (5 grudnia 2006 r.), Ewa Kozdroń (6 listopada 2007 r.), Stanisław Zaborniak (11 grudnia 2007 r.), Jerzy Pośpiech (1 lipca 2008 r.). Nadano 36 stopni doktora nauk o kulturze fizycznej.

W kadencji 2008–2012 dziekanem został dr hab. Henryk Norkowski prof. AWF. Prodziekanami wybrano: prof. dr hab. Dmytro Poliszczuka (ds. nauki), doc. dr Marię Długosielską (ds. kierunku wychowania fizycznego i kierunku sport; do 30 sierpnia 2011 r.) i dr hab. Krzysztofa Jankowskiego (od 1 września 2011 r.), dr. Janusza Matusiaka (ds. kierunku turystyki i rekreacji), dr. Zdzisława Szwarca (ds. socjalnych studentów). Kierownikiem studiów doktoranckich był dr hab. Jacek R. Zieliński prof. AWF, kierownikiem studiów kształcenia podyplomowego dr Elżbieta Olszewska. W strukturze wydziału funkcjonowały: Instytut Sportu (dyr. dr hab. Krzysztof Perkowski prof. AWF, z-ca doc. dr Sławomir Neuhorn) i osiem zakładów; Instytut Turystyki i Rekreacji (dyr. dr hab. Ludwik Mazurkiewicz prof. AWF, z-ca dr Rafał Rowiński) i siedem zakładów; Katedra Teorii i Metodyki Wychowania Fizycznego (kier. prof. dr hab. Tadeusz Maszczak) i cztery zakłady oraz Pracownia Praktyk Peda-

¹³ Zgodnie z ustawą Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce stopnie doktora habilitowanego nadawane przez Radę Wydziału nie podlegały zatwierdzeniu przez Centralną Komisję do Spraw Stopni i Tytułów Naukowych. Dlatego data kolokwium jest równoznaczna z nadaniem stopnia.

gogicznych (kier. doc. dr Alicja Zarychta); Katedra Nauk Humanistycznych (kier. dr hab. Jerzy Nowocień prof. AWF) i trzy zakłady; Katedra Nauk Społecznych (kier. prof. dr hab. Jerzy Kosiewicz) i trzy zakłady; Katedra Anatomii i Biomechaniki (kier. prof. dr hab. Czesław Urbanik) i trzy zakłady; Katedra Fizjologii i Medycyny Sportowej (kier. dr hab. Krzysztof Mazurek prof. AWF) i trzy zakłady; Katedra Antropologii i Biologii (kier. dr hab. Elżbieta Skierska prof. AWF) i trzy zakłady.

W 2009 roku zlikwidowano zakres przypisywany do stopnia 'doktor habilitowany'. Pierwszy taki dyplom otrzymał 26 maja 2009 roku Jan Czeczelewski. Z dniem 15 lutego 2011 roku zlikwidowany został Instytut Turystyki i Rekreacji w związku z utworzeniem na mocy decyzji Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 4 stycznia 2011 roku nr MN i SW-DN-S-WUP-6033-12771-2/EG/10 Wydziału Turystyki i Rekreacji AWF Warszawa. Pracownicy Instytutu Turystyki i Rekreacji Wydziału Wychowania Fizycznego stali się pracownikami Wydziału Turystyki i Rekreacji (Zarządzenie nr 20/2010/2011 Rektora AWF w Warszawie z dnia 2 lutego 2011 r.).

Utworzono międzywydziałową jednostkę Studia Kształcenia Podyplomowego, której zadaniem była organizacja i prowadzenie studiów podyplomowych na wydziałach. Inaugurowano kolejne edycje studiów podyplomowych na kierunkach już wcześniej uruchomionych, a także utworzono nowe kierunki: dziennikarstwo sportowe, żywienie i wspomaganie dietetyczne w sporcie, edukacja taneczna. Łącznie w studiach podyplomowych wzięło udział 727 słuchaczy. W kursach instruktora sportu i instruktora rekreacji ruchowej wzięło udział 750 uczestników. Ponadto został przeprowadzony kurs przygotowania pedagogicznego dla studentów I stopnia na kierunku sport (29 osób) oraz kurs trenera klasy II w szermierce (20 osób). W kadencji 2008–2012 prowadzone były studia podyplomowe szkolne wychowanie fizyczne, studia podyplomowe menadżerskie organizacji i zarządzania w kulturze fizycznej oraz gimnastyka korekcyjna w wychowaniu fizycznym i zdrowotnym, które realizowane były w ramach projektu Rozwoju Kompetencji Kadr Sportowych Systemu Oświaty Miasta st. Warszawy, finansowane ze środków Unii Europejskiej i Ministerstwa Edukacji Narodowej. Habilitacje uzyskali: Elżbieta Huk-Wieliczuk (4 listopada 2008 r.), Jan Gajewski (21 stycznia 2009 r.), Jolanta Żyśko (24 lutego 2009 r.), Andrzej Mastalerz (31 marca 2009 r.), Jan Czeczelewski (26 maja 2009 r.), Marianna Barlak (7 lipca 2009 r.), Michał Wychowański (26 stycznia 2010 r.), Krzysztof Perkowski (23 lutego 2010 r.), Andrzej Klusiewicz (25 maja 2010 r.), Marek Kruszewski (5 października 2010 r.), Adam Czapliski (23 listopada 2010 r.), Bartosz Molik (24 maja 2011 r.), Jolanta Mogiła-Lisowska (28 czerwca 2011 r.), Krzysztof Jankowski (27 marca 2012 r.). Nadano 51 stopni doktora nauk o kulturze fizycznej.

Kadencja 2012–2016. Dziekanem został prof. dr hab. Jerzy Nowocień. Prodziekani: dr hab. Jan Gajewski prof. AWF (ds. nauki), dr hab. Krzysztof Jankowski (ds. dydaktycznych kierunku wychowanie fizyczne i kierunku sport), doc. dr Sławomir Neuhorn (ds. ogólnych), doc. dr Barbara Pacelt (ds. socjalno-bytowych studentów). Kierownikiem studiów dok-

toranckich był dr hab. Jan Gajewski prof. AWF, a kierownikiem studiów podyplomowych dr Elżbieta Olszewska. Wydziałowym koordynatorem programu Erasmus+ był dr Marcin Czechowski. W wyniku restrukturyzacji został zlikwidowany Instytut Sportu. Utworzono sześć katedr: Katedrę Anatomii i Biomechaniki (kier. dr hab. Andrzej Mastalerz prof. AWF) i trzy zakłady; Katedrę Nauk Biomedycznych (kier. prof. dr hab. Grażyna Lutostawska) i cztery zakłady; Katedrę Nauk Społecznych (kier. prof. dr hab. Zbigniew Dziubiński) i trzy zakłady; Katedrę Teorii Wychowania Fizycznego i Pedagogiki (kier. prof. dr hab. Tadeusz Maszczyk) i cztery zakłady; Katedrę Sportów Indywidualnych i Zespołowych (kier. dr hab. Krzysztof Perkowski prof. AWF) i cztery zakłady; Katedrę Teorii Sportu, Sportów Wodnych i Zimowych (kier. dr hab. Krzysztof Jankowski) i trzy zakłady. W kadencji wprowadzono Krajowe Ramy Kwalifikacji, opracowano karty przedmiotów. Wydział uzyskał w kwalifikacji naukowej MNiSW kategorię B.

W kadencji 2012–2016 powstała międzywydziałowa jednostka Centrum Kształcenia Podyplomowego. Zrealizowano 23 edycje studiów podyplomowych. Przygotowano program studiów podyplomowych trener personalny. We wszystkich edycjach studiów podyplomowych udział wzięło 629 słuchaczy. Realizowano projekt „Rozwój kompetencji zawodowych osób odpowiedzialnych za edukację zdrowotną w kontekście zmian środowiskowych”, w ramach którego przeprowadzono studia podyplomowe: Żywnienie i wspomaganie dietetyczne w sporcie oraz warsztaty Żywnienie dzieci i młodzieży i Środowisko a zdrowie człowieka. W zakresie projektu przeszkolono 80 osób.

W ramach Centrum Kształcenia Podyplomowego w kursach instruktora sportu oraz instruktora rekreacji ruchowej, a także specjalistycznych kursach z zakresu fizjoterapii wzięło udział 460 uczestników. Habilitacje uzyskali: Natalia Morgulec-Adamowicz (29 stycznia 2013 r.), Michał Lenartowicz (28 maja 2013 r.), Jadwiga Malczewska-Lenczowska (1 lipca 2014 r.), Izabela Rutkowska (14 października 2014 r.), Jakub Adamczyk (20 stycznia 2015 r.), Adam Wilczewski (5 maja 2015 r.), Agnieszka Zalewska-Meler (10 marca 2015 r.), Paweł Król (12 kwietnia 2016 r.). Nadano 42 stopnie doktora nauk o kulturze fizycznej.

Kadencja 2016–2020. Dziekanem został dr hab. Krzysztof Perkowski prof. AWF. Prodziekani: dr Edyta Sienkiewicz-Dianzenza (ds. studiów), dr hab. Krzysztof Jankowski (ds. organizacji i kadr; do września 2019) oraz dr Michał Staniszewski, dr Przemysław Zybko (ds. studenckich i sportu akademickiego, pełniący również obowiązki pełnomocnika rektora ds. sportu akademickiego). Kierownikiem studiów doktoranckich został dr hab. Jan Gajewski prof. AWF (do 2017 r.), wydziałowym koordynatorem programu Erasmus+ była dr Renata Czarniecka, a od roku akademickiego 2018/2019 dr Zuzanna Mazur. Na pierwszym posiedzeniu Rady dziekan ogłosił rok 2016 rokiem dydaktyki i integracji. Kierownictwo Wydziału dokonało restrukturyzacji i ustanowiło trzy katedry: Katedrę Nauk Humanistycznych i Społecznych (kier. prof. dr hab. Zbigniew Dziubiński) z czterema zakładami; Katedrę Nauk Biomedycznych (kier. dr hab. Andrzej Mastalerz prof. AWF) i Katedrę Sportu (kier. dr hab. Marek Kruszewski prof. AWF).

Fot. 16. Pracownicy Katedry Nauk Humanistycznych i Społecznych (kierownik prof. dr hab. Zbigniew Dziubiński) w 2019 r. (fot. Mirosław Strzelecki).

Fot. 17. Pracownicy Katedry Nauk Biomedycznych (kier. dr hab. Andrzej Mastalerz prof. AWF) w 2019 r.

Fot. 18. Pracownicy Katedry Sportu (kier. dr hab. Marek Kruszewski) w 2019 r. (fot. Marcin Smolarczyk).

Habilitacje uzyskali: Zbigniew Wochoński (11 października 2016 r.), Krzysztof Pezdek (13 marca 2018 r.), Michał Słoniewski (13 listopada 2018 r.), Paweł Tomaszewski (13 listopada 2018 r.), Anna Kęska (12 marca 2019 r.). Nadano 31 stopni doktora nauk o kulturze fizycznej. W ostatniej z opisywanych w tym tomie kadencji władz Wydziału Wychowania Fizycznego realizowane były studia podyplomowe: Szkolne wychowanie fizyczne, Psychologia sportu, Żywność i wspomaganie dietetyczne w sporcie, Relaksacja i joga, Trener personalny, ponadto rozszerzona została oferta studiów podyplomowych o nowy kierunek – trener przygotowania motorycznego. Do roku 2019 w kadencji 2016–2020 w studiach podyplomowych organizowanych przez Wydział Wychowania Fizycznego wzięło i bierze udział 397 uczestników. W kursach instruktora sportu i trenera sportu, a także warsztatach z zakresu wykorzystania różnych przyborów w zajęciach ruchowych udział wzięło 397 uczestników. Kursy instruktora sportu i trenera sportu w danej dyscyplinie realizowane są we współpracy z Polskimi Związkami Sportowymi. Wydział dostosowuje się do wymogów ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. poz. 1668) obowiązującej od 1 października 2018 roku.

Piśmiennictwo

Gilewicz Z. (1960) *Akademia Wychowania Fizycznego 1929-1959. Księga pamiątkowa*, Warszawa.

Hądzelek K. i Zuchora K. (red.) (2010) *Księga pamiątkowa 1929/1930-2009/2010*, Warszawa.

Szczechowicz M. (red.) (2013) *Absolwenci rocznika 1963-1967*, Warszawa.

W tekście wykorzystano dokumentację Wydziału Wychowania Fizycznego AWF Warszawa oraz wypowiedzi pracowników i absolwentów AWF Warszawa.

07

Izabela Rutkowska, Paweł Targosiński, Andrzej Kosmol

**Wydział Rehabilitacji Akademii
Wychowania Fizycznego
w Warszawie – rys historyczny
i teraźniejszość**

Izabela Rutkowska, Paweł Targosiński, Andrzej Kosmol

Wydział Rehabilitacji Akademii Wychowania Fizycznego w Warszawie – rys historyczny i terażniejszość

Wydział Rehabilitacji Akademii Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie obchodzi w roku 2019 jubileusz 35-lecia swego istnienia. Był to okres dynamicznego rozwoju zarówno działalności dydaktycznej, jak i naukowej, a także nawiązania współpracy z najważniejszymi organizacjami międzynarodowymi w zakresie fizjoterapii, m.in. z Europejską Siecią Szkół Fizjoterapii (ENPHE) oraz Światową Konfederacją Fizjoterapii (WCPT, ponadto był to czas kooperacji z czołowymi placówkami ochrony zdrowia oraz wybitnymi specjalistami w dziedzinie fizjoterapii i medycyny.

W historii kształcenia kadr dla potrzeb rehabilitacji w AWF Warszawa można wyróżnić dwa etapy: pierwszy – od lat pięćdziesiątych do 1984 roku, i drugi – działalność Wydziału Rehabilitacji od 1984 do 2019 roku.

Powstanie Wydziału Rehabilitacji było konsekwencją procesu rozwoju specjalizacji w zakresie rehabilitacji/fizjoterapii w Akademii; jego początek przypada na wczesne lata pięćdziesiąte i wiąże się z inicjatywą i aktywnością prof. Mariana Weissa, w owym czasie dyrektora szpitala w Konstancinie. To dzięki jego decyzji studenci AWF Warszawa mogli nabywać praktyczne umiejętności rehabilitacyjne. W utworzonym w Akademii Zakładzie Gimnastyki Leczniczej prof. Weiss skompletował zespół, w którego skład wchodził także pracownicy AWF Warszawa. Pierwsi absolwenci specjaliści z zakresu gimnastyki leczniczej opuścili Uczelnię w roku 1954. Nie mogło być lepszego miejsca do podjęcia kształcenia specjalistów, którzy w procesie usprawnienia pacjentów posługują się ruchem. Rozwój fizjoterapii pozostaje w stałym związku z naukami o kulturze fizycznej i z medycyną – dla dobra obu dziedzin, ale przede wszystkim dla dobra pacjentów. Pracownicy i studenci Wydziału Rehabilitacji wprowadzali do leczenia niezbędną znajomość teorii i metodyki ćwiczeń ruchowych, które wraz z wiedzą biomedyczną uczyniły z ruchu „lekarstwo” o wyjątkowych walorach terapeutycznych.

W 1959 roku AWF uzyskała prawa doktoryzowania, a już w 1962 roku została obroniona pierwsza praca doktorska z zakresu gimnastyki leczniczej, której autorką była Janina Lachowa, współtwórczyni gimnastyki leczniczej w szpitalu w Konstancinie oraz nauczycielka kadr kształcących rehabilitantów w AWF Warszawa.

Na początku lat sześćdziesiątych powołano odrębną specjalizację gimnastyki leczniczej w programie czteroletnich studiów wychowania fizycznego. Znaczącą rolę w kształceniu specjalistów rehabilitacji ruchowej odegrało Stołeczne Centrum Rehabilitacji Schorzeń Narządu Ruchu w Konstancinie – ośrodek szeroko znany na świecie z nowatorskich metod rehabilitacji i z efektów ich stosowania oraz z wysokiego poziomu specjalistycznego kształcenia kadr i prowadzonych tam prac badawczych. Porozumie-

nie zawarte pomiędzy władzami Akademii i dyrektorem STOCER prof. Marianem Weissem w sprawie szkolenia specjalistów rehabilitacji działało doskonale. Kadre dydaktyczną stanowili wybitni specjaliści rehabilitacji, wykształceni jeszcze w pierwszych latach istnienia Centrum: Jadwiga i Wojciech Chydziniński, Józef Dolot, Krzysztof Walicki, Jerzy Beck, Wielisława i Edward Chromcowie, Izabela Sławoń, Jerzy Kostewicz. Wiele z tych osób uzyskało w trakcie swojej pracy w Uczelni i w STOCER stopnie doktorskie, a niektórzy – tytuły profesorskie z dziedziny nauk o kulturze fizycznej w zakresie rehabilitacji. To oni budowali fundament kształcenia rehabilitantów w naszej Akademii.

W 1976 roku, dzięki zabiegom prof. Mariana Weissa utworzono w AWF Warszawa nowy kierunek studiów – rehabilitację ruchową. Kierownikiem Zakładu Rehabilitacji Ruchowej został w 1979 roku dr Andrzej Zembaty, który zorganizował i koordynował zajęcia kliniczne w dwunastu placówkach. Jego kompetencje i zaangażowanie sprawiły, że w edukacji rehabilitantów doszło do wielu reform. W 1982 roku rektor AWF Warszawa prof. Tadeusz Ulatowski powierzył dr. Andrzejowi Zembatemu funkcję pełnomocnika ds. Organizacji Wydziału Rehabilitacji. Marzenia i ambicje kadry specjalistów rehabilitacji zaczęły się urealniać.

Po pokonaniu wielu przeszkód biurokratycznych i mentalnych w roku akademickim 1984/1985 decyzją Senatu AWF Warszawa oraz ówczesnego Ministerstwa Sportu utworzono pierwszy w Polsce Wydział Rehabilitacji Ruchowej. Funkcję dziekana na lata 1984–1987 powierzono wybitnemu ortopedzie i specjalście rehabilitacji, ekspertowi WHO prof. Andrzejowi Seyfriedowi, którego wspierali prodziekani: ds. studenckich i organizacyjnych – doc. Andrzej Zembaty oraz ds. nauki – doc. Aleksander Ronikier. Funkcjonujący do tej pory na kierunku Rehabilitacja ruchowa Zakład Rehabilitacji Ruchowej z siedmioma pracownikami uległ przekształceniu w samodzielne zakłady, wśród których były: Zakład Rehabilitacji, Zakład Fizjoterapii, Zakład Kinezyterapii, Zakład Fizjologii, Zakład Anatomii, Zakład Patofizjologii, Zakład Teorii i Metodyki Wychowania Fizycznego. Powstanie tej nowej struktury wiązało się z coraz bardziej sprecyzowanymi działaniami dydaktycznymi i badawczymi. Dotyczyły one systematyki fizjoterapii, jej miejsca i znaczenia w rehabilitacji integracyjnej, a także fizjoprofilaktyki w zapobieganiu i zwalczaniu chorób cywilizacyjnych. Największe zainteresowanie budziły zagadnienia diagnostyki, prognozowania i oceny efektywności procesu fizjoterapii.

Fot. 19. Inauguracja roku akademickiego 1985/1986, drugi rok działalności Wydziału Rehabilitacji (fot. Archiwum Wydziału Rehabilitacji)¹⁴.

W początkowym okresie istnienia Wydziału twórcą i głównym motorem napędowym koncepcji kształcenia, które legły u podstaw powstania najpierw specjalizacji, potem kierunku, a w efekcie Wydziału, był profesor (wówczas doc. dr) Andrzej Zembaty. Pod jego kierunkiem opracowane zostały plany i programy nauczania. Stworzenie struktury wydziałowej z pracownikami, zakładami i katedrami pozwoliło na kompletne, całościowe i wszechstronne kształcenie specjalistów z zakresu fizjoterapii, czego do tej pory w Polsce nie było.

W 1989 roku z inicjatywy prof. Jana Haftka (wspólnie z prof. Stanisławem Rudnickim i prof. Aleksandrem Ronikierem) powołano Polskie Towarzystwo Rehabilitacji z siedzibą na Wydziale Rehabilitacji AWF w Warszawie. Rok później Wydział Rehabilitacji zorganizował I Międzynarodowy Naukowy Kongres Towarzystwa na temat rehabilitacji po urazach rdzenia kręgowego (w tym zakresie specjalizował się szpital w Konstancinie). Kongres ten odbył się w Warszawie i zgromadził ponad pięciuset uczestników, wśród nich liczne grono specjalistów z zagranicy.

Na mocy ustawy o szkolnictwie wyższym z 1991 roku Akademia od 1992 roku wprowadziła czteroipółletnie studia na Wydziale Rehabilitacji Ruchowej. Wydział współpracuje z czołowymi placówkami szpitalnymi i oddziałami rehabilitacji, m.in. z: Centrum Zdrowia

¹⁴ Za stołem prezydyjnym m.in. profesorowie Wydziału: pierwszy dziekan Rehabilitacji prof. Andrzej Sayfried (trzeci od prawej), prof. Anna Ziemilska (druga od prawej), prof. Jerzy Grossman - dziekan Wydziału w latach 1998/1999.

Dziecka, szpitalem w Dziekanowie Leśnym, bródnowskim Instytutem Onkologii, bielańskim Instytutem Onkologii, Kliniką Kardiologii w Aninie i kliniką przy ul. Spartańskiej w Warszawie, Centralnym Szpitalem Uniwersytetu Medycznego przy ul. Banacha w Warszawie, Instytutem Neurologii i Psychiatrii oraz wieloma innymi.

Rozwój Wydziału oznaczał również rozwój naukowy pracowników. Ponadto kształcenie fizjoterapeutów na poziomie studiów wyższych wymagało odpowiedniej kadry dydaktycznej i klinicznej, a celem było uzyskanie autonomii i samodzielności w zakresie podstawowej działalności naukowo-dydaktycznej. Niezbędne było stworzenie zaplecza naukowego, ponieważ fizjoterapia jako kierunek studiów akademickich musiała okrzepnąć również na tym polu. Wynikiem starań władz i osiągnięć naukowych, organizacyjnych i dydaktycznych w roku akademickim 1993/1994 Wydział Rehabilitacji otrzymał prawa nadawania stopnia doktora nauk o kulturze fizycznej w zakresie rehabilitacji ruchowej. Był to znaczący moment w historii rozwoju polskiej fizjoterapii. W krótkim czasie stworzona została własna kadra pracowników naukowo-dydaktycznych z różnych działów rehabilitacji. Kulminacyjnym osiągnięciem Wydziału w tym zakresie było uzyskanie w 2016 roku prawa do nadawania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk o kulturze fizycznej. Konsekwencją tej decyzji było utworzenie studiów doktoranckich już w 2017 roku. W okresie od 1994 do 2008 tytuł doktora nauk o kulturze fizycznej na Wydziale uzyskało 49 osób, w tym czasie pięciu naszych pracowników pomyślnie zakończyło procedurę habilitacyjną, a czworo uzyskało stopień profesora zwyczajnego. W kolejnej dekadzie 38 osób obroniło prace doktorskie (w tym 20 z naszej kadry), 12 osób uzyskało tytuł doktora habilitowanego, a sześciu obecnych pracowników tytuł profesora. Aktualnie Wydział może się poszczycić liczną kadrą młodych samodzielnych pracowników naukowych.

Nad realizacją zadań dydaktycznych, naukowych i organizacyjnych czuwali dziekani Wydziału. W kolejnych kadencjach byli to profesorowie: Aleksander Ronikier (1987–1993 r.), Elżbieta Promińska (1993–1998 r.), Jerzy Grossman (1998/1999 r.), Zbigniew Lew-Starowicz (1999–2005 r.), Janusz Domaniecki (2005–2012 r.), Andrzej Kosmol (2012–2016 r.) oraz Bartosz Molik (2016–2019 r.).

Od 1998 roku kierunek studiów nie jest już kierunkiem rehabilitacji, lecz fizjoterapii. Jednocześnie wprowadzony został przepisami ministerstwa system studiów dwustopniowych – trzyletnie studia licencjackie oraz dwuletnie studia magisterskie, kończące się odpowiednio stopniami licencjata fizjoterapii i magistra fizjoterapii oraz uprawnieniami do wykonywania zawodu fizjoterapeuty. Pojawiły się też pierwsze standardy kształcenia w fizjoterapii. Na początku nowego stulecia Wydział Rehabilitacji warszawskiej AWF prowadził również półtoraroczne licencjackie studia wyrównawcze dla osób posiadających wykształcenie na poziomie technika fizjoterapii. Umożliwiało to uzyskanie stopnia zawodowego licencjata i możliwość ubiegania się o studiowanie na drugim poziomie studiów i zdobycia stopnia zawodowego magistra fizjoterapii.

Ważnym z punktu widzenia zawodu fizjoterapeuty, kształcenia oraz kompetencji

zawodowych był moment pojawienia się 25 września 2015 roku ustawy o zawodzie fizjoterapeuty. Zmieniła ona w sposób zasadniczy podejście do kształcenia i kompetencji zawodowych fizjoterapeutów. Wydział Rehabilitacji AWF Warszawa miał znaczący udział w stworzeniu jej podstaw. Dzięki zaangażowaniu pracowników Wydziału powstała ustawa o zawodzie fizjoterapeuty, a na jej mocy utworzony został samorząd fizjoterapeutów – Krajowa Izba Fizjoterapii, której pierwszym, historycznym prezesem został nasz pracownik – dr hab. n. med. Maciej Krawczyk. Od czasu prac nad ustawą pracownicy naszego Wydziału wnoszą istotny wkład w prace różnych komisji powołanych przez KIF.

Jednym z ważniejszych osiągnięć KIF było stworzenie nowego standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu fizjoterapeuty, a wcześniej niezbędnych, obligatoryjnych ram programowych dla nowego trybu kształcenia na kierunku fizjoterapia. Zadanie to realizowała grupa ekspertów ds. kształcenia przeddyplomowego oraz Państwowego Egzaminu Fizjoterapeutycznego, którego wiceprzewodniczącym jest doc. dr Paweł Targosiński. Opracowano projekt standardu oraz zasady i zakres obowiązkowego dla fizjoterapeutów Państwowego Egzaminu Fizjoterapeutycznego.

Ustawa o zawodzie fizjoterapeuty zmieniła także tryb kształcenia fizjoterapeutów w Polsce. Od 1 października 2017 roku wprowadziła jednolite pięcioletnie studia magisterskie w zakresie fizjoterapii. Spowodowało to konieczność przemodelowania dotychczasowych planów i programów studiów oraz stworzenia nowego trybu dziesięciomestralnych pięcioletnich studiów. Jednocześnie powstała konieczność stopniowego wygaszania dotychczasowych trybów studiów dwustopniowych. Studia te mogą być prowadzone do dnia zakończenia ostatniego cyklu kształcenia rozpoczętego przed dniem 1 października 2017 roku – w przypadku studiów pierwszego stopnia, oraz do dnia 31 grudnia 2022 roku – w przypadku studiów drugiego stopnia. Wiąże się to również z dużymi zmianami organizacyjnymi. Na Wydziale jak i w całej Uczelni toczą się obecnie zmiany związane z wprowadzeniem nowej ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Nakłada ona obowiązek dostosowania się do jej postanowień, co wiąże się z kolejnymi zmianami w strukturze i zasadach funkcjonowania.

Nowe spojrzenie na kształcenie w fizjoterapii zapewnia też Polska Rama Kwalifikacji, której wymogi zostały wprowadzone w Wydziale Rehabilitacji warszawskiej AWF już w 2012 roku. Pozwoliło to na lepsze dostosowanie kwalifikacji naszego absolwenta, czyli fizjoterapeuty, do potrzeb rynku pracy, wzrostu mobilności i promowania uczenia się przez całe życie.

Obecny Wydział Rehabilitacji Akademii Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie to nie tylko kierunek kształcący fizjoterapeutów. Powstały nowe kierunki studiów: Pielęgniarstwa i Terapii Zajęciowej. Kierunek pielęgniarstwo utworzony został w 2011 roku w projekcie AWF Warszawa „Medicover Pielęgniarstwo XXI wieku – Europejski Standard Zawodu”. W latach 2011–2015 Wydział realizował także studia pomostowe dla pielęgniarek. Zawarto umowę między Uczelnią a Centrum Medycznym Medicover sp.

z o.o. o współpracy naukowej oraz dydaktycznej. Współpraca Uczelni z firmą Medico-
ver przynosi wymierne korzyści obu stronom i przyczynia się do nieustannego rozwoju
kierunku kształcenia pielęgniarstwo. Firma Medico-
ver prowadząca działalność gospo-
darczą w sektorze medycznym oferuje studentom możliwość skorzystania z nowocze-
śnie wyposażonej bazy, jaką stanowi wieloprofilowy szpital Medico-
ver i centra Medico-
ver z podstawową i ambulatoryjną specjalistyczną opieką zdrowotną, świadczoną zgodnie
z najwyższymi standardami jakości. Partnerstwo zakłada również wspólne prowadzenie
działalności badawczo-rozwojowej, zgodnie z ideą gospodarki opartej na wiedzy. Rozwój
kierunku pielęgniarstwo umożliwia również wieloletnia współpraca z innymi podmiotami
lecznymi, m.in. ze szpitalem Bielańskim, Instytutem Pomnik Centrum Zdrowia Dziecka
w Międzylesiu, Instytutem Psychiatrii i Neurologii w Warszawie oraz Narodowym Instytu-
tem Geriatrii, Reumatologii i Rehabilitacji w Warszawie.

Ukończenie trzyletnich studiów na kierunku pielęgniarstwo połączone jest z uroczy-
stym wprowadzeniem do zawodu oraz uroczystością symboliki zawodu, której finalnym
momentem jest nałożenie czepka pielęgniarzkiego lub przypięcie broszy oraz uroczy-
ste odsłuchanie hymnu pielęgniarzkiego, a także złożenie przysiężki. Do chwili obec-
nej odbyło się sześć pełnych cykli kształcenia na poziomie studiów I stopnia, a od 2017
roku prowadzone są studia pielęgniarzkie II stopnia. Dotychczas kierunek pielęgniarstwo
na Wydziale Rehabilitacji AWF Warszawa ukończyło na poziomie licencjackim i magister-
skim niemal 500 osób.

Fot. 20. Uroczystość czepkowania na kierunku pielęgniarstwo na Wydziale Rehabilitacji
w AWF Warszawa w 2015 r. (fot. Mariola Godlewska)¹⁵.

W roku 2016 na Wydziale rozpoczęto kształcenie na kierunku terapia zajęciowa. Ab-

15 W pierwszym rzędzie m.in. dziekan Wydziału prof. Andrzej Kosmol, prorektor prof. Jolanta Lisowska.

solwent tego kierunku uzyskuje umiejętności i kompetencje w zakresie prowadzenia różnych metod terapii zajęciowej w procesie rehabilitacji osób z ograniczeniami funkcjonalnymi, psychicznymi, osób niepełnosprawnych oraz osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. Kierunek jest bardzo przyszłościowy. W związku z dużym zainteresowaniem nim studentów studiów I stopnia w maju 2019 roku został złożony, a już w lipcu zaakceptowany przez MNiSW wniosek Wydziału o uruchomienie studiów II stopnia na kierunku terapia zajęciowa. Pierwszy rocznik rozpocznie studia w roku akademickim 2020/2021.

Nasi studenci są aktywni w działaniach samorządowych, naukowych, organizacyjnych i wolontariackich. Wybrani przedstawiciele studentów są członkami wydziałowych komisji oceniających jakość kształcenia. Dzięki ich zaangażowaniu organizowane są konferencje, akcje promujące zdrowy styl życia i aktywność fizyczną, jako wolontariusze pomagają przy organizacji zawodów oraz festynów sportowych dla osób ze specjalnymi potrzebami. Każdego roku są organizatorami i uczestnikami zawodów w koszykówce na wózkach oraz zawodów o Puchar Dziekana w pływaniu. Studenci kierunku pielęgniarstwo wnieśli znaczący wkład w organizację i popularyzację działań Wydziału w ramach Festiwalu Nauki w Jabłonie, Festynów dla Zdrowia, Jarmarku Kreatywności podczas Międzynarodowego Dnia Seniora, organizacji wydarzenia pod nazwą Pola Nadziei, połączonego ze zbiórką środków finansowych na rzecz hospicjów oraz ostatnio zainicjowanej współpracy z Fundacją DKMS Pokonajmy nowotwory krwi „Helpers` Generation”. Z inicjatywy studentów oraz pracowników Wydziału działają studenckie koło naukowe, a ich reprezentanci zdobywali liczne nagrody i wyróżnienia na konferencjach i sympozjach ogólnopolskich i międzynarodowych.

Fot. 21. Uroczystość wręczenia dyplomów magisterskich na kierunku fizjoterapia w 2016 r. (fot. Mariola Godlewska).

Analizując ostatnie dziesięciolecie działalności Wydziału, niewątpliwie do największych osiągnięć należy zaliczyć uzyskanie pełnych praw akademickich. Centralna Komisja do Spraw Stopni i Tytułów w listopadzie 2016 roku przyznała Wydziałowi Rehabilitacji prawo do nadawania stopnia doktora habilitowanego nauk o kulturze fizycznej. Wydział udokumentował istotny wkład w rozwój nauk o kulturze fizycznej, potwierdzając wysoki poziom naukowy jednostki. Dorobek publikacyjny, infrastruktura badawcza, rozwój naukowy pracowników zostały pozytywnie ocenione przez gremium eksperckie. Kulminacyjnym momentem w rozwoju Wydziału była ocena parametryczna osiągnięć naukowo-badawczych pracowników (za lata 2013–2016). Decyzją ministra nauki i szkolnictwa wyższego z 2017 roku przyznano Wydziałowi Rehabilitacji, jako jedynemu w naszej Uczelni, kategorię naukową A.

W działalności naukowej, promowaniu wiedzy w zakresie szeroko pojętej fizjoterapii, pielęgniarstwa i terapii zajęciowej niebagatelną rolę odgrywały i niezmiennie mają duże znaczenie „Postępy Rehabilitacji”, czyli pierwsze w Polsce naukowe czasopismo z dziedziny fizjoterapii i rehabilitacji, powołane do życia w 1986 roku. „Postępy Rehabilitacji” są oficjalnym pismem Polskiego Towarzystwa Rehabilitacji wydawanym pod patronatem Komitetu Rehabilitacji, Kultury Fizycznej i Integracji Społecznej PAN.

Wydział Rehabilitacji jest organizatorem i współorganizatorem prestiżowych cyklicznych konferencji w zakresie fizjoterapii i rehabilitacji, pielęgniarstwa, terapii zajęciowej, seksuologii oraz adaptowanej aktywności fizycznej, tj.: Konferencja Naukowo-Szkoleniowa Forum Praktyków Skoliozy (od 2013 r.), międzynarodowa konferencja „Myśl rehabilitacyjna prof. Andrzeja Seyfrieda” (od 2012 r.), Rozwój pielęgniarstwa w Polsce i na świecie (2015 r.), Konferencja Naukowo-Szkoleniowa Forum Praktyków – Pediatria (od 2017 r.), Międzynarodowa Konferencja Polskiego Towarzystwa Naukowego Adaptowanej Aktywności Fizycznej „Teoria i Praktyka Adaptowanej Aktywności Fizycznej” (od 2009 r.), Współczesna Rehabilitacja Seksualna. Na wyróżnienie zasługuje Forum Praktyków Skoliozy – konferencja naukowo-warsztatowa, na której spotykają się naukowcy z praktykami. Konferencja wyznacza najnowsze trendy w podejściu do fizjoterapii skolioz w Polsce, a jej efekty to m.in. powołanie Zespołu Zadaniowego ds. Diagnostyki i Leczenia Zachowawczego w Przebiegu Skoliozy Idiopatycznej działającego przy Komitecie Rehabilitacji, Kultury Fizycznej i Integracji Społecznej PAN.

Wydział Rehabilitacji AWF Warszawa jako pierwszy w Polsce zainicjował, wspólnie z Europejskim Stowarzyszeniem Młodych Fizjoterapeutów (YEAP), organizację Ogólnopolskiej Olimpiady Wiedzy Młodych Fizjoterapeutów. Organizowana co dwa lata olimpiada gromadzi kilkuset uczestników (studentów oraz absolwentów) z kilkudziesięciu ośrodków akademickich w kraju. Olimpiada poza konkursem wyłaniającym najlepszych fizjoterapeutów jest jednocześnie możliwością prezentacji nowych kierunków badań oraz rozwiązań praktycznych w obszarze fizjoterapii.

Wydział jest jedyną jednostką w Polsce należącą do Europejskiej Sieci Szkół Fizjoterapii (ENPHE). Członkostwo w ENPHE umożliwia współpracę z czołowymi placówkami ochrony zdrowia oraz wybitnymi specjalistami w dziedzinie fizjoterapii i medycyny. Nawiązaliśmy również kooperację z Międzynarodowym Towarzystwem Ortopedycznym i Rehabilitacyjnym Leczenia Skoliz (International Society on Scoliosis Orthopaedic and Rehabilitation Treatment, SOSORT). Celem tej współpracy jest propagowanie i unifikowanie zaleceń Towarzystwa, poprzez troskę o najwyższy poziom leczenia skoliz w Polsce.

Warszawski Wydział Rehabilitacji to także duży ośrodek akredytacyjny, którego działalność dotyczy kształcenia fizjoterapeutów na najwyższym poziomie (specjalizacja w fizjoterapii). Efektywność kształcenia została wyróżniona przyznaniem w 2019 roku największej w kraju liczby miejsc dla specjalizantów. Ściśle współpracujemy z Centrum Medycznym Kształcenia Podyplomowego, gdzie pracownicy Wydziału prowadzą szkolenia specjalistyczne dla lekarzy różnych specjalności.

W 2008 roku z inicjatywy pracowników naszego Wydziału powołano do życia Polskie Towarzystwo Naukowe Adaptowanej Aktywności Fizycznej, a jego pierwszym prezesem pełniącym do dziś tę funkcję jest prof. Andrzej Kosmol. Towarzystwo ściśle współpracuje z Wydziałem Rehabilitacji w realizacji różnych inicjatyw, w tym m.in. organizuje i wspiera wszelkie działania mające na celu promocję i rozwój badań naukowych oraz programów szkoleniowych dla osób aktywnych w dziedzinie upowszechniania aktywności fizycznej osób niepełnosprawnych.

Profesorowie pracujący na naszym Wydziale pełnili kluczowe funkcje we władzach Uczelni. Funkcję rektora w kolejnych kadencjach sprawowali: prof. Andrzej Wit (2002–2005 r.) oraz prof. Alicja Przyłuska-Fischer (2005–2008 r.). Natomiast prorektorami byli: prof. Andrzej Wit (1999–2002 r.), prof. Krzysztof Klukowski (2002–2005 r.), prof. Tadeusz Gałkowski (2005–2008 r.), prof. Alicja Przyłuska-Fischer (2005–2008 r.), prof. Zbigniew Trzaskoma (2009–2012 r.) oraz prof. Monika Guskowska (2016–2020 r.). Wśród naszej kadry są osoby pełniące ważne funkcje z wyboru w różnych prestiżowych organizacjach:

- prof. Andrzej Wit był członkiem Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów,
- dr hab. Maciej Krawczyk prof. nadzw. jest członkiem Polskiej Komisji Akredytacyjnej, pierwszym prezesem Krajowej Rady Fizjoterapeutów,
- prof. Alicja Przyłuska-Fischer jest członkiem Komitetu Bioetyki PAN oraz Rady Fundacji Rektorów Polskich,
- prof. Zbigniew Lew-Starowicz jest konsultantem krajowym w dziedzinie seksuologii,
- prof. Małgorzata Łukowicz, prof. Marek Kowlaczyk, prof. Andrzej Wit to eksperci Narodowego Centrum Nauki,
- prof. Andrzej Wit, prof. Aleksander Ronikier, prof. Andrzej Kosmol, prof. Bartosz Molik są/byli członkami Komitetu Rehabilitacji, Kultury Fizycznej i Integracji Społecznej PAN,
- dr Grażyna Brzuszkiewicz-Kuźmicka jest członkiem Zarządu Głównego oraz Preze-

sem Oddziału Mazowieckiego Polskiego Towarzystwa Fizjoterapii,

- dr Ewa Kądalska jest konsultantem krajowym w dziedzinie pielęgniarstwa geriatrycznego.

Działalność pracowników Wydziału w ostatnich latach była doceniana i nagradzana prestiżowymi nagrodami oraz wyróżnieniami, w tym nagrodą Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego za całokształt dorobku, osiągnięcia naukowe i dydaktyczne oraz osiągnięcia organizacyjne - przyznaną w 2016 roku prof. Andrzejowi Witowi. W tym samym roku prof. Bartosz Molik otrzymał nagrodę Międzynarodowej Federacji Adaptowanej Aktywności Fizycznej (IFAPA) – Young Professional Award. W 2017 roku prof. Aleksander Ronikier został odznaczony medalem Kalos Kagathos jako koszykarz, działacz sportowy, szczególnie zasłużony dla sportu akademickiego, profesor z dziedziny rehabilitacji i fizjologii człowieka. Ostatnim dużym wydarzeniem było wyróżnienie prof. Natalii Morgulec-Adamowicz tytułem Fellow International Federation of Adapted Physical Activity (IFAPA) przyznawanym za wybitne osiągnięcia naukowe i zaangażowanie społeczne w obszarze adaptowanej aktywności fizycznej. Wyróżnienie odebrała na Uniwersytecie Virginia w Charlottesville na Międzynarodowym Sympozjum Adaptowanej Aktywności Fizycznej (ISAPA 2019 r.).

Fot. 22. Pracownicy Wydziału Rehabilitacji AWF Warszawa w 2019 r. (fot. Archiwum AWF Warszawa).

W roku 2019 obchodziliśmy jubileusz 35-lecia działalności Wydziału Rehabilitacji będący integralną częścią obchodów 90-lecia AWF Warszawa. Od stycznia do listopada 2019 roku odbyły się liczne konferencje, spotkania, prelekcje w ramach naszych obchodów. W dniach 15-16 listopada 2019 roku miał miejsce kulminacyjny moment jubileuszu,

na który złożyły się następujące wydarzenia: Sesja Jubileuszowa, III Forum Praktyków – Pediatria, Posiedzenie Komitetu Rehabilitacji, Kultury Fizycznej i Integracji Polskiej Akademii Nauk, Jubileuszowy Bal Rehabilitacji oraz VII Ogólnopolska Olimpiada Wiedzy Młodych Fizjoterapeutów. W wyżej wymienionych wydarzeniach, trwających dwa dni, wzięło udział ponad 600 osób. Zarówno Sesja Jubileuszowa, jak i Bal Rehabilitacji okazały się doskonałymi okazjami do wielopokoleniowych spotkań, które sprzyjały wspomnieniom, a także ocenie roli, jaką pełniła i pełni nasza Uczelnia w kształceniu specjalistów rehabilitacji/fizjoterapii.

08

Anna Bodasińska, Krystyna Górniak

**Filia Akademii
Wychowania Fizycznego
w Białej Podlaskiej**

Anna Bodasińska, Krystyna Górniak

Filia Akademii Wychowania Fizycznego w Białej Podlaskiej

Na podstawie decyzji Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego oraz Przewodniczącego Głównego Komitetu Kultury Fizycznej i Turystyki z dnia 29 czerwca 1970 roku istniejąca w Białej Podlaskiej Filia Uniwersytetu im. Marii Curie-Skłodowskiej stała się jednostką organizacyjną Akademii Wychowania Fizycznego w Warszawie. Powstała wówczas pierwsza na terenach wschodniej Polski uczelnia kształcąca kadry dla potrzeb kultury fizycznej.

Pierwsza inauguracja roku akademickiego 1970/1971 w Filii AWF Warszawa w Białej Podlaskiej (FAWF) odbyła się 2 października 1970 roku w auli Technikum Ekonomicznego. W pierwszej immatrykulacji uczestniczyło 213 studentów. Kierowanie Filią powierzono doc. dr. Erazmowi Wasilewskiemu, który wraz z 38 nauczycielami akademickimi rozpoczął realizację podstawowych zadań organizacyjno-dydaktycznych i naukowych. Zajęcia ze studentami prowadzili również pracownicy z warszawskiej części Uczelni oraz z UMCS Lublin. Warunki pracy w tym czasie były dość skromne. Baza dydaktyczna ograniczała się do części obecnego gmachu głównego, mniejszej sali gier i sali gimnastycznej. Oddane były do użytku części domu studenta blok A i B oraz stołówka akademicka. W trakcie tworzenia była biblioteka uczelniana.

Kolejne lata były okresem intensywnych działań zmierzających do umocnienia i rozwoju białskiej Filii poprzez pozyskiwanie specjalistycznej kadry, nawiązywanie kontaktów z jednostkami wspierającymi w różnej formie kształcenie studentów przy jednoczesnym wzbogacaniu infrastruktury i zaplecza technicznego. Ponadto zmieniające się podstawy formalno-prawne powodowały konieczność przekształceń struktury organizacyjnej białskiej jednostki AWF Warszawa. Filię przekształcono w wydział, następnie w instytut, po jedenastu latach znowu staliśmy się wydziałem, by w 2014 roku ponownie wrócić do statusu filii.

Na każdym etapie rozwoju białska Uczelnia podejmowała ważne zadania społeczne, realizując swoją misję dydaktyczno-naukową, sportową oraz społeczno-kulturalną. I cieszy się niezmiennie popularnością wśród młodzieży, kandydatów na studia, nauczycieli, instruktorów i trenerów. Młodzież akademicka w Filii AWF Warszawa w Białej Podlaskiej rekrutuje się głównie ze wschodnich terenów oraz centralnej Polski, a w ostatnich latach coraz większą grupę stanowią kandydaci zza wschodniej granicy naszego kraju.

Intensywny rozwój Uczelni oraz zainteresowanie studiami spowodowały wprowadzenie do oferty edukacyjnej nowych kierunków studiów. Początkowo w Białej Podlaskiej kształcono studentów na kierunku wychowanie fizyczne – na jednolitych studiach magisterskich, a następnie na studiach licencjackich i magisterskich. W 2000 roku z kierunku wychowanie fizyczne wyodrębniony został kierunek turystyka i rekreacja (jako studia licencjackie I stopnia).

W latach 2002–2009 w ramach Zamiejscowego Ośrodka Dydaktycznego Wydziału Rehabilitacji AWF Warszawa podjęto kształcenie fizjoterapeutów na poziomie licencjackim. Uprawnienia do samodzielnego prowadzenia tego kierunku pozyskaliśmy w roku 2009. W tym samym czasie otrzymaliśmy również zgodę na uruchomienie studiów II stopnia z zakresu turystyka i rekreacja. W 2007 roku nabyliśmy prawo do prowadzenia studiów licencjackich – kierunek kosmetologia. Rok 2010 wiąże się z uruchomieniem po raz pierwszy w Polsce na kierunku wychowanie fizyczne specjalności wychowanie fizyczne w służbach mundurowych. W procesie dydaktycznym studenci pozyskują podstawową wiedzę i umiejętności o charakterze proobronnym, a ostatecznie uprawnienia pedagogiczne oraz przygotowanie do podjęcia pracy zawodowej w służbach mundurowych. Kolejnym kierunkiem kształcenia był sport, realizowany od 2011 roku jako studia I stopnia. Od roku 2016 wprowadziliśmy rekrutację na kierunek trener personalny – pierwszy i jedyny tego typu kierunek w Polsce, natomiast w 2017 roku uruchomiono specjalność piłka nożna. Najmłodszym kierunkiem funkcjonującym od 2017 roku jest terapia zajęciowa.

Obecnie w bialskiej Filii prowadzone są studia na siedmiu kierunkach: wychowanie fizyczne (studia stacjonarne I i II stopnia), sport (studia stacjonarne I stopnia), trener personalny (studia stacjonarne I stopnia), turystyka i rekreacja (studia stacjonarne I i II stopnia), fizjoterapia (studia stacjonarne I i II stopnia oraz jednolite studia magisterskie stacjonarne), kosmetologia (studia stacjonarne I stopnia), terapia zajęciowa (studia stacjonarne I stopnia). Do roku 2019 w murach Filii AWF Warszawa kształciło się niemal 27 tys. studentów.

Uruchamianie nowych kierunków studiów było możliwe dzięki wzbogacaniu uczelnianej bazy dydaktyczno-sportowej oraz naukowo-badawczej. Filia w Białej Podlaskiej dysponuje takimi obiektami jak: budynek główny, stołówka, domy studenta, pływalnia (część sportowa i rekreacyjna), stadion lekkoatletyczny, boisko piłkarskie, korty tenisowe, hala sportowa, sala gier, hala lekkoatletyczna, boiska do gier sportowych, sala gimnastyczna, hala podnoszenia ciężarów, czytelnia ogólna, gabinet odnowy biologicznej, Klub Olimpijczyka, Klub Studencki „Kawiarenka u Bochenka”, Dom Asystenta, pomieszczenia dydaktyczne fizjoterapii przy ul. Kopernika, obiekty sportowo-dydaktyczne przy ul. Makaruka, obiekty dydaktyczne w budynku przy ul. 34 Pułku Piechoty, siłownia, sala taneczna, sala aerobik-fitness. W ostatnich latach Uczelnia, próbując wyjść naprzeciw aktualnym potrzebom społeczno-gospodarczym, znacznie powiększyła i unowocześniła infrastrukturę laboratoryjną, co daje możliwość prowadzenia innowacyjnej działalności badawczo-rozwojowej.

W połowie 2013 roku został oddany do użytku Regionalny Ośrodek Badań i Rozwoju w Białej Podlaskiej, natomiast z końcem 2015 roku infrastruktura laboratoryjna powiększyła się o jedno z najnowocześniejszych w Polsce laboratoriów diagnostyczno-terapeutycznych narządu ruchu. W wyżej wymienionych laboratoriach pracownicy w zespołach i wraz z innymi naukowcami, przedstawicielami przedsiębiorstw oraz instytucji publicz-

nych pracują nad wspólnymi projektami badawczymi.

Jednym z istotniejszych podmiotów współdziałających z FAWF na wielu płaszczyznach jest Polski Związek Piłki Nożnej. Za nami już ponad sześćoletni okres współpracy PZPN i naszej Uczelni – i to nie tylko w zakresie współtworzenia profesjonalnej i odpowiadającej najwyższym światowym standardom szkoły dla trenerów i instruktorów piłki nożnej, gdyż PZPN to także partner i patron w kształceniu według standardów UEFA trenerów piłki nożnej na kierunku sport czy prowadzenia badań naukowych.

Fot. 23. Regionalny Ośrodek Badań i Rozwoju Filii AWF Warszawa (fot. zbiory archiwalne FAWF).

Filia AWF Warszawa w latach 2007–2013 zrealizowała projekt infrastrukturalny „Akademickie Centrum Edukacji Prozdrowotnej i Rehabilitacji w Białej Podlaskiej. Budowa Hali Sportowo-Widowiskowej”, dzięki realizacji którego powstał kompleks dydaktyczno-naukowy składający się z Laboratorium Badań Wydolności Fizycznej Człowieka, sali konferencyjnej na około sto pięćdziesiąt osób oraz hali sportowo-widowiskowej i trybun mogących pomieścić ponad dwa tysiące osób.

Powstała infrastruktura komponuje się pod względem funkcji i przeznaczenia z istniejącym systemem społeczno-gospodarczym regionu. Filia AWF Warszawa jest jedyną uczelnią w Polsce Wschodniej odpowiadającą na potrzeby rynku związane z kulturą fizyczną. Jest także jedną z najlepszych w Polsce oraz przodującą w kierunkach branży sportowej, medycznej i fizjoterapeutycznej oraz kosmetycznej. Uczelniane obiekty umożliwiają studentom wszechstronny rozwój – zarówno zdobywanie wiedzy i nabywanie

umiejętności praktycznych oraz kompetencji społecznych, jak też kształtowanie sprawności ruchowej. Dla nauczycieli akademickich stanowią natomiast zaplecze dydaktyczne oraz badawcze, które pozwala na realizację przedsięwzięć naukowych, a tym samym przyczynia się do rozwoju kariery naukowej i podnoszenia poziomu realizowanego procesu kształcenia. Wspomniane obiekty są również wykorzystywane podczas organizacji imprez sportowych (krajowych i międzynarodowych najwyższej rangi), naukowych i innych. Dużym atutem jest ulokowanie całej bazy dydaktyczno-sportowej w jednym kampusie.

Dnia 17 września 2013 roku Senat AWF Józefa Piłsudskiego w Warszawie powołał w białskiej Uczelni Wydział Turystyki i Zdrowia, który wraz z funkcjonującym wcześniej Wydziałem Wychowania Fizycznego i Sportu stworzył Filię AWF w Białej Podlaskiej (od 1 października 2014 r.). Nowopowstały organ mieści się w sformułowanej i przyjętej do realizacji misji i wizji Akademii Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie i jest zgodny z celem kierunkowym, ujętym w „Strategii Rozwoju AWF Józefa Piłsudskiego w Warszawie do roku 2020”. Jednocześnie Senat AWF Warszawa zatwierdził propozycje dotyczące powołania jednostek organizacyjnych w nowopowstałych strukturach. Poza realizacją dotychczasowych zadań podjęto szereg dodatkowych czynności organizacyjnych i formalno-prawnych niezbędnych przy tworzeniu nowych jednostek. Konieczne były zmiany dokumentacji osobowej pracowników, przeprowadzenie wyborów dziekana, prodziekanów oraz członków rady wydziału, a także dostosowywanie zapisów statutu uczelni oraz innych aktów prawa wewnętrznego AWF Warszawa do nowej struktury uczelni.

Rok akademicki 2014/2015 rozpoczęliśmy jako Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie Filia w Białej Podlaskiej. Po czterdziestu pięciu latach działalności wróciliśmy do pierwszej nazwy białskiej Uczelni. Chcieliśmy również w ten sposób zaakcentować potrzeby dalszego rozwoju naszej jednostki poprzez intensyfikację rozwoju naukowego na wyodrębnionych wydziałach, sukcesywne podnoszenie jakości procesu dydaktycznego w poszczególnych obszarach kształcenia, a także potrzeby powiązania efektów kształcenia ze zmieniającymi się wymogami rynku pracy, kolejną – zwiększenia mobilności pracowników w realizacji zadań naukowo-dydaktycznych i organizacyjnych, podejmowanych na rzecz rozwoju prowadzonego kierunku studiów oraz potrzebę zwiększenia zakresu internacjonalizacji procesu naukowo-dydaktycznego na wyodrębnionych wydziałach.

Strukturę Filii do 1 października 2019 roku tworzyły dwa wydziały oraz jednostki międzywydziałowe podległe prorektorowi oraz zastępcy kanclerza. Wydział Wychowania Fizycznego i Sportu prowadził kształcenie na kierunkach: wychowanie fizyczne, sport i trener personalny. W jego skład wchodziły trzy katedry, które zatrudniały 78 nauczycieli dydaktycznych. Obsługę administracyjną dydaktyki stanowiły: sekretariaty katedr, dziekanat z dwoma sekcjami oraz Biuro Jakości, Kształcenia i Rozwoju, a obsługę dzia-

łalności naukowej – Biuro ds. Nauki. Wydział Turystyki i Zdrowia posiadał uprawnienia do prowadzenia studiów na kierunkach: turystyka i rekreacja, fizjoterapia, kosmetologia oraz terapia zajęciowa. W jego skład wchodziły dwie katedry, w których zatrudnionych było 62 nauczycieli akademickich. Obsługę administracyjną dydaktyki stanowiły sekretariaty katedr oraz dziekanat z trzema sekcjami. Od 1 października 2019 roku w Filii funkcjonuje jeden wydział pod nazwą Wydział Wychowania Fizycznego i Zdrowia, który kontynuuje kierunki kształcenia obu wcześniejszych wydziałów. W kadencji 2016–2020 prorektorem odpowiedzialnym za kierowanie Filią był prof. dr hab. Jerzy Sadowski. Aktualnie w Filii zatrudnionych jest stu czterdziestu nauczycieli, w tym: sześciu profesorów zwyczajnych, jeden profesor nadzwyczajny z tytułem, piętnastu doktorów habilitowanych, szesnastu adiunktów, siedmiu asystentów ze stopniem doktora, czterech asystentów z tytułem magistra, trzech docentów, trzydziestu starszych wykładowców ze stopniem doktora, czterech starszych wykładowców z tytułem magistra, trzech lektorów oraz sześciu instruktorów z tytułem magistra. Jeżeli chodzi o pracowników administracji i obsługi, to z biegiem lat ich liczba systematycznie zwiększała się i obecnie liczy 67 pracowników administracyjnych oraz 50 pracowników obsługi.

Uczelnia zapewniała i zapewnia swoim pracownikom różne możliwości realizowania rozwoju naukowego. W początkowym okresie jej funkcjonowania wszczęcia przewodów doktorskich oraz postępowania habilitacyjne odbywały się w macierzystej jednostce, w kolejnych latach pracownicy uzyskiwali stopnie doktora i doktora habilitowanego także w innych uczelniach w Polsce. Od 1975 roku dziewięćdziesięciu pięciu pracowników Filii uzyskało stopień doktora, piętnaścioro doktora habilitowanego (dwoje pracowników posiada złożoną dokumentację w CK), a nominacje profesorskie z rąk Prezydenta RP otrzymało pięścioro pracowników.

Osiągnięcia naukowo-dydaktyczne pracowników przyczyniły się do uzyskania przez jednostkę w 2008 roku uprawnień do nadawania stopnia naukowego doktora nauk o kulturze fizycznej, co zaowocowało wypromowaniem kolejnych dziesięcioro doktorów oraz siedmioro doktorów zatrudnionych w innych jednostkach naukowych. Aktualnie sześcioro pracowników ma otwarty przewód doktorski, a spoza naszej Uczelni jest to również sześć osób. Najwyższą godnością akademicką nadawaną przez Senat Uczelni jest tytuł doktora honoris causa, który za szczególne osiągnięcia dla nauki otrzymało dwoje pracowników Filii w zagranicznych ośrodkach naukowych.

Pierwsze granty (promotorskie) realizowane były w Filii w latach 1995–1998 pod kierunkiem promotorów AWF w Warszawie, a kolejne do 2005 roku w naszej jednostce (łącznie siedem grantów). W latach 2011–2019 w ramach programu ogłoszonego przez MNiSW pod nazwą Rozwój Sportu Akademickiego zrealizowano pięć projektów badawczych. Od roku 1994 pracownicy naukowo-dydaktyczni współuczestniczyli w badaniach statutowych realizowanych w jednostce macierzystej. Dopiero w 2000 roku rozpoczęto realizację pierwszego projektu badań statutowych w Filii, a odrębną dotacją podmiotową na finan-

sowanie tej działalności otrzymaliśmy w 2004 roku. Do 2019 roku zrealizowano w wydziale 56 tematów badań statutowych. W latach 1982–2011 pracownicy realizowali 126 tematów badań własnych, z których 32 zostały zakończone w formie prac doktorskich. Od 2011 roku młodzi naukowcy mieli szansę na prowadzenie tematów badawczych w ramach oddzielnej dotacji celowej i z takiej możliwości skorzystało 14 młodych pracowników.

Aktywność badawcza kadry Uczelni przynosi bezpośrednie efekty w postaci dorobku publikacyjnego. W ciągu 50 lat opublikowano 1660 artykułów naukowych zamieszczonych w czasopismach krajowych i zagranicznych oraz 90 monografii i podręczników akademickich.

Od 1978 roku Wydział Wychowania Fizycznego i Zdrowia był organizatorem ogólnopolskich konferencji naukowych, a w 1995 roku odbyła się pierwsza konferencja międzynarodowa. W Filii tradycją stała się organizacja międzynarodowych konferencji cyklicznych: „Uwarunkowania rozwoju fizycznego dzieci i młodzieży wiejskiej”, „Koordynacyjne zdolności motoryczne w badaniach naukowych”, „Aktywność ruchowa dzieci i młodzieży niepełnosprawnej” oraz konferencji ogólnopolskich „Aktywność ruchowa dzieci i młodzieży niepełnosprawnej”, a także „Żywność – aktywność fizyczna – promocja zdrowia w zapobieganiu chorobom cywilizacyjnym”. Do 2019 roku jednostka zorganizowała ponad 70 konferencji naukowych. Od 2001 roku Wydział jako podstawowa jednostka organizacyjna po raz pierwszy samodzielnie podlegał ocenie parametrycznej działalności naukowej odbywającej się do dziś raz na cztery lata i będącej podstawą przyznawania kategorii naukowej. Dotychczas nasza jednostka miała zapewnione finansowanie badań w formie dotacji podmiotowej i celowej dzięki otrzymywanej każdorazowo kategorii B.

Prestż Uczelni podnoszą także cykliczne wykłady zapraszanych autorytetów naukowych; wykłady te na stałe wpisały się już w działalność naukową. Współpraca z zagranicą sprzyja rozwojowi i pomnażaniu potencjału kadr akademickich. Rozpoczęcie międzynarodowej działalności dydaktyczno-naukowej na szeroką skalę jest wyrazem uznania dla białskiej Filii ze strony zagranicznych ośrodków akademickich.

Swoistą tkanką Uczelni są studenci, którzy od początku jej istnienia bardzo aktywnie uczestniczą w jej życiu kulturalnym i sportowym. Dzięki temu powstały liczne organizacje, w których mogą oni realizować swoje pasje, nie tylko sportowe. Liczba tych organizacji stale rośnie, dlatego też w roku akademickim 2018/2019 po raz pierwszy zorganizowano informacyjny Dzień Organizacji Studenckich skierowany głównie do pierwszego rocznika. Do najważniejszych należą: Samorząd Studencki, Student TV, Zespół Pieśni i Tańca „Podlasie”, Duszpasterstwo Akademickie, koła naukowe, wolontariat studencki oraz Akademicki Związek Sportowy. Organizacją, która najbardziej aktywnie zajmuje się czasem wolnym studentów, jest Samorząd Studencki. W ciągu ostatnich pięciu lat – w ramach dwóch wydziałów realizował pracę w obszarach: dydaktycznym, kulturalnym, sportowym i socjalno-bytowym. Organizował też szereg imprez kulturalnych i sportowych skierowanych do studentów i pracowników. Do najważniejszych wydarzeń należały m.in.: AWFalia,

Maraton Pływacki Ekiden, Nocny Maraton Aqua Fitness, AWF dla Zdrowia, otrzęsiny studentów pierwszego roku, wybory Miss oraz Mistera AWF. Wyżej wymienione imprezy to wydarzenia organizowane cyklicznie, które stały się tradycją w FAWF w Białej Podlaskiej. Nowością w ofercie Samorządu są wieczory liryczno-muzyczne, podczas których utalentowani studenci prezentują swoje umiejętności wokalne, muzyczne oraz recytatorskie. W bieżącym roku akademickim studenci mogli po raz pierwszy uczestniczyć w stukilometrowym maratonie pływackim z okazji odzyskania przez Polskę niepodległości oraz podwójnym maratonie biegowym. Coraz popularniejsze stają się także turnieje e-sportowe organizowane w Kawiarence u Bochenka – uczelnianym miejscu spotkań warsztatowych i kulturalnych. Studenci nie zapominają o pomocy potrzebującym, organizując corocznie akcje krwiodawstwa oraz poszukując dawców szpiku (DKMS). Pomoc regularnie otrzymują dzieci z domów dziecka, dla których odbywają się charytatywne turnieje sportowe, a także zwierzęta ze schroniska w Białej Podlaskiej, dla których organizowane są cykliczne zbiórki. Pomocą dzieciom i zwierzętom zajmuje się także studencki wolontariat.

Nieodzowny element kultury studenckiej stanowi działalność Zespołu Pieśni i Tańca „Podlasie” będącego ambasadorem kultury polskiej w kraju i za granicą. Od 1970 roku zespół uczestniczy w prestiżowych i międzynarodowych festiwalach folklorystycznych. W ostatnim czasie odwiedził Indonezję, Argentynę, Paragwaj, Brazylię, Holandię oraz Grecję. Jego działalność oparta jest głównie na edukacji i popularyzacji tańca. Wykształcił on wielu instruktorów i animatorów, a rangę tej wieloletniej pracy podkreślają nieustannie studenci i absolwenci, którzy są związani z rozwojem i promocją rodzimej kultury.

Jedną z form uatrakcyjnienia studiowania, poszerzenia horyzontów, nabywania doświadczeń jest także możliwość odbywania częściowej nauki przez studentów naszej Uczelni w ośrodkach zagranicznych (partnerskich) w ramach programu Erasmus+.

Przy bialskiej Filii od roku 1970 funkcjonuje wielosekcyjny klub sportowy AZS AWF, który zajmuje się szkoleniem sportowym, upowszechnianiem kultury fizycznej i organizacją imprez sportowych. To jeden z największych i najprężniej działających klubów w województwie lubelskim. Na studentów sportowców czekają sekcje: piłki ręcznej mężczyzn, lekkiej atletyki, podnoszenia ciężarów, koszykówki mężczyzn, piłki siatkowej kobiet i mężczyzn, pływania i taekwondo olimpijskiego.

Fot. 24. Spotkanie kolegium rektorskiego w Filii w Białej Podlaskiej, rok akademicki 2018/2019 (26 września 2019 r.; fot. zbiory archiwalne FAWF)¹⁶.

Fot. 25. Odznaczenia pracowników w trakcie inauguracji roku akademickiego 2019/2020 w Białej Podlaskiej (8 października 2019 r.; fot. zbiory archiwalne FAWF)¹⁷.

¹⁶ Na zdjęciu stoją od lewej: dr Anna Bodasińska – prodziekan ds. Rozwoju WWFIS; dr hab. prof. AWF Tomasz Niżnikowski – prodziekan ds. Studiów o Profilu Ogólnoakademickim WWFIS; dr hab. prof. AWF Maciej Płaszewski – prodziekan ds. Nauki WTiZ; dr Małgorzata Skiert – prodziekan ds. Kształcenia WTiZ; prof. dr hab. Jerzy Sadowski – prorektor ds. Filii AWF; dr hab. prof. AWF Wojciech Piasecki – dziekan Wydziału Turystyki i Zdrowia; dr Przemysław Kędra – prodziekan ds. Studentów WTiZ; mgr Andrzej Nowowiejski – przewodniczący Rady Zakładowej Związku Nauczycielstwa Polskiego; mgr Tadeusz Makaruk – przewodniczący Związku NSZZ „Solidarność”; dr hab. prof. AWF Hubert Makaruk – dziekan Wydziału Wychowania Fizycznego i Sportu; dr Janusz Zieliński – prodziekan ds. Studiów o Profilu Praktycznym WWFIS.

¹⁷ Na zdjęciu stoją od lewej: dr Anna Bochenek, dr Małgorzata Lichota, dr Wilhelm Gromisz, mgr Tadeusz Makaruk, mgr Dariusz Czubak, mgr Mariusz Buszta, dr Waldemar Wiśniowski, dr Anna Bodasińska.

Fot. 26. Gala jubileuszowa z okazji 50-lecia FAWF oraz 80-lecia urodzin i 60-lecia działalności naukowej prof. Henryka Sozańskiego (22 listopada 2019 r.; fot. zbiory archiwalne FAWF)¹⁸.

Filia AWF w Białej Podlaskiej to Uczelnia historycznie i geograficznie uprzywilejowana, która powyższy fakt umiejętnie przekuła na dorobek noszący znamiona sukcesu, wpisując jednocześnie w swoją tradycję dbałość o nieustanny rozwój placówki. W ciągu blisko 50 lat istnienia wyrobiła sobie markę w strukturze największej i najstarszej Akademii Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie. Na stałe wpisała się w uczelnianą mapę kraju. Stawiając sobie śmiało cele i wyzwania, kroczy wyznaczoną drogą nieustannego rozwoju i doskonalenia, stale wyprzedzając o krok kierowane w jej stronę oczekiwania. Jej wizytówką są rzesze absolwentów trafiających do szkół, biur podróży, hoteli, SPA, uzdrowisk, szpitali, klubów sportowych, klubów fitness i organizacji kultury fizycznej. Wielu z nich pełni dzisiaj odpowiedzialne, zaszczytne funkcje w administracji rządowej i samorządowej, są prezesami polskich związków sportowych czy trenerami kadr narodowych w różnych dyscyplinach sportu.

Nową rzeczywistość akademicką i nowe wyzwania wprowadziła w życie białskiej Filii ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. W odpowiedzi na nią w dniu 15 maja 2019 roku Rada Wydziału Wychowania Fizycznego i Sportu w Białej Podlaskiej postanowiła wyrazić pozytywną opinię dotyczącą nazwy nowo tworzonego wydziału wynikającą z włączenia dotychczasowego Wydziału Turystyki i Zdrowia do Wydziału Wychowania Fizycznego i Sportu. Proponowana nazwa nowo tworzonego wydziału to: Wydział Wychowania Fizycznego i Zdrowia. I w takiej jednowydziałowej strukturze Filia funkcjonuje od 1 października 2019 roku.

¹⁸ Na zdjęciu stoją od lewej: prof. dr hab. Jerzy Sadowski – prorektor ds. Filii AWF, prof. dr hab. Andrzej Mastalerz – rektor AWF w Warszawie, dr hab. prof. AWF Hubert Makaruk – dziekan WWFiS w Białej Podlaskiej.

Piśmiennictwo

Jaślikowska-Sadowska T. (red.) (2005), *Od Filii do Wydziału Wychowania Fizycznego w Białej Podlaskiej: zjazd absolwentów z okazji XXXV-lecia Uczelni, 3-5 czerwiec 2005 r.*, Biała Podlaska: Akademia Wychowania Fizycznego w Warszawie, Zamiejscowy Wydział Wychowania Fizycznego w Białej Podlaskiej.

Jaślikowska-Sadowska T. (red.) (2010), *40 lat minęło... Wydziałowi Wychowania Fizycznego w Białej Podlaskiej: zjazd absolwentów z okazji 40-lecia Uczelni 11-12 września 2010 r.*, Biała Podlaska: Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie, Zamiejscowy Wydział Wychowania Fizycznego w Białej Podlaskiej.

Jaślikowska-Sadowska T. (red.) (2015), *Od Filii do Filii*, Biała Podlaska: Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie Filia w Białej Podlaskiej.

Przegląd najważniejszych wydarzeń sportowych, naukowych i organizacyjnych w latach 1969–2019

- 3 czerwca 1969 roku Zarządzeniem Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego utworzono w Białej Podlaskiej Wyższe Studium Nauczycielskie jako Filię UMCS w Lublinie;
- 1 sierpnia 1970 roku powołano do życia Filię Akademii Wychowania Fizycznego (pierwszy rocznik kształcenia 1969/1970);
- 2 października 1970 roku odbyła się pierwsza inauguracja roku akademickiego;
- w sezonie sportowym 1970/1971 aktywowano Klub Sportowy AZS AWF;
- w 1970 roku utworzono studencki Zespół Pieśni i Tańca „Podlasie”;
- w 1971 roku powołano pierwsze koła naukowe;
- 1971/1972 – Waldemar Szlendak i Stanisław Borowicz osiągnęli klasę sportową w biegach na 400 m i 800 m;
- w 1972 roku powołano trzyletnie studia zaoczne dla nauczycieli wychowania fizycznego nieposiadających wymaganych kwalifikacji zawodowych;
- w 1973 roku oddano do użytku stadion LA, boiska sportowe i korty ziemne;
- w 1974 roku wprowadzono jednolite czteroletnie studia stacjonarne i zaoczne;
- w 1976 roku odbyła się Ogólnopolska Konferencja Studenckich Kół Naukowych;
- w 1977 roku rozpoczęto budowę Ośrodka Sportów Wodnych w Rybitwach k. Pisz;
- w 1978 roku studenci Filii AWF zajęli I miejsce na Mistrzostwach Polski w skijoringu;
- w 1979 roku zorganizowano w Filii pierwsze juwenalia;
- 14 czerwca 1979 roku Waldemar Golanko ustanowił rekord Polski w skoku w dal (w kat. juniorów) wynikiem 8,01 m i zajął III miejsce na Mistrzostwach Europy Juniorów;
- w 1980 roku żeńska drużyna piłki siatkowej AZS AWF awansowała do II ligi;
- 18–19 maja 1981 roku odbyła się Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Rekreacja fizyczna jako czynnik warunkujący zdrowie i efektywną pracę załóg”;
- 11–12 kwietnia 1982 roku odbyła się Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Warsztat pracy nauczyciela wychowania fizycznego – stan i perspektywy”;
- w 1982 roku drużyna lekkiej atletyki awansowała do I ligi;
- 1984/1985 – w wyniku ustawy o szkolnictwie wyższym z 1982 roku przekształcono Filię w Wydział Zamiejscowy WF AWF Warszawa z siedzibą w Białej Podlaskiej;
- w 1985 roku student Waldemar Golanko zdobył złoty medal w trójskoku na Halowych Mistrzostwach Polski;
- w 1986 roku odbyła się Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Sytuacja życiowa ludzi niepełnosprawnych”;
- w 1988 roku odbyła się Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Rok 1918 na Podlasiu”;
- w 1989 roku odbył się zjazd absolwentów z okazji 20-lecia Uczelni;
- 12 kwietnia 1990 roku Zamiejscowy Wydział Wychowania Fizycznego przekształcono w Instytut Wychowania Fizycznego i Sportu;
- 16 grudnia 1991 roku odbyła się Ogólnopolska Konferencja „Aspekty kultury fizycznej

- dzieci i młodzieży ze wschodnich regionów kraju”;
- w 1992 roku drużyna piłkarzy ręcznych AZS AWF awansowała do II ligi;
 - w 1992 roku drużyna siatkarzy AZW AWF awansowała do II ligi;
 - 31 maja 1993 roku odbyła się Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Wieś a kultura fizyczna”;
 - 11-12 listopada 1994 roku odbyła się Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Kultura fizyczna a rodzina”;
 - w 1994 roku na AMP w LA Hubert Makaruk zdobył złote medale w skoku w dal i w trójskoku;
 - 25-27 maja 1995 roku odbyła się Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Nauka w sportowych grach zespołowych”;
 - w 1995 roku sekcja lekkiej atletyki AZS AWF awansowała do I ligi;
 - w 1995 roku po kilkuletniej przerwie drużyna podnoszenia ciężarów, jako jedyny zespół akademicki, powróciła do I ligi;
 - w 1995 roku odbył się Zjazd Absolwentów z okazji 25-lecia Filii;
 - w 1995 roku drużyna piłkarzy ręcznych zdobyła tytuł akademickiego mistrza Polski (tytuł utrzymała do 2000 r.);
 - 28-29 maja 1996 roku odbyła się Ogólnopolska Konferencja Naukowo-Metodyczna „Korektywa w przedszkolu”;
 - 21-23 czerwca 1996 roku student Krystian Ciemała zdobył złoty medal w trójskoku na Mistrzostwach Polski Seniorów;
 - w 1996 roku oddano do użytku halę sportową (wym. 32 × 48 m z widownią na 500 miejsc);
 - w 1996 roku rozpoczęto budowę hali lekkoatletycznej;
 - 6-7 czerwca 1997 roku odbyła się Ogólnopolska Konferencja Naukowo-Metodyczna „Piłka nożna – teoria i praktyka”;
 - w sezonie 1997/1998 drużyna piłkarzy ręcznych KS AZS AWF awansowała do ekstraklasy;
 - 24-25 września 1998 roku odbyła się Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Zdolności koordynacyjne w grach zespołowych i sportach walki”;
 - 9-11 września 1999 roku odbyła się Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Uwarunkowania rozwoju fizycznego dzieci i młodzieży wiejskiej”;
 - 24-25 września 1999 roku odbyła się Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Optymalizacja struktury treningu i współzawodnictwa w sportach walki”;
 - w 2000 roku odbył się zjazd absolwentów z okazji 30-lecia Uczelni;
 - w 2000 roku Olgierd Stański znalazł się wśród członków polskiej reprezentacji olimpijskiej (lekka atletyka – rzut dyskiem) na letnie igrzyska olimpijskie w Sydney;
 - w 2001 roku Instytut Wychowania Fizycznego przekształcono w Zamiejscowy Wydział Wychowania Fizycznego;
 - 21 kwietnia 2001 roku odbyła się Ogólnopolska Konferencja Naukowo-Metodyczna „Za-

- bawy i gry ruchowe w wychowaniu fizycznym”;
- w 2001 roku na Mistrzostwach Polski Seniorów Marzena Wysocka i Olgierd Stański zdobyli złote medale w rzucie dyskiem;
 - 26-27 kwietnia 2002 roku odbyła się Ogólnopolska Konferencja Naukowo-Metodyczna „Zabawy i gry ruchowe w sporcie dla wszystkich”;
 - 16-18 maja 2002 roku zorganizowano Międzynarodową Konferencję Naukową „Uwarunkowania rozwoju dzieci i młodzieży wiejskiej”;
 - 19-21 września 2002 roku odbyła się Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Miejsce i rola turystyki w strategii społeczno-gospodarczej województw wschodniej Polski”;
 - w 2002 roku w drużynowych Mistrzostwach Polski w klasie mistrzowskiej drużyna sekcji gimnastycznej AZS AWF zajęła I miejsce;
 - w 2003 roku drużyna koszykarzy AZS AWF awansowała do I ligi akademickiej;
 - w 2003 roku na X Mistrzostwach Polski Kobiet w Podnoszeniu Ciężarów Marta Kleszczyńska ustanowiła rekordy Polski w dwuboju, podrzucie i rwaniu;
 - w 2004 roku na mocy zarządzenia MENiS utworzono Zamiejscowy Ośrodek Dydaktyczny Wydziału Rehabilitacji macierzystej Uczelni, który kształcić miał przyszłych fizjoterapeutów;
 - 29-30 kwietnia 2004 roku odbyła się Ogólnopolska Konferencja Naukowo-Metodyczna „Zabawy i gry ruchowe w sporcie dla wszystkich”;
 - 2-4 czerwca 2004 roku odbyła się Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Uwarunkowania rozwoju dzieci i młodzieży wiejskiej”;
 - 17-18 września 2004 roku odbyła się Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Obserwacja i ocena działań zawodników w zespołowych grach sportowych”;
 - 20-21 maja 2005 roku odbyła się Ogólnopolska Konferencja Naukowa z udziałem gości zagranicznych „Korektywa i kompensacja zaburzeń w rozwoju fizycznym dzieci i młodzieży”;
 - 30-31 maja 2005 roku zorganizowano Międzynarodową Konferencję Naukową „Koordynacyjne zdolności motoryczne w badaniach naukowych”;
 - 24-26 czerwca 2005 roku odbyły się pierwsze indywidualne Mistrzostwa Polski Seniorów w LA organizowane przez Klub Sportowy AZS AWF (Marzena Wysocka i Andrzej Krawczyk zdobyli złote medale w rzucie dyskiem);
 - 3 marca 2006 roku przekazano do użytku pływalnię krytą i budynek dydaktyczno-socjalny AGAT;
 - 20 maja 2006 roku zorganizowano I Akademickie Mistrzostwa Polski w Podnoszeniu Ciężarów (w 2007 odbyły się kolejne);
 - 6-7 czerwca 2006 roku odbyła się Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Uwarunkowania rozwoju dzieci i młodzieży wiejskiej”;
 - 14-15 września 2006 roku odbyła się Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Walory turystyczne Euroregionu Bug jako czynnik aktywizacji gospodarczej i integracji społeczno-

- kulturowej w zjednoczonej Europie”;
- 7-9 września 2007 roku odbyła się Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Koordynacyjne zdolności motoryczne w badaniach naukowych”;
- w 2007 roku odbył się Trójmecz Międzypaństwowy Polska-Białoruś-Szwajcaria w Gimnastyce Sportowej kobiet i mężczyzn;
- w sezonie 2006/2007 drużyna AZS AWF piłkarzy ręcznych zajęła IV miejsce w I lidze, a na XXVI Mistrzostwach Polski Szkół Wyższych zajęła I miejsce;
- 28 stycznia 2008 roku Centralna Komisja do Spraw Stopni i Tytułów przyznała Zamiejscowemu Wydziałowi WF uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora nauk o kulturze fizycznej;
- 12-13 czerwca 2008 roku odbyła się Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Uwarunkowania rozwoju dzieci i młodzieży wiejskiej”;
- 11-12 września 2008 roku zorganizowano Międzynarodową Konferencję Naukową „Potencjał turystyczny czynnikiem rozwoju regionalnego”;
- w kwietniu 2008 roku odbyła się Ogólnouczelniana Konferencja Studenckich Kół Naukowych „Wybrane zagadnienia kultury fizycznej”;
- w 2008 roku Instytut Wychowania Fizycznego i Sportu przekształcono w Zamiejscowy Wydział Wychowania Fizycznego;
- 2008/2009 – wszczęto pierwsze przewody doktorskie w Wydziale;
- 3-6 czerwca 2009 r. zorganizowano Międzynarodową Konferencję Naukową „Korektywa i kompensacja zaburzeń w rozwoju fizycznym dzieci i młodzieży”;
- w 2009 roku odbyły się Mistrzostwa Polski AZS w Podnoszeniu Ciężarów oraz zawody I Ligi Lekkoatletycznej;
- w październiku 2009 roku zorganizowano Mistrzostwa Międzypaństwowe w Gimnastyce Sportowej Kobiet Polska-Białoruś;
- w 2010 roku Zamiejscowy Wydział Wychowania Fizycznego przekształcono w Wydział Wychowania Fizycznego i Sportu;
- 16-17 września 2010 roku zorganizowano Międzynarodową Konferencję Naukową „Modern methods of motor learning in physical education, motor rehabilitation and sport”;
- 23-24 września 2010 roku miała miejsce Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Rola żywienia w zapobieganiu chorobom dietozależnym”;
- w 2010 roku dr Krzysztof Piech otrzymał tytuł doktora honoris causa Latvian Academy of Sport Education w Rydze;
- na przełomie kwietnia i maja 2010 roku odbyła się XVI Ogólnopolska Olimpiada Młodzieży w Sportach Halowych;
- 8-9 kwietnia 2011 roku odbyła się Ogólnopolska Konferencja Metodyczno-Naukowa z udziałem gości zagranicznych „Gry z piłką w wychowaniu fizycznym, sporcie i rekreacji”;
- 16-17 września 2011 roku odbyła się Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Uwarun-

kowania rozwoju dzieci i młodzieży wiejskiej”;

- w czerwcu 2011 roku odbyły się XVIII Polsko-Ukraińsko-Białoruski Festiwal Siatkówki Studenckiej;
- 3 czerwca 2012 roku Marcin Starzak zajął I miejsce w skoku w dal (8,12 m) w XII Reunion Internacional Villa De Bilbao w Hiszpanii;
- 21-23 września 2012 roku odbyła się Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Aktywność ruchowa dzieci i młodzieży niepełnosprawnej”;
- w 2013 roku zorganizowano Mistrzostwa Polski AZS w Podnoszeniu Ciężarów i Mistrzostwa Polski AZS w LA;
- w 2013 roku oddano do użytku laboratoria Regionalnego Ośrodka Badań i Rozwoju;
- w 2013 roku powstało Akademickie Centrum Edukacji Prozdrowotnej i Rehabilitacji oraz hala sportowo-widowiskowa przy ul. S. Marusarza w Białej Podlaskiej;
- 11-12 maja 2013 roku odbyła się Konferencja Naukowo-Metodyczna z udziałem gości zagranicznych „Nordic Walking na różnych etapach edukacji szkolnej”;
- 13-14 września 2013 roku odbyła się Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Żywność, aktywność fizyczna, promocja zdrowia w zapobieganiu chorobom cywilizacyjnym”;
- 22-28 września 2013 roku odbyła się IV edycja Międzynarodowej Letniej Szkoły (Outdoor Sports and Recreation Education Summer School 2013);
- 31 marca 2014 roku decyzją rektora AWF w Warszawie powołano Filię w Białej Podlaskiej;
- 6 czerwca 2014 roku odbyła się Ogólnopolska Konferencja Naukowo-Metodyczna „Rozgrzewka koniecznym ogniwem lekcji wychowania fizycznego z klasą na przykładzie gier zespołowych”;
- 14 czerwca 2014 roku zorganizowano I Memoriał Kazimierza Rybaka w Piłce Siatkowej Mężczyzn;
- 19 września 2014 roku odbyła się Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Turystyka kontrowersyjna na współczesnym rynku podróży – formy, uwarunkowania, skutki”;
- 25-27 września 2014 roku zorganizowano Międzynarodową Konferencję Naukową „Aktywność ruchowa dzieci i młodzieży niepełnosprawnej”;
- 21-22 lutego 2015 roku w 59. Mistrzostwach Polski Seniorów w LA w Toruniu Anna Starzak zajęła III miejsce w trójskoku, Krzysztof Żebrowski zajął II miejsce w biegu na 3000 m;
- 13-14 maja 2016 roku zorganizowano Międzynarodową Konferencję Metodyczno-Naukową „Dokąd zmierza współczesne wychowanie fizyczne? – propozycje zajęć fakultatywnych”;
- 5-7 września 2016 roku zorganizowano Międzynarodowy Kongres Naukowy „Biomechanics 2016”;
- 17-18 września 2015 roku zorganizowano Międzynarodową Konferencję Naukową „Coordination abilities in physical education, sports and rehabilitation”;
- 15-17 września 2016 roku odbyła się Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Aktyw-

ność ruchowa dzieci i młodzieży niepełnosprawnej”;

- 22-23 września 2016 roku odbyła się Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Current Trends in Sports Training and Performance”;
- 25-26 września 2016 roku odbyła się Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Żywność – aktywność fizyczna – promocja zdrowia w zapobieganiu chorobom cywilizacyjnym”;
- 28 maja 2016 roku odbył się I Rzut Ekstraklasy Ligii Lekkoatletycznej PZLA (Drużynowe Mistrzostwa Polski);
- 8-14 września 2016 roku odbyła się VII edycja Letniej Szkoły (Outdoor Sports and Recreation Education Summer School 2013);
- 5 czerwca 2017 roku odbyła się jubileuszowa XXV Rodzinna Olimpiada Przedszkolaka;
- 23-24 września 2017 roku zorganizowano Mistrzostwa Polski U-16 w Lekkiej Atletyce (mały memoriał Janusza Kusocińskiego);
- 15-16 września 2017 roku zorganizowano Ogólnopolską Konferencję Naukową „Żywność – aktywność fizyczna – promocja zdrowia w zapobieganiu chorobom cywilizacyjnym”;
- w 2018 roku prof. dr hab. Jerzy Sadowski otrzymał tytuł doktora honoris causa Latvian Academy of Sport Education w Rydze;
- 22-23 marca 2018 roku zorganizowano Ogólnopolską Konferencję Szkoleniową przy współpracy Ministerstwa Sportu i Turystyki, Instytutu Sportu i Akademii Trenerskiej „Wieloletnie programy szkolenia sportowego dzieci i młodzieży w Szkołach Mistrzostwa Sportowego i szkołach sportowych – dotychczasowa praktyka, modelowe rozwiązania w nowym systemie edukacyjnym”;
- 25 maja 2018 roku odbyła się Międzynarodowa Konferencja Naukowo-Metodyczna „Nie zamykajmy się w halach sportowych. Edukacja plenerowa – szansą na podniesienie atrakcyjności lekcji wychowania fizycznego we współczesnej szkole”;
- 12-14 września 2018 roku zorganizowano Międzynarodową Konferencję Naukową „Aktywność ruchowa dzieci i młodzieży niepełnosprawnej oraz osób starszych”;
- 19-23 września 2018 roku odbyły się Akademickie Mistrzostwa Świata w Podnoszeniu Ciężarów;
- w sezonie 2017/2018 piłkarze ręczni AZS AWF zajęli II miejsce w I lidze;
- 16 marca 2019 roku odbył się jubileuszowy V Memoriał Kazimierza Rybaka w piłce siatkowej mężczyzn;
- w sezonie 2018/2019 piłkarze ręczni I-ligowego zespołu AZS AWF zdobyli III miejsce w lidze.

09

Monika Guskowska

**90 lat działalności naukowo-
badawczej w Akademii
Wychowania Fizycznego Józefa
Piłsudskiego w Warszawie**

Monika Guskowska

90 lat działalności naukowo-badawczej w Akademii Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie

Niemal od samego początku istnienia Centralnego Instytutu Wychowania Fizycznego jego istotnym zadaniem – obok kształcenia instruktorów wychowania fizycznego na potrzeby szkolnictwa, wojska i innych instytucji państwowych – było prowadzenie prac badawczych. W dwóch pierwszych latach istniejące w CIWF zakłady stanowiły jedynie załączki przyszłych pracowni naukowych. W latach 1930–1932 w Instytucie funkcjonowało już sześć zakładów naukowych, których dorobek stanowiło 48 prac naukowych opublikowanych w czasopiśmie „Przegląd Fizjologii Ruchu” i „Wychowanie Fizyczne”.

Począwszy od 1932 roku CIWF stawał się coraz bardziej znaczącym ośrodkiem naukowo-badawczym. Szczególnie cenne naukowo prace powstawały w Zakładzie Fizjologii (będącym wówczas głównym ośrodkiem doświadczalnym medycyny pracy) pod kierunkiem Włodzimierza Missiuro i w Zakładzie Antropobiologii pod kierunkiem Jana Mydlarskiego. Obaj realizowali badania naukowe w ścisłej współpracy z naukowcami Uniwersytetu Warszawskiego oraz w Zakładzie Psychologii kierowanym przez Stefana Baileya.

W latach 1932–1939 w pracowniach antropobiologii, fizjologii i psychologii pierwsze kroki na polu naukowym stawiali późniejsi uznani badacze: Helena Milicerowa, Stella Niemierko, Wanda Czarnocka-Karpińska czy Józef Pieter. Przekształcenie CIWF w szkołę akademicką, nazwaną Akademią Wychowania Fizycznego, wiązało się z uznaniem znaczenia naukowego dorobku Instytutu i stworzyło podstawy do intensyfikacji działalności badawczej w naukowych katedrach: anatomii, fizjologii, antropobiologii, psychologii, pedagogiki i teorii wychowania fizycznego. Działalność ta przerwana została w momencie wybuchu II wojny światowej.

Po okresie odradzania się zniszczonej wskutek działań wojennych Uczelni już w 1951 roku rozpoczęto intensywne prace badawcze, których wynikiem były liczne publikacje w czasopiśmie naukowych z dziedziny wychowania fizycznego. W latach 1951–1956 powstały 283 prace o charakterze naukowym i popularnonaukowym. Był to okres scalania wiedzy o wychowaniu fizycznym w odrębną, samodzielną dyscyplinę naukową uprawianą w spełniających kryteria jednostek akademickich uczelniach wychowania fizycznego.

W latach 1946–1959 pracownicy naukowcy Akademii opublikowali 1079 prac naukowych, popularnonaukowych i publicystycznych oraz opracowali 80 podręczników, skryptów i monografii, prezentując wiedzę z różnych dyscyplin szczegółowych w dziedzinie wychowania fizycznego. W okresie tym w wielu katedrach i zakładach podjęto problemy badawcze realizowane z powodzeniem w latach późniejszych. Interesowano się między innymi wpływem ćwiczeń fizycznych na morfologiczne i czynnościowe cechy ustroju, ra-

cjonalizacją treningu sportowego czy systematyką i metodyką ćwiczeń fizycznych w różnych dyscyplinach sportu.

Fot. 27. Prof. Kazimierz Fidelus i dr Lechosław Skorupski przy omawianiu projektu badawczego oceny stopnia amortyzacji rękawic bokserskich (fot. Archiwum AWF Warszawa).

Zajmowano się wpływem wysiłku fizycznego na organizm człowieka (Helena Mili-cerowa), zmiennością cech antropometrycznych pod wpływem aktywności fizycznej (Stanisław Bilewicz) oraz rozwojem fizycznym i rozwojem sprawności fizycznej (Napoleon Wolański). Prowadzono badania z zakresu fizjologii wysiłków sportowych (Ireneusz Malarecki) i fizjologii wypoczynku oraz zmęczenia (Włodzimierz Missiuro, Stanisław Kozłowski). Określano rolę wychowania fizycznego i sportu w medycynie zapobiegawczej oraz badano efekty kinezyterapii (E. Koziński, Maria Kozińska, Marian Weiss). Realizowano badania wychowawczego oddziaływania wychowania fizycznego i sportu (Stefan Wołoszyn, Zofia Żukowska) i zainicjowano wieloletnie badania pedeutologiczne (Zofia Żukowska).

Badania psychologiczne koncentrowały się na procesie uczenia się czynności motorycznych (Józef Pieter, Stefan Baley, Wiktoria Nawrocka). W roku 1951 przeprowadzono pierwsze w powojennej Polsce badania rozwoju fizycznego i sprawności fizycznej młodzieży szkolnej w wieku 10-19 lat w celu aktualizacji norm tzw. miernika Mydlarskiego. Ich wyniki stanowiły podstawę uzyskania przez Ryszarda Trześniowskiego (jako pierwszego w Polsce) stopnia doktora wychowania fizycznego. W latach 1956-1957 badaniami rozwoju fizycznego i sprawności fizycznej objęto już dzieci i młodzież w wieku 7-19 lat.

W latach sześćdziesiątych XX wieku nastąpiło zwiększenie aktywności naukowo-badawczej pracowników Uczelni. W tym okresie zaczęto regularnie organizować konferen-

cje i seminaria naukowe o zasięgu nie tylko uczelnianym i krajowym, ale i międzynarodowym. W kolejnej dekadzie działalność badawczą, skupiającą się wokół najistotniejszych społecznych potrzeb kultury fizycznej, wyznaczały pięcioletnie plany badawcze. Pracownicy Uczelni realizowali zadania naukowe w ramach problemów węzłowych i problemów resortowych. W 1971 roku włączono do Uczelni Instytut Naukowy Kultury Fizycznej funkcjonujący na jej terenie od 1953 roku jako ważny ośrodek badań naukowych w dziedzinie wychowania fizycznego i sportu, co zintensyfikowało badania naukowe. W procesie ich realizacji ukształtowały się szkoły naukowe kierowane przez wybitnych naukowców i skupiające specjalistów różnych nauk podstawowych oraz ich uczniów w dziedzinie: antropologii (Helena Milicerowa, M. Skład, Janusz Charzewski, T. Łaska-Mierzejewska, Henryk Piechaczek), anatomii funkcjonalnej (Stanisław Borowiec, H. Szukiewicz, Jacek Zieliński, Lidia Ilnicka), biomechaniki (Kazimierz Fidelus, Czesław Urbanik, Andrzej Wit, Elżbieta Ostrowska, Andrzej Mastalerz, Michał Wychowański), higieny (Aleksander Brodniewicz, H. Celejowa, Leszek Namysłowski, Światosław Ziemiański, Danuta Niedźwiecka-Kącik), fizjologii (Wojciech Missiuro, Wiesław Romanowski, Stanisław Kozłowski, Ireneusz Malarecki, B. Wit, Aleksander Ronikier, Adam Martyn, D. Halicka-Ambroziak), medycyny sportu (Wanda Czarnocka-Karpińska, Halina Szwarc, A. Dawidowicz, Andrzej Eberhardt), filozofii i socjologii (Andrzej Wohl, Zbigniew Krawczyk, B. Krawczyk, Jerzy Kosiewicz, Krzysztof Jankowski, Andrzej Tyszka, Witold Rekowski), pedagogiki (Stefan Wołoszyn, Zofia Żukowska, Adolf Molak, Zygmunt Jaworski, Andrzej Dąbrowski, Anna Dąbrowska, Jerzy Nowocień), psychologii (Eugeniusz Geblewicz, Wiktoria Nawrocka, Erazm Wasilewski, Tadeusz Rychta) prowadzących badania w zakresie wychowania fizycznego, sportu, rekreacji i rehabilitacji ruchowej. Wskazanie problematyki nawet najważniejszych badań naukowych przekracza ramy tego opracowania.

W omawianym okresie prowadzono także intensywne badania w obszarze wychowania fizycznego, sportu i rekreacji ruchowej. W 1979 roku zapoczątkowano badania rozwoju fizycznego i sprawności fizycznej populacji dzieci i młodzieży szkolnej w wieku 7-19 lat, powtarzane co dekadę (Roman Trzeźniowski, Ryszard Przewęda, Janusz Dobosz). Pozwoliły one ujawnić populacyjne przemiany w kondycji fizycznej i jej uwarunkowania. Prowadzono także badania nad motorycznością człowieka i opracowywano metody oceny sprawności fizycznej (Stefan Pilicz, Ryszard Przewęda, Roman Trzeźniowski). Zajmowano się znaczeniem wychowania fizycznego w różnych okresach ontogenezy (H. Gniewkowska, Seweryn Sulisz, R. Wasilewska), w tym wychowania fizycznego osób niepełnosprawnych i jego rolę w procesie rehabilitacji (Tadeusz Maszczak).

Nauka to jednak nie tylko badania empiryczne. Ich konieczną podstawę stanowią koncepcje teoretyczne. Nie sposób w tym miejscu nie wspomnieć o humanistycznej wersji teorii wychowania fizycznego stworzonej przez Macieja Demela i jego nowatorskiej koncepcji wychowania zdrowotnego. Przedmiotem dociekań naukowych w obszarze sportu było kształtowanie cech motorycznych (Zenon Ważny), strategia i taktyka wal-

ki sportowej (Tadeusz Ulatowski), przebieg i skuteczność treningu sportowego (Zenon Ważny, Henryk Sozański, Tadeusz Ulatowski), sport dzieci i młodzieży (Anna Ziemilska). Badania naukowe były realizowane w ścisłej współpracy z pracującymi w Uczelni trenerami różnych dyscyplin sportowych. Teresa Wolańska i jej wychowanki (Jolanta Mogiła-Lisowska, Ewa Kozdroń) prowadziły badania nad rekreacją ruchową różnych grup społecznych. Wraz z powołaniem w 1984 roku Wydziału Rehabilitacji nastąpiła intensyfikacja badań naukowych w tym obszarze zapoczątkowanych przez Mariana Weissa, Andrzeja Zembatego, Andrzeja Seyfrieda, Jerzego Grossmana, Elżbietę Promińską i kontynuowanych przez ich współpracowników i uczniów.

W ostatnich trzech dekadach w Uczelni realizowano wiele projektów badawczych. Za najbardziej prestiżowe uznawane są zwykle te finansowane ze źródeł zewnętrznych – przez Komitet Badań Naukowych, Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Narodowe Centrum Nauki i Narodowe Centrum Badań i Rozwoju. W latach 1991–2019 realizowano ponad 90 takich projektów. Nie podejmiemy się dokonania selekcji tych najważniejszych i zaprezentujemy w załączniku ich pełen wykaz (załącznik nr 1). Stanowią one kontynuację badań realizowanych w Uczelni w latach wcześniejszych. Liderem w kierowaniu projektami finansowanymi ze źródeł zewnętrznych jest Andrzej Wit (sześć projektów), niewiele ustępują mu Andrzej Seyfried (pięć projektów) oraz Jerzy Grossman i Andrzej Mastalerz (cztery projekty). Pod względem tematycznym zdecydowany prym wiedzie biomechanika.

Działalność naukowa to nie tylko prowadzenie badań, ale i upowszechnianie ich wyników. W latach 2014–2018 pracownicy naszej Uczelni opublikowali łącznie prawie 2,5 tys. prac, w tym ponad 1600 z punktacją MNiSW, uzyskując 15,925 punktów MNiSW; 276 prac opublikowanych w czasopiśmie z współczynnikiem ImpactFactor przyniosło 444 punkty IF. W okresie tym zorganizowano ponad 60 konferencji naukowych, w bieżącym roku zaplanowano ich siedem. W kalendarz wydarzeń naukowych na stałe wpisały się cykliczne spotkania naukowe: Warsztaty Antropologiczne im. Janusza Charzewskiego, Sympozjum Biomechaniki Sportu i Rehabilitacji, Forum Praktyków – Skoliozy i Forum Praktyków – Pediatria, konferencje „Myśl Rehabilitacyjna prof. Andrzeja Seyfrieda” i „Rozwój pielęgniarstwa w Polsce i na świecie” czy Ogólnopolska Konferencja Studenckich Kół Naukowych „Zagadnienia kultury fizycznej, fizjoterapii i zdrowia w badaniach młodych naukowców”. Obecnie Uczelnia wydaje cztery czasopisma naukowe: „Biomedical Human Kinetics”, „Postępy Rehabilitacji”, „Polish Journal of Sport and Tourism” i „Physical Culture and Sport. Studies and Research”. W seriach „Studia i Monografie” oraz „Monografie i Opracowania” publikowane są naukowe opracowania zwarte.

Fot. 28. Otwarcie XXI Międzynarodowego Kongresu „Sport olimpijski i sport dla wszystkich” 14 września 2019 r. (fot. Mariola Godlewska)¹⁹.

Fot. 29. Część komitetu organizacyjnego XXI Międzynarodowego Kongresu „Sport olimpijski i sport dla wszystkich” (2017 r.; fot. Archiwum AWF Warszawa).

¹⁹ Na zdjęciu prezes PKOl Andrzej Kraśnicki i przewodniczący komitetu organizacyjnego konferencji Michał Lenartowicz; fot. Archiwum AWF Warszawa.

Fot. 30. I Międzynarodowa Konferencja „Myśl Rehabilitacyjna prof. Andrzeja Seyfrieda” zorganizowana przez Wydział Rehabilitacji AWF Warszawa (2012 r.; fot. Mariola Godlewska).

Piśmiennictwo

Hądzelek K., Zuchora K. (red.) (2010), *Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie 1929/1930–2009/2010. Księga pamiątkowa*. Warszawa, Wyd. Estrella.

W pracy wykorzystano dane Działu Nauki i Wydawnictw AWF Warszawa.

10

Tomasz Skiba

**Wymiana międzynarodowa
Akademii Wychowania
Fizycznego w Warszawie**

Tomasz Skiba

Wymiana międzynarodowa Akademii Wychowania Fizycznego w Warszawie

Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie przez szereg lat konsekwentnie wdrażała różnorodne formy współpracy z zagranicą, poszerzając systematycznie ich zakres i wzbogacając treści. Dzięki temu dziś Uczelnia może poszczycić się intensywnym zaangażowaniem w europejskie i pozaeuropejskie edukacyjne programy międzynarodowe, pośród których czołowe miejsce zajmuje program Erasmus obejmujący opartą o umowy międzyuczelniane rozbudowaną wymianę dydaktyczną studentów i pracowników; bilateralne umowy międzynarodowe związane m.in. z wychodzeniem działalności Uczelni poza kontynent europejski – z Azją, Ameryką i Afryką; indywidualną mobilność nauczycieli akademickich AWF Warszawa powiązaną z ich udziałem w konferencjach, kongresach, szkoleniach i badaniach naukowych, a także wizyty w Uczelni dydaktyków z zagranicy oraz badaczy uczestniczących w imprezach naukowych organizowanych w Akademii; międzynarodowe projekty badawcze oraz instytucjonalną i indywidualną współpracę z organizacjami międzynarodowymi z dziedziny wychowania fizycznego, sportu, turystyki i rekreacji oraz rehabilitacji.

Fot. 31. Studenci obcokrajowcy w AWF Warszawa kształcący się w ramach programu Erasmus – Erasmus Day (listopad 2015; fot. Archiwum AWF Warszawa).

Wizytówką aktywności AWF Warszawa na arenie międzynarodowej stał się program Erasmus, w którym to Akademia obecna jest od niemal 20 lat. Początkowe pojedyncze wymiany studentów i nauczycieli akademickich realizowane były w Europie. W ostatnich latach zaowocowały one liczbą kilkuset wymian międzynarodowych (zarówno wyjazdowych, jak i przyjazdowych, nie tylko w Programie Erasmus) rocznie, w tym również poza

nasz kontynent. Ponad 130 umów z ośrodkami akademickimi w prawie 30 krajach europejskich oraz w Chinach, Iranie, Gruzji, Algierii i Meksyku to solidna podstawa do dalszego budowania silnej pozycji Uczelni w międzynarodowym środowisku dydaktyczno-naukowym. Obecnie nawiązywane są bliższe relacje z uczelniami w Indiach, Brazylii i Indonezji. Warto podkreślić, iż program Erasmus pozwolił Akademii wdrożyć dotąd (do 2019 r.) blisko trzy tysiące indywidualnych wymian międzynarodowych, z przewagą mobilności studenckich. Dzięki programowi Erasmus w AWF Warszawa podjęło studia ponad tysiąc cudzoziemskich studentów, w tym doktorantów (a w tej grupie również z krajów azjatyckich). W roku akademickim 2018/2019 przyjęto ich na pierwszy semestr ponad stu. Uczelnia przyjmuje też studentów obcokrajowców, odbywających zajęcia w grupach polskich.

Studenci Akademii zakwalifikowani do programu Erasmus mogą wybierać spośród blisko 600 zagwarantowanych umowami miejsc w wyższych szkołach za granicą. Od kilku lat AWF Warszawa wysyła regularnie, w każdym roku akademickim, stu kilkudziesięciu własnych studentów na studia, a także praktyki zawodowe poza Polską. Wymiana w ramach programu Erasmus objęła dotąd w sumie także 500 mobilności nauczycieli akademickich, co dotyczy łącznie pracowników Uczelni wyjeżdżających do instytucji partnerskich, jak i wykładowców zagranicznych przyjeżdżających z wykładami bądź na staże szkoleniowe.

Akademia uczestniczyła także przez szereg lat w działaniach Funduszu Stypendialnego i Szkoleniowego, oferującego różne formy wymiany nauczycielskiej i studenckiej – analogicznie do stosowanych w programie Erasmus. Z możliwości Funduszu skorzystało kilkudziesięciu studentów i pracowników naszej Uczelni.

Fot. 32. Otwarcie kolejnego semestru roku akademickiego 2015/2016 w programie Erasmus w AWF Warszawa (marzec 2016 r.; fot. Archiwum AWF Warszawa)²⁰.

²⁰ W pierwszym rzędzie od dołu pracownicy Zespołu ds. Współpracy z Zagranicą pod kierownictwem Tomasza Skiby oraz wydziałowi koordynatorzy programu Erasmus.

Rola tradycyjnych umów bilateralnych pomiędzy uczelniami nie jest współcześnie tak znacząca jak niegdyś. Jednak pozwalają one nadal podtrzymywać trwające od dziesięcioleci kontakty naukowo-dydaktyczne z ośrodkami za wschodnią granicą, przede wszystkim na Białorusi i Ukrainie, a także w Rosji i Kazachstanie. Również z nowymi partnerami, pozyskanymi m.in. w Iranie i Chinach, podpisywane są umowy w formie tradycyjnej, co pozwala im podejmować regularną współpracę z Uczelnią w programie Erasmus. Aktualnie ponad 20 tradycyjnych umów międzyuczelnianych zsumowanych z umowami w standardzie Erasmus, co daje liczbę ponad 150 porozumień bilateralnych, z jakich korzystać może Uczelnia.

Jeśli chodzi o indywidualne wyjazdy nauczycieli akademickich (związane z ich udziałem w konferencjach, kongresach, seminariach, szkoleniach czy badaniach), to odbywa się ich kilkadziesiąt w roku akademickim. Po dodaniu corocznej mobilności wyjazdowej w ramach programu Erasmus liczba sumaryczna sięgała w ostatnim okresie poziomu ponad 80 wyjazdów rocznie. Podsumowując aktywność międzynarodową naszych nauczycieli tylko w ostatnich dziesięciu latach, otrzymujemy znaczącą dla niedużej Uczelni, jaką jest AWF Warszawa, liczbę prawie 600 indywidualnych wizyt za granicą. Biorąc pod uwagę wyjazdy zagraniczne z Uczelni oraz przyjazdy obcokrajowców (zarówno studentów, jak i dydaktyków, a także wizyty grupowe i konferencje) do Uczelni, w niektórych latach akademickich liczba wszystkich mobilności sięgała poziomu 500.

Nie do przecenienia – zwłaszcza w ostatnich kilkunastu latach – decydujących dla rozwoju kontaktów zagranicznych Akademii i osiągnięcia ich aktualnego poziomu jest rola komórki administrującej tym obszarem – Zespołu ds. Współpracy z Zagranicą pod kierownictwem Tomasza Skiby. Jej działania wspierane przez Wydziały zaowocowały m.in. zwielokrotnieniem dotacji na realizację programu Erasmus – dziś jest to istotna część budżetu AWF Warszawa.

Uczelnia była organizatorem i gospodarzem wielu przedsięwzięć naukowych o znaczeniu międzynarodowym, przyjmowała licznych gości z zagranicy. Warto w tym miejscu wymienić choć kilka przykładów takich wydarzeń naukowych, m.in.: międzynarodowy kurs wychowania fizycznego FIEP (1964 r.), konferencję AIESEP (The International Association of Physical Education in Higher Education 1970 r.), trzykrotnie organizowany w AWF Warszawa (pod auspicjami International Association of Universities of Physical Culture and Sport) w latach 1999, 2002, 2017 międzynarodowy kongres „Nowoczesny sport olimpijski i sport dla wszystkich”, międzynarodowe seminarium naukowe na temat autyzmu (1999 r.), międzynarodowa konferencja ENPHE (2004 r.), międzynarodowe forum ENSSE (2005 r.), międzynarodowe seminarium naukowe ICSSPE na temat nowych tendencji w wychowaniu fizycznym i sporcie (2007 r.), międzynarodową konferencję AIESEP, która w roku 2013 zgromadziła w Warszawie ponad 200 uczestników z 25 krajów i była objęta patronatem Prezydenta RP (przewodniczącym komitetu organizacyjnego i naukowego konferencji był prof. Michał Lenartowicz).

Fot. 33. Podpisanie umowy przez JM Rektora AWF Warszawa prof. Andrzeja Mastale-
rza z Lwowskim Instytutem Kultury Fizycznej (29 września 2014 r.; fot. Archiwum
AWF Warszawa).

W związku z organizacją znaczących międzynarodowych wydarzeń naukowych w Polsce pracownicy Uczelni byli nagradzani m.in. prestiżowymi nagrodami Ambasadorów Kongresów Polskich przez Polską Organizację Turystyczną oraz Stowarzyszenie Konferencje i Kongresy w Polsce. Wyróżnienie takie otrzymali pracownicy Akademii: prof. Aleksander Ronikier (2005 r.), prof. Jolanta Żyśko (2017 r.) i prof. Michał Lenartowicz (2018 r.). Znacząca liczba uczelnianych imprez naukowych o charakterze międzynarodowym związana była z członkostwem w zagranicznych organizacjach o zasięgu europejskim lub światowym.

Na przestrzeni lat wielu pracowników Akademii reprezentowało ją także we władzach międzynarodowych organizacji. Niektórzy zasiadali także w ich zarządach. Byli to m.in.: prof. Ryszard Przewęda (FIEP – Międzynarodowa Rada Wychowania Fizycznego), prof. Teresa Wolańska (ICSSPE – Międzynarodowa Rada Nauk o Sporcie i Wychowaniu Fizycznym), prof. Jerzy Kosiewicz (założyciel, wraz z prof. Zbigniewem Krawczykiem i prof. Michałem Lenartowiczem) i członek zarządu European Association for Sociology of Sport, doc. Kajetan Hądzelek i prof. Michał Lenartowicz (członek zarządu i wiceprezes w latach 2014–2018 światowej organizacji The International Association of Physical Education in Higher Education; AIESEP), prof. Jolanta Żyśko (ENSSE – Europejskie Stowarzyszenia Nauk o Sporcie, Kształceniu i Zatrudnieniu). Prof. Zbigniew Krawczyk, pionier światowej socjologii sportu, jest honorowym członkiem International Sociology of Sport Association. Przedstawiciele Akademii działali i działają również w ENPHE – Europejskiej Sieci Wyższych Szkół w Fizjoterapii, oraz ICCE – Międzynarodowej Radzie Kształcenia Trenerów; byli też aktywni w FISpT – Międzynarodowej Federacji Sportu dla Wszystkich, oraz IASI – Międzynarodo-

dowym Stowarzyszeniu Informacji Sportowej. Wielu pracowników Uczelni zajmuje także ważne pozycje w międzynarodowych organizacjach sportowych.

Fot. 34. Goście I Tygodnia Międzynarodowego 2017 r. w AWF Warszawa (fot. Archiwum AWF Warszawa).

Należy pamiętać, iż Uczelnia prowadziła także cieszące się dużym zainteresowaniem Międzynarodowe Szkoły Letnie dla Doktorantów (w latach 2003–2005), sytuując je w Ośrodku Sportów Wodnych w Piękną Górze, a w 2017 i 2019 roku organizowała także tzw. tygodnie międzynarodowe, adresowane do pracowników instytucji partnerskich z zagranicy, przede wszystkim dla kadry zaangażowanej przy internacjonalizacji szkół wyższych.

W roku 2016 AWF Warszawa była również gospodarzem imprez z okazji Europejskiego Tygodnia Sportu, w których bardzo aktywnie zaangażowani byli pracownicy Wydziału Turystyki i Rekreacji Akademii.

Kontakty międzynarodowe, w tym głównie międzyuczelniane, nie tylko te sformalizowane porozumieniami i umowami, stwarzały i stwarzają pracownikom Akademii korzystne warunki do podejmowania wspólnych, także wielostronnych, projektów naukowych, finansowanych ze źródeł zewnętrznych. Przedsięwzięcia takie, w których Uczelnia była z reguły liderem badań, realizowały zazwyczaj powoływane do tego celu zespoły wydziałowe lub międzywydziałowe. Na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat AWF Warszawa uczestniczyła w ponad 20 projektach grupujących w większości partnerów z Europy.

1951-53

11

Ryszard Wysoczański

**Stowarzyszenie Absolwentów
Akademii Wychowania
Fizycznego Józefa Piłsudskiego
w Warszawie – kartki z historii**

Ryszard Wysoczański

Stowarzyszenie Absolwentów Akademii Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie – kartki z historii

Aktywne w dzisiejszym życiu Uczelni Stowarzyszenie Absolwentów AWF może pochwalić się rodowodem sięgającym pierwszej połowy 1931 roku. Jego protoplastą jest bowiem powstałe wówczas – w pierwszych latach funkcjonowania Centralnego Instytutu Wychowania Fizycznego – Koło Absolwentów CIWF. Kreśląc w kalejdoskopowym skrócie ciekawą historię samorządowego ruchu słuchaczy i wychowanków Uczelni tamtych lat, należy zwrócić uwagę na zgoła inne niż współcześnie uwarunkowania i możliwości kształtowania się tego ruchu. CIWF w zaraniu swej działalności grupował niewielką liczbę słuchaczy, a rocznik liczył raptem około 40 osób. Z pewnością ułatwiało to integrację środowiska i wzmacniało poczucie wewnętrznej więzi. Dodatkowo skoszarowanie słuchaczy w oddalonym od miasta kampusie (Bielany nie miały bezpośredniej komunikacji z Warszawą) wymuszało rozwijanie – na tym „zamkniętym” terenie – wewnętrznej, studenckiej aktywności w czasie wolnym od zajęć dydaktycznych. Można więc założyć, że ówczesne warunki funkcjonowania Uczelni stanowiły dobry grunt do ujawniania się i realizacji potrzeby samoorganizowania się młodzieży. W efekcie już w listopadzie 1929 roku powstało „Towarzystwo Bratniej Pomocy Słuchaczy CIWF”. Stało się to z inicjatywy słuchaczy Dwuletniego i Roczego Kursu Oficerskiego, a pierwszym prezesem Bratniaka został Włodzimierz Humen, późniejszy długoletni nauczyciel akademicki Uczelni, znakomity pedagog i publicysta, działacz sportowy, pionier i ekspert światowego sportu szybowcowego.

Bratnia Pomoc, obok prowadzenia wielu różnorodnych form kształtowania społecznej osobowości studentów, stawiała sobie także za cel zacieśnianie łączności Uczelni z jej absolwentami. Rezultatem tej idei były narodziny wspomnianego na wstępie Koła Absolwentów CIWF. Stało się tak – znowu – dzięki inicjatywie niestrudzonego w swych społecznikowskich działaniach Włodzimierza Humena, wówczas już asystenta Uczelni. Koło Absolwentów podjęło się m.in. trudu wydawania (od października 1931 r.) własnego miesięcznika „Tętno” (red. nac. Włodzimierz Humen), nadto zapoczątkowało starania o stworzenie absolwentom dwuletnich studiów CIWF możliwości uzupełnienia wykształcenia – do poziomu pełnych studiów akademickich (uwieńczone powodzeniem w roku akademickim 1937/1938). Sukcesem Koła Absolwentów CIWF i Bratniaka stał się zorganizowany (przy współdziałaniu władz Uczelni) pierwszy zjazd absolwentów w dniach 9–11 września 1935 roku, a także drugi – już siedmiodniowy – w czerwcu 1937 roku. Nie miały one charakteru wyłącznie towarzyskiego. Obydwa zjazdy nasyciono bogatym programem szkoleniowym obfitującym w spotkania dydaktyczne, pokazy i warsztaty metodyczne. Drugi zjazd jest szczególnie ważny z naszego punktu widzenia, w jego trakcie bowiem rozszerzono i wzmocniono formalną rangę Koła Absolwentów CIWF – przekształcając

je w Związek Byłych Wychowanków CIWF.

Pożoga wojenna, a w szczególności następujące po niej zmiany polityczne niszczące wszelkie przejawy demokracji na długie lata zahamowały rozwój autentycznych ruchów społecznych w kraju. Krótki żywot i mizerne efekty notują także interesujące nas tutaj struktury samorządowe Akademii Wychowania Fizycznego. Odnotowano na przykład próbę reaktywowania Koła Absolwentów; miała ona miejsce w trakcie pierwszego po wojnie Zjazdu Absolwentów CIWF/AWF – w dniach 27–28 września 1947 roku. W drugim dniu obrad (zjazd miał bardzo oficjalny, konferencyjny charakter) podjęto decyzję o powołaniu Koła, uchwalono statut i zasady członkostwa, wybrano władze. Prezesem został Kazimierz Markiewicz – po wojnie lekarz chorób wewnętrznych, dr hab. med. i ordynator łódzkiego szpitala; wiceprezeską Halina Milicerowa – po wojnie nauczyciel akademicki AWF, profesor antropologii i doktor honoris causa AWF. Koło podjęło się m.in. organizacji różnego rodzaju kursów doształcających (w tym narciarskiego w Zieleńcu na przełomie 1947/1948 r.). Niestety brak danych na temat dalszych losów Koła. Można domniemywać, że zbytnie sformalizowanie przedsięwzięcia i ciągłoty władz do odgórnego sterowania nim spowodowały, że nie zdołało ono rozwinąć szerszej działalności. Prawdopodobnie podzieliło los Bratniej Pomocy Studentów AWF, stowarzyszenia odrodzonego po wojnie, jesienią 1947 roku i rozwiązanego w 1949 roku. Był to efekt politycznych decyzji władz kraju ustanawiających jednolity, scentralizowany i zideologizowany system organizacji, pochłaniający dotychczasowe struktury samorządowe.

Ułynęło kilkadziesiąt lat, zanim w początkach lat siedemdziesiątych ubiegłego wieku grono zapaleńców, osób z pierwszego powojennego rocznika studiującego w latach 1947–1950, postanowiło wskrzesić zapomnianą ideę organizacji skupiającej absolwentów CIWF/AWF. Wśród nich do najaktywniejszych należeli: Mieczysław Klimaj, Adam Bagła-jewski, Kazimierz Konarski, Aleksander Ogłoblin. Wysiłki tego grona i innych osób wspomagających tę myśl doprowadziły w połowie lat siedemdziesiątych do zebrania założycielskiego Stowarzyszenia Absolwentów AWF, w którym wzięło udział 20 osób (niestety brak dokumentacji nie pozwala na dokładniejsze określenie daty zebrania). Prezesem wybrano Mieczysława Klimaja. Wiceprezesami zostali Kajetan Hądzelek, Stefan Paszczyk i Janusz Wachowiak. Na stanowisko sekretarza wybrano Adama Królaka, skarbnikiem został Mieczysław Niewiadomski. Zespół ten stworzył podwaliny dla kolejnych edycji naszej organizacji. Był także inicjatorem żywej do dzisiaj i wartościowej ze wszech miar tradycji zapraszania na inaugurację roku akademickiego roczników, które pięćdziesiąt lat wcześniej rozpoczęły studia. Ustanowił symboliczny poczet Honorowych Członków Stowarzyszenia złożony z ponad 20 historycznych, wybitnych osobowości – absolwentów CIWF i AWF. Wspomagał Uczelnię w organizowaniu jubileuszowych zjazdów – trzeba tu zaznaczyć, że włącznie do 1990 roku, a więc do zjazdu upamiętniającego 60-lecie Uczelni, organizacja tej imprezy spoczywała wyłącznie na barkach władz Uczelni. Notowano w tamtym czasie ogromne zaangażowanie kadry dydaktycznej odpowiedzialnej

za warsztaty metodyczno-szkoleniowe, wykłady, prezentacje wizualne i artystyczne itp., a także administracji realizującej prace organizacyjne. Dopiero od 1995 roku organizację zjazdów przejęli działacze Stowarzyszenia Absolwentów. W pierwszym etapie był to niewielki zespół wolontariuszy wyłoniony ze Stowarzyszenia, w kolejnym 2000 roku głównym realizatorem było już Stowarzyszenie firmujące całość prac w tym zakresie.

Oficjalną formułę prawną nadała Stowarzyszeniu decyzja Sądu Wojewódzkiego w Warszawie z dnia 22 lipca 1997 roku na wniosek władz wybranych 12 kwietnia na Walnym Zebraniu. Wzięło w nim udział 55 osób, które określono w protokole jako „członków założycieli”. Uchybienia formalno-prawne poprzedniej edycji Stowarzyszenia spowodowały bowiem, że należało od nowa podjąć działania rejestracyjne. Prezesem został Janusz Wachowiak, wiceprezesami: Włodzimierz Cygański, Maciej Liepelt, Ewa Ryszkowska. Sekretarzem – Wojciech Ryszkowski, skarbnikiem – Elżbieta Sroka. Zebranie nadało godność Honorowego Prezesa prof. Romanowi Trześniowskiemu.

Na pierwszy plan działań programowych wysunięto wówczas, obok odbudowania od podstaw nowej struktury organizacyjnej, trzy zadania:

1. Lobbing wokół spraw Uczelni celem pozyskiwania sponsorów dla ratowania jej infrastruktury;
2. pomoc dla Uczelni w organizacji jubileuszu 130. rocznicy urodzin jej patrona;
3. włączenie się do realizacji programu obchodów 70-lecia AWF i organizacja Zjazdu Absolwentów.

O ile pierwsze zadanie przerosło ambitne założenia autorów programu, to kolejne udało się im zrealizować.

Warto przypomnieć liczne akcje Stowarzyszenia wzbogacające obchody jubileuszu 70-lecia AWF, w tym szczególnie: ufundowanie i uroczyste wręczenie władzom Uczelni sztandaru Akademii, otwarcie Świerkowej Alei Absolwentów, wykonanie tablicy upamiętniającej jubileusz Uczelni, wykonanie płaskorzeźb profesorów, których imiona noszą sale wykładowe, oraz popiersia Zygmunta Gilewicza, partycypacja przy wykonaniu – powstałej z inspiracji i przy częściowym nakładzie finansowym prof. Romana Trześniowskiego – rzeźby „Chłopca z piłką”, wydanie „Wspomnień absolwentów CIWF-AWF z lat 1929-1939”. Stowarzyszenie zdało również egzamin jako organizator dużego przedsięwzięcia, jakim był zjazd absolwentów (9-10 września 2000 r.).

Dzięki przychylności władz Uczelni Stowarzyszenie zostało w tym okresie współgospodarzem administrowanego przez Uczelnię Klubu Pracownika umiejscowionego w lokalu po klubie Relax (przeniesionego w połowie lat siedemdziesiątych w inne miejsce). Odtąd klub ten przyjął nazwę Klubu Pracowników i Absolwentów AWF. Znakomicie ułatwiło to aktywizowanie szerszego środowiska absolwentów, stwarzając nadto materialną podstawę dla uruchomienia systemu Liderów Roczników wiążącego absolwentów ze Stowarzyszeniem i Uczelnią. Kolejną kadencję rozpoczęto 11 stycznia 2003 roku. Prezesem został Janusz Borowiecki, wiceprezesami: Adam Bagłajewski i Ewa Ryszkowska. Funkcję

sekretarza objęła Małgorzata Kamińska, a skarbnika – Elżbieta Sroka.

Fot. 35. Sztandar AWF Warszawa ufundowany przez Stowarzyszenie Absolwentów z okazji jubileuszu 70-lecia Uczelni (fot. Archiwum Stowarzyszenia Absolwentów AWF Warszawa)²¹.

Nowelizacja przepisów rejestracyjnych w sprawie stowarzyszeń wymogła podjęcie prac dostosowawczych w tym zakresie. Wykonano szereg prac porządkujących, w wyniku których uzyskano wpis do Krajowego Rejestru Stowarzyszeń (11 lutego 2004 r.). Działalność programowa ogniskowała się wokół przygotowań, a w konsekwencji realizacji kolejnego jubileuszowego zjazdu (10–11 września 2005 r.) z okazji 75-lecia Uczelni. Zorganizowano z tej okazji zbiórkę środków i wykonano płaskorzeźbę – tablicę pamiątkową, poświęconą prof. Romanowi Trzeźniowskiemu (odślonięto ją w pierwszym dniu zjazdu). Pracom tym towarzyszyły liczne spotkania roczników, a nadto ich liderów.

Regułą stały się koleżeńskie spotkania z okazji Świąt Bożego Narodzenia i Wielkanocy. Ożywioną działalność zanotowano w obszarze rekreacji sportowej: powstało Bractwo Żeglarskie oraz zespoły zainteresowane turystyką rowerową i tenisem ziemnym. Podjęto wysiłek zorganizowania polonijnych klubów absolwentów. Zainicjowano akcję organizowania pobytów wakacyjnych dla dzieci polskich rodzin mieszkających na Ukrainie. Animatorem obu tych akcji i ich kierownikiem był Stanisław Furman.

Na zebraniu sprawozdawczo-wyborczym 20 kwietnia 2007 roku powołano zarząd z prezesem Januszem Borowieckim, wiceprezesami Ewą Ryszkowską, Maciejem Liepeltem, Ryszardem Wysoczańskim. Sekretarzem została Magdalena Sieradzka, skarbnikiem Elżbieta Sroka. Mieczysława Klimaja wyróżniono tytułem Honorowego Prezesa. W toku

²¹ Od lewej stoją: Ewa Ryszkowska, Janusz Wachowiak, Maciej Liepelt i Włodzimierz Cygański.

kadencji powołano na funkcję wiceprezesa Alinę Matuszkowiak (w miejsce zmarłej Ewy Ryszkowskiej) oraz Andrzeja Białka (z powodu rezygnacji Macieja Liepelta). Godnym odnotowania w tej kadencji jest uzyskanie przez Stowarzyszenie statusu organizacji pożytku publicznego – wpisano je do rejestru OPP z dniem 24 października 2008 roku. Otworzyło to możliwość pozyskiwania środków z odpisu podatkowego od osób fizycznych i prawnych.

Kończący uroczystości 80-lecia AWF Warszawa zjazd absolwentów (4-5 września 2010 r.) zrealizowany został tym razem przez wyspecjalizowaną firmę, według projektu programowego nakreślonego przez Stowarzyszenie i pod jego kuratelą. Oprócz tradycyjnego balu gwoździem tej imprezy okazał się koncert Maryli Rodowicz. Z okazji jubileuszu wydano przy współudziale Uczelni „Księgę Pamiątkową AWF” (pod redakcją Kajetana Hądzelka i Krzysztofa Zuchory), wzbogacając pakiet upominkowy uczestników zjazdu. W zakresie pozostałych form aktywności Stowarzyszenie kontynuowało prace podjęte w poprzednim okresie, choć warto tu zwrócić uwagę na zorganizowanie przezeń w trakcie Igrzysk Polonijnych w Toruniu (w sierpniu 2007 r.) spotkania władz Stowarzyszenia z polonijnymi absolwentami AWF Warszawa.

Od 18 maja 2011 roku nowe kierownictwo Stowarzyszenia prezentowało się następująco: Ryszard Wysoczański – prezes, Hanna Delbani (w trakcie kadencji urlopowana ze względów osobistych), Danuta Moskwa, Zbigniew Sikora – wiceprezesa, Magdalena Sieradzka – sekretarz, Andrzej Rakowski – skarbnik. Program działania na tę kadencję został opublikowany w pierwszym numerze kwartalnika „Absolwenci AWF” (2011 r.) – pisma powołanego do życia przez Stowarzyszenie z inspiracji Zbigniewa Sikory. Kwartalnik ten, redagowany społecznie przez niewielki zespół (Halina Hanusz, Jadwiga Kłodecka-Różalska, Andrzej Martynkin, Zbigniew Sikora, Ryszard Wysoczański), wydawany jest w formie papierowej i elektronicznej (www.absolwenci-awf-warszawa.pl). W numerze 1(13)2015 pisma zamieszczono relację z przebiegu czteroletniej kadencji. Tu należałoby wymienić ważniejsze jej punkty:

- sfinansowanie rewitalizacji Alei Absolwentów i wprowadzenie zwyczaju uroczystego pożegnania studentów kończących naukę przez władze Uczelni, z równoczesnym powitaniem ich w gronie absolwentów przez władze Stowarzyszenia. Ten zwyczaj zapoczątkowano 15 lipca 2013 r. przy Głazie Absolwentów (posadowionym staraniem Stowarzyszenia przy alei Świerkowej);
- organizację udanego Jesiennego Pikniku Absolwentów (15 września 2012 r.) z udziałem setek uczestników, w tym mieszkańców Bielan, połączonego z kiermaszem w głównych alejach Uczelni, wystawą historycznych fotogramów oraz spotkaniem konferencyjnym absolwentów z władzami Uczelni;
- współorganizację uroczystości jubileuszu 30-lecia Wydziału Rehabilitacji AWF Warszawa;
- organizację forum mieszkających poza krajem absolwentów AWF Warszawa przy okazji Igrzysk Polonijnych w Szczyrku, Wrocławiu i Kielcach;

- kontynuowanie współpracy z organizacjami polonijnymi na Ukrainie w celu niesienia pomocy skierowanej do mieszkających tam rodaków oraz organizowanie w Warszawie pobytów polskiej młodzieży kresowej, a także tamtejszych polskich grup nauczycielskich.

Zorganizowano nadto szereg akcji, których tematem były ważne dla środowiska problemy. Do takich zaliczyć należałoby konferencję Quo Vadis Uczelnią poświęconą perspektywom związku sportu z Uczelnią, a także przekazanie władzom państwowym i sportowym listu otwartego w sprawie wpływu tzw. ustawy deregulacyjnej na wykonywanie zawodu trenera i instruktora (list opublikowano również w numerze 1/2012 naszego kwartalnika). Do powyższego wykazu należałoby dołączyć: organizację szeregu spotkań o charakterze integracyjnym, w tym zjazdów poszczególnych roczników, spotkań autor-skich, spotkań ze znanymi sportowcami – absolwentami Uczelni. W tym okresie zdecydowano również o podjęciu kroków w sprawie pozyskania lokalu po dawnym klubie Relax. Na początek przystąpiono do opracowania formalno-prawnych uregulowań dotyczących jego użytkowania. Podjęto też prace koncepcyjne, ukierunkowane na przekształcenie byłego klubu Relax w Klub Absolwenta (przypomnieć należy, że istniejący wcześniej Klub Pracowników i Absolwentów zmienił tymczasem gospodarza i przestał pełnić funkcję, jaką mu przed laty przypisano). Decyzja ta spotkała się z entuzjastyczną aprobatą środowiska absolwentów. Z ramienia Zarządu sprawę tę prowadził jej animator, wiceprezes Zbigniew Sikora.

Fot. 36. Najstarsze roczniki absolwentów AWF Warszawa w defiladzie podczas zjazdu w 2015 r. (fot. Archiwum AWF Warszawa).

Rok przed upływem kadencji (17 marca 2014 r.) powołano komitet organizacyjny Zjazdu Absolwentów zaplanowanego na wrzesień 2015 roku. Natomiast pod koniec tego roku na Nadzwyczajnym Walnym Zjeździe (21 marca 2014 r.) dokonano zmian w statucie w celu usprawnienia pracy przyszłych władz Stowarzyszenia. Już zgodnie z nowym statutem ograniczającym skład Zarządu do sześciu osób 17 kwietnia 2015 roku Walny Zjazd wybrał władze Stowarzyszenia w składzie: Zbigniew Sikora – prezes, Wiera Jungrav, Joanna Kalecińska, Danuta Moskwa, Zbigniew Pacelt, Aleksander Ronikier – wiceprezesi. Zamierzenia nowych władz zaprezentowano w kwartalniku „Absolwenci AWF” w numerze 2(14)2015. Wynika z nich, że najważniejsze cele aktywności Stowarzyszenia pozostają bez zmian: to dalsza integracja międzypokoleniowa absolwentów oraz wzmacnianie związków tego środowiska z Uczelnią, a nadto promocja AWF Warszawa jako szkoły aspirującej do miana najlepszej w kraju w obszarze kształcenia i nauki w swojej specjalności. Natomiast w zakresie zadań bliżej zdefiniowanych zaakcentowano dwa zasadnicze: uruchomienie klubu Relax Qultura, co wiązało się ze zgromadzeniem odpowiednich środków finansowych na jego remont i wyposażenie, oraz organizację Zjazdu Absolwentów w dniach 5–6 września 2015 roku. Obydwa te zadania udało się zrealizować z sukcesem. Determinacja i zaangażowanie Zbigniewa Sikory oraz zespołu kierującego pracami reaktywacyjnymi, w tym Doroty Bartkowiak, pierwszej menedżerki klubu, doprowadziły w efekcie do oficjalnego, czyli z udziałem władz Uczelni, otwarcia klubu 29 listopada 2017 roku (relacja w nr 4(24)2017 kwartalnika Stowarzyszenia). Od tamtej pory Relax Qultura, działający na zasadzie non profit, gości dziesiątki imprez artystycznych, jest organizatorem wystaw i znacznej liczby spotkań z przedstawicielami nauki, sportu i kultury oraz konferencji i wydarzeń ważnych dla środowiska.

Ciekawie rozwija się współpraca z uniwersytetem trzeciego wieku. Powoli staje się znaczącym centrum życia kulturalnego środowiska. Udanie wypadła organizacja Zjazdu Absolwentów, którego hasło: „Różne pokolenia, jedna, ta sama pasja” celnie trafiło w atmosferę wydarzenia. Opublikowano przy tej okazji „Przewodnik po Akademii Wychowania Fizycznego” autorstwa Waldemara Dorcza, który wręczano uczestnikom Zjazdu. Paradę roczników komentował Włodzimierz Szaranowicz, bal muzycznie poprowadził Marek Sierocki, a gwiazdą koncertu plenerowego był Andrzej Rosiewicz. Kwartalnik zamieścił relację i impresje z tego wydarzenia w nr 3(15)2015.

W dniu 18 czerwca 2019 roku odbyły się wybory władz Stowarzyszenia. Prezesem został ponownie Zbigniew Sikora, a wiceprezesami Wiera Jungrav, Joanna Kalecińska, Ewa Kozdroń, Jerzy Książek, Danuta Moskwa, Zbigniew Pacelt. Ustalono, że Zarząd skoncentruje się na kluczowych punktach programu, za które uznano (za: „Absolwenci AWF” nr 2(30)2019): kontynuację działalności klubu Relax Qultura, zmodyfikowanie i poszerzenie jego oferty programowej (w tym celu powołana zostanie rada programowa klubu); wzbogacanie infrastruktury klubu; działalność wydawniczą, polegającą głównie na kontynuowaniu prac nad wzbogacaniem zawartości merytorycznej oraz formy kwartalnika

„Absolwenci AWF”; organizację zjazdu absolwentów z okazji 90-lecia AWF we wrześniu 2020 roku.

Fot. 37. Spotkanie z okazji trzydziestej rocznicy igrzysk olimpijskich XXIV olimpiady w Seulu z udziałem byłego prezydenta RP Aleksandra Kwaśniewskiego, medalistów olimpijskich, trenerów, absolwentów i pracowników AWF Warszawa w klubie Relax Qultura (grudzień 2018 r.; fot. Archiwum Stowarzyszenia Absolwentów AWF Warszawa).

W dniu 18 czerwca 2019 roku odbyły się wybory władz Stowarzyszenia. Prezesem został ponownie Zbigniew Sikora, a wiceprezesami Wiera Jungraw, Joanna Kalecińska, Ewa Kozdroń, Jerzy Książek, Danuta Moskwa, Zbigniew Pacelt. Ustalono, że Zarząd skoncentruje się na kluczowych punktach programu, za które uznano (za: „Absolwenci AWF” nr 2(30)2019): kontynuację działalności klubu Relax Qultura, zmodyfikowanie i poszerzenie jego oferty programowej (w tym celu powołana zostanie rada programowa klubu); wzbogacanie infrastruktury klubu; działalność wydawniczą, polegającą głównie na kontynuowaniu prac nad wzbogacaniem zawartości merytorycznej oraz formy kwartalnika „Absolwenci AWF”; organizację zjazdu absolwentów z okazji 90-lecia AWF we wrześniu 2020 roku.

Reasumując powyższe, wypada uznać, że Stowarzyszenie Absolwentów Uczelni to wybitnie zasłużona dla Alma Mater organizacja środowiskowa, której dokonania, historia i rodowód sięgający genezy Akademii Wychowania Fizycznego, znajduje niewiele podobnych na krajowym terenie.

Piśmiennictwo

Hądzelek K., Zuchora K. (red.) (2010) *Księga Pamiątkowa AWF, 1929/1930–2009/2010*, Warszawa.

Gilewicz Z. et al. (red.) (1960) *Akademia Wychowania Fizycznego 1929–1959. Księga Pamiątkowa*, Warszawa.

Laskiewicz H. (2012) *Nasz Rocznik, Absolwenci AWF 1949–1952*, Warszawa – Szczecin.

Absolwenci AWF, numery 1–30, Wyd. Stowarzyszenie Absolwentów AWF.

Wychowanie Fizyczne, nr 1 i nr 2/1947.

W pracy wykorzystano także niepublikowane notatki i materiały Stowarzyszenia oraz materiały własne autora.

Spis fotografii i rycin
Załączniki

Spis fotografii

- Fotografia 1. Otwarcie zmodernizowanej hali lekkoatletycznej im. Janusza Kusocińskiego przez J.M. Rektora AWF Warszawa prof. Andrzeja Mastalerza (06.11.2017 r.; fot. Mariola Godlewska)
- Fotografia 2. Jubileuszowa Inauguracja Roku Akademickiego 2019/2020 – 30.09.2019 r. (immatrykulacja; fot. Mariola Godlewska)
- Fotografia 3. JM Rektor AWF Warszawa Andrzej Mastalerz w trakcie koncertu jubileuszowego AWF Warszawa 29.11.2019 r. (fot. Mariola Godlewska)
- Fotografia 4. Trenerzy piłki nożnej, absolwenci specjalizacji piłki nożnej w AWF Warszawa uhonorowani dyplomami uznania przez JM Rektora AWF Warszawa w trakcie obchodów 65-lecia Specjalizacji Piłki Nożnej w AWF Warszawa (16-17.09.2019 r.; fot. Mariola Godlewska)
- Fotografia 5. Budynek Wydziału Rehabilitacji. 15 września 2014 r. uroczystego przecięcia wstęgi dokonał JM Rektor prof. Andrzej Mastalerz w towarzystwie byłej Rektor prof. Alicji Przyłuskiej-Fischer oraz Dziekana Wydziału Rehabilitacji prof. Andrzeja Kosmola (fot. Mariola Godlewska)
- Fotografia 6. Aula im. prof. Zygmunta Gilewicza i muzeum AWF w Warszawie po modernizacji (2014 r.; fot. Mariola Godlewska)
- Fotografia 7. Wjazd do AWF Warszawa po modernizacji (2015 r.; fot. Archiwum AWF Warszawa)
- Fotografia 8. Hala lekkoatletyczna im. Janusza Kusocińskiego po modernizacji (2015 r.; fot. Archiwum AWF Warszawa)
- Fotografia 9. Patio w budynku głównym (stan w 2019 w trakcie remontu i w 2020 r.; fot. Archiwum AWF Warszawa)
- Fotografia 10. Sala gimnastyczna – SG5 (stan w 2017 i w 2018 r.; fot. Archiwum AWF Warszawa)
- Fotografia 11. Pierwsze posiedzenie Rady Naukowej Wychowania Fizycznego (fot. NAC)
- Fotografia 12. Pierwsza inauguracja roku akademickiego 1929/1930 (fot. Archiwum AWF Warszawa)
- Fotografia 13. Uczestnicy I Zjazdu Absolwentów CIWF z udziałem wykładowców i dyr. dr. Zygmunta Gilewicza – wrzesień 1935 r. (fot. Archiwum AWF Warszawa)
- Fotografia 14. Hala sportowa (obecnie Hala im. Janusza Kusocińskiego) w roku 1939 r. (fot. NAC)
- Fotografia 15. Hala im. Janusza Kusocińskiego w roku 2019 (fot. Mariola Godlewska)

- Fotografia 16. Pracownicy Katedry Nauk Humanistycznych i Społecznych (kierownik Katedry – prof. dr hab. Zbigniew Dziubiński) w 2019 r. (fot. Mirosław Strzelecki)
- Fotografia 17. Pracownicy Katedry Nauk Biomedycznych (kierownik dr hab. Andrzej Mastalerz prof. AWF) w 2019 r.
- Fotografia 18. Pracownicy Katedry Sportu (kierownik dr hab. Marek Kruszewski prof. AWF) w 2019 r. (fot. Marcin Smolarczyk)
- Fotografia 19. Inauguracja roku akademickiego 1985/1986, drugi rok działalności Wydziału Rehabilitacji (fot. Archiwum Wydziału Rehabilitacji)
- Fotografia 20. Uroczystość czepkowania na kierunku pielęgniarstwo na Wydziale Rehabilitacji w AWF Warszawa w 2015 r. (fot. Mariola Godlewska)
- Fotografia 21. Uroczystość wręczenia dyplomów magisterskich na kierunku fizjoterapia (fot. Mariola Godlewska)
- Fotografia 22. Pracownicy Wydziału Rehabilitacji AWF Warszawa w 2019 r. (fot. Archiwum AWF Warszawa)
- Fotografia 23. Regionalny Ośrodek Badań i Rozwoju Filii AWF Warszawa (fot. zbiory archiwalne FAWF)
- Fotografia 24. Spotkanie kolegium rektorskiego w Filii w Białej Podlaskiej, rok akademicki 2018/2019 (26 września 2019 r.; fot. zbiory archiwalne FAWF)
- Fotografia 25. Odznaczenia pracowników w trakcie inauguracji roku akademickiego 2019/2020 w Białej Podlaskiej (8 października 2019 r.; fot. zbiory archiwalne FAWF)
- Fotografia 26. Gala Jubileuszowa z okazji 50-lecia FAWF oraz 80-lecia urodzin i 60-lecia działalności naukowej prof. Henryka Sozańskiego (22 listopada 2019 r.; fot. zbiory archiwalne FAWF)
- Fotografia 27. Prof. Kazimierz Fidelus i dr Lechosław Skorupski przy omawianiu projektu badawczego oceny stopnia amortyzacji rękawic bokserskich (fot. Archiwum AWF Warszawa)
- Fotografia 28. Otwarcie XXI Międzynarodowego Kongresu „Sport olimpijski i sport dla wszystkich” 14 września 2019 r. (fot. Mariola Godlewska)
- Fotografia 29. Cześć komitetu organizacyjnego XXI Międzynarodowego Kongresu „Sport olimpijski i sport dla wszystkich” (2017 r.; fot. Archiwum AWF Warszawa)
- Fotografia 30. I Międzynarodowa Konferencja „Myśl Rehabilitacyjna prof. Andrzeja Seyfrieda” zorganizowana przez Wydział Rehabilitacji AWF Warszawa (2012; fot. Mariola Godlewska)

- Fotografia 31. Studenci obcokrajowcy w AWF Warszawa – program Erasmus Day (listopad 2015; fot. Archiwum AWF Warszawa)
- Fotografia 32. Otwarcie kolejnego semestru roku akademickiego 2015/2016 w programie Erasmus w AWF Warszawa (marzec 2016 r.; fot. Archiwum AWF Warszawa)
- Fotografia 33. Podpisanie umowy przez JM Rektora AWF Warszawa prof. Andrzeja Mastalerza z Lwowskim Instytutem Kultury Fizycznej (29 września 2014 r.; fot. Archiwum AWF Warszawa)
- Fotografia 34. Goście I Tygodnia Międzynarodowego 2017 r. w AWF Warszawa (fot. Archiwum AWF Warszawa)
- Fotografia 35. Sztandar AWF Warszawa ufundowany przez Stowarzyszenie Absolwentów z okazji jubileuszu 70-lecia Uczelni (fot. Archiwum Stowarzyszenia Absolwentów AWF Warszawa)
- Fotografia 36. Najstarsze roczniki absolwentów AWF Warszawa w defiladzie podczas zjazdu w 2015 r. (fot. Archiwum AWF Warszawa)
- Fotografia 37. Spotkanie z okazji 30. rocznicy igrzysk olimpijskich XXIV olimpiady w Seulu z udziałem byłego prezydenta RP Aleksandra Kwaśniewskiego, medalistów olimpijskich, trenerów, absolwentów i pracowników AWF Warszawa w klubie Relax Qultura (grudzień 2018 r.; fot. Archiwum Stowarzyszenia Absolwentów AWF Warszawa)

Spis rycin

- Rycina 1. Składniki algorytmu oraz wysokość subwencji w roku 2012 i 2020
- Rycina 2. Bilans wybranych osiągnięć w kadencji 2012–2020
- Rycina 3. Relacja na temat Centralnego Instytutu Wychowania Fizycznego w Warszawie w „Przeglądzie Sportowym” z 11 grudnia 1929 r. (na zdjęciach m.in. zabudowana obecnie hala lekkoatletyczna)
- Rycina 4. Plan CIWF z 1930 r. autorstwa Edgara Norwertha
- Rycina 5. Plan sytuacyjny CIWF według projektu ze stycznia 1929 r.: stadion główny na przedłużeniu alei Zjednoczenia w Warszawie
- Rycina 6. Rzut poziomy gmachu głównego CIWF z salą boksu
- Rycina 7. Pismo do Ministra Oświaty w sprawie reaktywacji działalności AWF Warszawa

Spis tabel i wykresów

- Tabela 1. Nakłady na modernizację Akademii Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie w latach 2012–2020
- Tabela 2. Wartości punktowe dorobku naukowego pracowników Akademii Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie opublikowanego w czasopiśmie z list MNiSW
- Tabela 3. Wykaz najważniejszych zasobów pozostających do dyspozycji po kadencji 2016–2020
- Wykres 1. Wartość subwencji MNiSW, koszt podwyżek oraz różnica pomiędzy subwencją a kosztem podwyżek w latach 2012–2016
- Wykres 2. Wartość subwencji MNiSW, koszt podwyżek oraz różnica pomiędzy subwencją a kosztem podwyżek w latach 2017–2020

Załączniki

Załącznik I. Projekty badawcze z finansowaniem zewnętrznym realizowane w AWF Warszawa w latach 1991–2019 wraz z informacją o kierowniku projektu, okresie realizacji i źródle finansowania

Lp.	Nazwa projektu	Kierownik	Okres realizacji / finansowanie
1.	Optimalizacja obciążeń treningowych (wysiłkowych) w sporcie kwalifikowanym, wychowaniu fizycznym i zdrowotnym oraz rehabilitacji	H. Sozański	1991–1994 KBN
2.	Kierunki zmian rozwoju fizycznego i sprawności ruchowej polskiej młodzieży w poszczególnych województwach	R. Przewęda	1991–1994 KBN
3.	Społeczne uwarunkowania tempa dojrzewania i kondycji biologicznej dzieci i młodzieży polskiej	J. Charzewski	1991–1993 KBN
4.	Ryzyko wystąpienia zaburzeń cyklu miesięczkowego u kobiet uprawiających różne dyscypliny sportowe w Polsce	E. Skierska	1991–1993 KBN
5.	Wpływ zróżnicowanego wysiłku fizycznego na długość życia	A. K. Gajewski	1992 – 1995 KBN
6.	Analiza czynników determinujących wyniki rehabilitacji dzieci z rozszczepami podniebienia	J. Grossmann	1992 – 1994 KBN
7.	Ocena poziomu sprawności motorycznej osób upośledzonych umysłowo	A. Ziemilska	1992 – 1995 KBN
8.	Zmiany morfometrycznych parametrów kości u młodych szczurów poddanych intensywnemu wysiłkowi	A. Czajkowska	1993 – 1994 KBN
9.	Wpływ diety niskoenergetycznej na wybrane parametry przemiany lipidowej i procesy peroksydacyjne organizmu	B. Andrzejewska	1993 – 1996 KBN
10.	Pedagogiczne efekty współdziałania szkoły ze środowiskiem w realizacji procesu wychowania fizycznego dzieci	S. Sulisz	1993 – 1996 KBN
11.	Analiza skuteczności postępowania rehabilitacji u dzieci z deformacjami klatki piersiowej	A. Ronikier	1993 – 1995 KBN

12.	Ocena funkcji ręki reumatoidalnej dolnej	A. Seyfried	1994 – 1997 KBN
13.	Ocena sposobu żywienia, stanu odżywiania oraz zdrowia osób, które zakończyły karierę sportową	Ś. Ziemiański	1995 – 1997 KBN
14.	Społeczne uwarunkowania sprawności fizycznej i tempa dojrzewania dziewcząt polskich	J. Charzewski	1995 – 1996 KBN
15.	Związek między momentami sił oraz pracą i mocą kończyn dolnych	K. Fidelus	1995 – 1997 KBN
16.	Wpływ rozgrzewki o różnej intensywności i różnym czasie trwania przerw odpoczywanych na właściwy wysiłek fizyczny	D. Błachnio	1995 – 1996 KBN
17.	Ocena możliwości uczestnictwa osób z dysfunkcjami narządów ruchu w sporcie niepełnosprawnych	J. Grossmann	1995 – 1997 KBN
18.	Ocena możliwości kompensacji dysfunkcji mięśnia czworogłowego uda w reumatoidalnym zapaleniu stawów	A. Seyfried	1995 – 1997 KBN
19.	Wychowanie do rekreacji fizycznej przez sport zawodników z województw wschodniej ściany Polski	T. Wolańska	1995 – 1997 KBN
20.	Wpływ aktywności ruchowej na sprawność fizyczną ludzi długowiecznych	T. Łobożewicz	1995 – 1997 KBN
21.	Optymalizacja obciążeń treningowych w lekkoatletycznych konkurencjach szybkościowo-siłowych kobiet	H. Sozański	1995 – 1997 KBN
22.	Gestowe i manualne formy rozwijania kompetencji komunikacyjnej w rehabilitacji głuchych	T. Gałkowski	1995 – 1998 KBN
23.	Rozwój psychosomatyczny kobiet zorientowanych homoseksualnie	A. Długolecka-Lach	1996 – 1996 KBN
24.	Analiza czynników determinujących wyniki rehabilitacji narządów ruchu u dzieci	J. Grossmann	1996 – 1998 KBN
25.	Wpływ doustnego podania kreatyny na zdolność do wykonywania wysiłków fizycznych o mocy supermaksymalnej	A. Denkowski	1997 – 1997 KBN

26.	Motywy i postawy osób niepełnosprawnych wobec aktywności fizycznej	M. Maniak	1997 - 1997
KBN
27.	Wpływ wcześniactwa na stan rozwoju fizycznego i wysokość dzieci w okresie pokwitania	A. Ronikier	1997 - 1999
KBN
28.	Analiza rozwoju psychoseksualnego młodzieży w wieku 15-20 lat z zespołem Downa	Z. Lew-Starowicz	1997 - 1998
KBN
29.	Analiza obciążeń treningowych zawodników taekwondo na poziomie mistrzowskim	H. Sozański	1997 - 1998
KBN
30.	Rozwój fizyczny i aktywność fizyczna dzieci z dwóch skrajnych warstw społecznych	J. Charzewski	1998 - 2000
KBN
31.	Poziom rozwoju fizycznego, wydolność fizyczna, stan zdrowia oraz sposób żywienia dzieci i młodzieży wiejskiej ze wschodnich rejonów Polski	M. Skład	1998 - 2000
KBN
32.	Zabawy i gry ruchowe w wychowaniu do kultury fizycznej	T. Wolańska	1998 - 1999
KBN
33.	Ocena procesu rehabilitacji ruchowej osób niepełnosprawnych	G. Rawicz-Mańkowski	1998-1999 /
polsko-francuskie badania zintegrowane
34.	Wpływ suplementacji żywieniowej L-karnityną na układ immunologiczny sportowców	Ś. Ziemiański	1999 - 2001
KBN
35.	Wpływ wysiłku fizycznego o różnej intensywności na wybrane parametry lipidowe i procesy peroksydacyjne ustroju zawodników o wysokiej wydolności fizycznej	M. Andrzejewska	1999 - 2000
KBN
36.	Wpływ faz cyklu menstruacyjnego kobiet na moc anaerobową i na niektóre momenty sił mięśniowych	J. Tkaczyk	1999 - 2000
KBN
37.	Ocena specyfiki skurczu mięśni kończyn dolnych podczas pracy z różnym obciążeniem	A. Mastalerz	1999 - 2000
KBN
38.	Somatyczne i motoryczne skutki stratyfikacji społecznej 17-19-letnich uczniów	E. Olszewska	1999 - 2000
KBN
39.	Wpływ wysiłku fizycznego o różnej intensywności na stężenie witamin antyoksydacyjnych u zawodników o wysokiej wydolności fizycznej	D. Niedźwiecka-Kącik	1999 - 2000
KBN

40.	Wpływ stopy płasko-koślawej o różnym stopniu deformacji na funkcję stawu kolanowego w reumatoidalnym zapaleniu stawów	A. Seyfried	1999 – 2001
KBN
41.	Zastosowanie fizykalnej terapii skojarzonej w leczeniu zespołu zapalenia okołostawowego łokcia	J. Kubiak	1999 – 2001
KBN
42.	Opracowanie biomechanicznej metody oceny stanu funkcjonalnego stawu biodrowego w procesie leczenia i rehabilitacji	A. Wit	1999 – 2002
KBN
43.	Analiza czynników determinujących wyniki rehabilitacji dzieci z rozszczepami podniebienia	J. Grossmann	1999 – 2002
KBN
44.	Pozytywne mierniki zdrowia i wybrane zachowania prozdrowotne dzieci niewidomych i słabowidzących	R. Przewęda	1999 – 2001
KBN
45.	Podstawy etycznej interpretacji widowiska sportowego. Wprowadzenie do etyki sportu	J. Mosz	2000 – 2001
KBN
46.	Możliwości motoryczne pacjentów po przebytym udarze mózgowym	M. Krawczyk	2000 – 2001
KBN
47.	Wybrane zasoby indywidualne jako czynniki modyfikujące wpływ stresów na stany nastroju młodzieży o zróżnicowanej aktywności ruchowej	M. Guskowska	2000 – 2003
KBN
48.	Biologiczne skutki zmian społeczno-ekonomicznych w populacji wiejskiej – kontynuacja badań rozpoczętych w 1966 roku	T. Łaska-Mierzejewska	2000 – 2003
KBN
49.	Kontrola efektów treningowych w taekwondo	Z. Bujak	2000 – 2002
KBN
50.	Czynniki warunkujące poziom przystosowania społecznego małych dzieci autystycznych	T. Gałkowski	2001 – 2004
KBN/MNiSW
51.	Rodzinne uwarunkowania rekreacji fizycznej kobiet miejskich województwa lubelskiego	U. Parnicka	2001 – 2004
KBN/MNiSW
52.	Sprawność dziewcząt z zespołem Turnera	R. Stupnicki	2002 – 2005
KBN/MNiSW
53.	Wpływ aktywności ruchowej na proces usprawniania mężczyzn z uszkodzeniem rdzenia kręgowego w odcinku szyjnym	A. Kosmol	2002 – 2005
KBN/MNiSW

54.	Ocena stopnia mineralizacji (BME) i gęstości (BMD) kości u kobiet w wieku pomenopauzalnym, uprawiających w przeszłości różne dyscypliny sportu	B. Raczyńska	2002 - 2005
KBN/MNiSW
55.	Badanie związków pomiędzy sposobem żywienia, aktywnością fizyczną i cechami somatycznymi młodzieży z południowego Podlasia	J. Czeczulewski	2002 - 2005
KBN/MNiSW
56.	Rozwój somatyczny i sprawność fizyczna dzieci i młodzieży w województwach Rzeczypospolitej Polskiej	J. Dobosz	2003 - 2004
KBN/MNiSW
57.	Aktywność bioelektryczna mięśni jako funkcja intensywności wykonywanego wysiłku	A. Mastalerz	2003 - 2004
KBN/MNiSW
58.	Wpływ rodzaju chwytu na uszkodzenia ręki we wspinaczce sportowej	A. Seyfried	2004 - 2005
KBN/MNiSW
59.	Nanomateriały magnetyczne do mechatronicznych urządzeń rehabilitacyjnych	A. Wit	2003 - 2004
KBN/MNiSW
60.	Próba klasyfikacji chodu u osób po udarze mózgu	A. Wit	2005 - 2007
MNiSW
61.	Wpływ rotacji kręgosłupa na chód dzieci ze skoliozą idiopatyczną	A. Seyfried	2006 - 2007
MNiSW
62.	Funkcjonalna ocena ustawienia miednicy pacjentów z idiopatycznym bocznym skrzywieniem kręgosłupa w procesie leczenia zachowawczego	J. Domaniecki	2007 - 2010
MNiSW
63.	Badanie skuteczności nowej metodyki kinezyterapii pacjentów po pierwszym udarze mózgu powodującym deficyt motoryczny, rozpoczętej pomiędzy 1. a 3. miesiącem od incyden- tu, w porównaniu ze standardowym leczeniem ruchem prowadzonym w grupie kontrolnej	M. Krawczyk	2007 - 2010
MNiSW/NCN
64.	Aspekty medyczne, psychologiczne, socjologiczne i ekonomiczne starzenia się ludzi w Polsce - podprojekt badawczy zamawiany pt. „Rola prozdrowotnej aktywności ruchowej Polaków po 65. roku życia jako elementu profilaktyki gerontologicznej w utrzymaniu sprawności funkcjonalnej i polepszeniu jakości życia”	A. Dąbrowski	2007 - 2011
M N i S W /
NCBiR

65.	Modelowanie udziałów mięśni kończyny dolnej za pomocą sztucznych sieci neuronowych podczas chodu osób niepełnosprawnych	A. Wit	2007-2010 MNiSW/NCN
66.	Charakterystyka wieloletniego procesu szkolenia pływaków AZS AWF Warszawa reprezentujących najwyższy poziom sportowy	K. Buśko	2008-2010 MNiSW/NCBiR
67.	Badanie wpływu zmienności mtDNA i genów jądrowych związanych z fizjologią mitochondriów na poziom wyników w sportach szybkościowych i wytrzymałościowych	C. Żekanowski	2009-2012 MNiSW/NCN
68.	Zdrowie polskich dzieci i młodzieży w świetle poziomu kondycji fizycznej	J. Dobosz	2009-2012 MNiSW/NCN
69.	Aktywność ruchowa kobiet ciężarnych a stan ich zdrowia psychicznego i fizycznego oraz przebieg ciąży i porodu	M. Guskowska	2010-2012 MNiSW/NCN
70.	Systematyczne ćwiczenia fizyczne jako czynnik kształtowania u kobiet poczucia własnej skuteczności oraz pozytywnych postaw wobec aktywności fizycznej	M. Guskowska	2010-2014 MNiSW/NCN
71.	Turystyka zrównoważona i rekreacja w Kampinoskim Parku Narodowym – możliwości i bariery rozwoju	L. Mazurkiewicz	2010-2012 MNiSW/NCN
72.	Ocena zmian dynamiki stabilizacji posturalnej w procesie starzenia	A. Wit	2010-2014 MNiSW/NCN
73.	Seksualność pacjentek po mastektomii	Z. Lew-Starowicz	2010-2014 MNiSW/NCN
74.	Modelowanie matematyczne funkcji kompensacyjnych mięśni kończyn dolnych w chodzie swobodnym osób z dysfunkcją narządu ruchu	M. Błażkiewicz	2011-2016 NCN
75.	Biomechaniczna ocena funkcji kończyn dolnych człowieka po operacyjnym leczeniu stawu biodrowego	M. Wychowański	2011-2014 NCN
76.	Wpływ wysiłku fizycznego i treningu sportowego na system immunologiczny kobiet i mężczyzn o zróżnicowanej aktywności fizycznej	E. Hübner- Woźniak	2011-2014 MNiSW RSA

77.	Wykorzystanie treningu dynamicznego EEG Biofeedback i AVS (neuropsychostymulacja) w mentalnym przygotowaniu sportowców do treningu i zawodów	M. Mikicin	2011 - 2014 MNiSW RSA
78.	Stabilność i powtarzalność elementów techniki w wybranych skokach i rzutach lekkoatletycznych	A. Mastalerz	2011 - 2014 MNiSW RSA
79.	Wpływ zmienności genetycznej na wybrane wskaźniki aktywności osi podwzgórzowo-przysadkowo-nadnerczowej w sportach walki	C. Żekanowski	2013 - 2016 NCN
80.	Długofalowa ocena konsekwencji wcześniactwa w aspekcie parametrów somatycznych, funkcji płuc i tolerancji wysiłku	K. Kaczmarczyk	2013 - 2016 NCN
81.	Wyodrębniona część projektu badawczego pt. „Zmiany plastyczne kory mózgu podczas treningu metodą Neurofeedback-EEG w strzelectwie sportowym”	M. Mikicin	2013 - 2016 NCN
82.	Trwałość efektów treningowych w wyniku zastosowanych obciążeń kształtujących możliwości fizyczne zawodników sportów walki w 3-letnim cyklu szkoleniowym	Cz. Urbanik	2013 - 2016 MNiSW RSA
83.	Wykorzystanie metod modelowania matematycznego do analizy i optymalizacji techniki ruchu w acyklicznych dyscyplinach sportu	A. Wit	2013 - 2016 MNiSW RSA
84.	Analiza efektów procesu treningowego na podstawie wybranych cech zdolności wysiłkowej oraz wskaźników hemodynamicznych, wydolnościowych i biochemicznych	K. Mazurek	2013 - 2016 MNiSW RSA
85.	Opracowanie sylwetki sensomotorycznej oraz procedury badań wydolnościowych ratowników KSRG w wystandaryzowanych czynnościach ratowniczych	Cz. Urbanik	2014 - 2018 NCBiR
86.	Modelowanie matematyczne wiosłowania na jednoosobowej łodzi sportowej w celu symulacji komputerowej, optymalizacji i nauczania techniki ruchu	M. Wychowański	2016 - 2019 MNiSW RSA

87.	Bioelektryczna aktywność mięśni jako wyznacznik zmęczenia w biegach na dystansie od 400 do 1500 m	A. Mastalerz	2016 - 2019
MNiSW RSA
88.	Optymalizacja kontroli przygotowania zawodników w koszykówce na wózkach	B. Molik	2016 - 2019
MNiSW RSA
89.	Etyka fizjoterapeuty. Dotyk, cielesność, intymność	A. Przyłuska-Fischer	2017 - 2020
NCN
90.	Poszukiwanie nowych genów warunkujących predyspozycje do wykonywania określonych rodzajów wysiłku fizycznego	J. Adamczyk	2018 - 2021
NCN
91.	Biomechaniczne wspomaganie procesu treningu zawodników różnych dyscyplin sportowych z zastosowaniem metod modelowania matematycznego	A. Czaplicki	2015 - 2018
MNiSW RSA
92.	Uwarunkowania wyniku sportowego w kontekście stylu walki, płci i zaawansowania sportowego	D. Gierczuk	2016 - 2019
MNiSW RSA
93.	Nauczanie i doskonalenie techniki sportowej ćwiczeń gimnastycznych na podstawie informacji zwrotnej o kluczowych elementach	T. Niżnikowski	2016 - 2019
MNiSW RSA

**AKADEMIA WYCHOWANIA FIZYCZNEGO
JÓZEFA PIŁSUDSKIEGO W WARSZAWIE**

ISBN: 978-83-61830-39-9